Médecin Chirurgien du Pape Paul III
mort en 1575

De ligni sancti — 1507 in 4

De sclopetorum pulveribus libri III 1552 in 4

Il est le premier qui ait parlé des bougies
comme propres à remédier au rétrécissement
du canal de l'urètre —

initium ſapientiæ timor Domini

Sum Petri Romaneti

ALFONSI FERRI NEAPOLITANI MEDICI

eminentiſsimi, Pauli III. *Pont. Maximi chirurgi primarij, de ligni ſancti multiplici medicina, & uini exhibitione, libri quatuor.*

Indice rerum præcipuè obſeruandarum adiecto.

BASILEAE

1538.

RPJCB

ALFONSI FERRI

ARTIVM ET MEDI-cinæ Doct. de ligni ſancti multiplici medicina, & uini exhibitione, liber primus.

Præfatio.

Lignum ſanctum ſiue Indicum.

Lignum illud quod uulgò ſanctum, aliàs Indicum appellatur, ab inſulis affertur in interiori oceano ætate noſtra repertis, unde etiam morbus ille qui Gallicus dicitur, ad nos manauit, antea noſtris terris incognitus. In illis autẽ regionibus is morbus natiuus eſt, ac præter cõtagionem per ſe naſcitur frequentiſſime, cum apud nos ex ſola uideatur fieri contagione. In eo morbo gentes illæ præſentiſſimo remedio utuntur huius ligni, omnesq; curantur hac unica medicina. Eam rem noſtri qui illic uerſantur, animaduertẽtes, & ipſi eo remedio uſi ſunt, quicunq; in morbũ gallicum inciderunt, & inde in patriam reuertentes, afferre ad nos cœperunt lignum ipſum, eaq; medicina oppreſſos gallico

Morbus gallicus unde manarit.

morbo curare. Quod ubi bene atque cũ ſalute ſucceſſit, breui ac facile id remedium per omnes noſtras regiones receptum eſt, habitumq́ pro optimo & præſentiſſimo in morbi gallici curatione. Quoniam uero in inſulis unde lignum affertur, non in hoc ſolo morbo adhibent ipſius ligni medicinã, ſed in alijs quamplurimis morbis ac ferè in uniuerſis: illarum gentiũ exemplo noſtri homines edocti, ad multos alios morbos curandos eiuſdem ligni remedio uti cœperunt. Itaq; hæc eadem medicina ligni ſancti tam in morbo gallico, quàm in pleriſq; ſimilibus morbis, atque etiam diuerſis, probatiſſima iam apud nos eſt, & in frequentiſſimo uſu. Nos uero pro communi hominum ſalute, ac pro noſtro officio, ad hanc tam nobilem ſalutaremq́ medicinam adhibentes omne ſtudium noſtrum omnemq́ diligentiam, animaduertimus & ex conſideranda rei ratione, & ex frequenti ac uaria exercitatione & uſu curationis atque ſucceſſu, medicinã ipſam in uarijs morbis præparari & uul

Vſus ligni ſancti multiplex

go

gò exhiberi ſine ulla medendi ratione, nulla habita uel morborum uel ægrotantium cōſideratione, ſed promiſcuè ac ſine ullo diſcrimine cuiuis morbo & cuicunq; ægroto medicinam ipſam eodem modo confici & adminiſtrari. Quæ res in perniciem cedat ſæpius neceſſe eſt miſerorū ægrotātium, dum id quod alicui ſaluti fuit, cæteris qui uel diuerſo morbo uel diuerſa diſpoſitione affecti ſunt, cauſa fit non auferendi morbi, ſed augendi. Itaque nos curauimus ut ab hoc prauo uſu medicina tā utilis & neceſſaria ad medendi artem & rectam curationē reuocaretur. De hoc enim ligno ſancto tractauimus, & cognoſcendo, & eligendo, & præparando, & exhibendo, & quemadmodum, quibuſq; morbis adminiſtretur, quibuſque complexionibus, ætatibus, tēporibus, regionibus, inueteratis aut recentibus morbis, ac de multiplici uariaq; confectione & adminiſtratione huius medicinæ. Atq; ut res tota eſſet promptior & maniſeſtior, materiam omnē digeſſimus in partes diſtinctas,

eaſq; partes titulis adnotauimus ſingulis atque per capita expoſuimus.

De præparatione & adminiſtratione ligni ſancti, quod nõ eadem ſemper, ſed diuerſa debet fieri diuerſis morbis & diuerſis diſpoſitionibus. Cap. I.

QVod nos maximè mouit ad huius operis confectionem, id fuit quod uidimus hanc medicinã ab omnibus eodem modo præparari, & adminiſtrari, tam diuerſis morbis, quàm diuerſis diſpoſitionibus: quod ualde mirati ſumus obſeruari à medicis uniuerſis. Cum ea res tota ſit maximè contraria rationi, ut ligni ſancti medicina eodem modo confecta & exhibita, quæ eſt eadem cauſa & idem agens, putetur poſſe curare diuerſos morbos, & contrarios qualitatibus, item diuerſas & contrarias cõplexiones, uel diſpoſitiones corporum ab intrinſeco & extrinſeco: ut ætatis, noui uel ueteris morbi, regionum & temporum anni, & ſimilium. quę curationes corporũ in diuerſis & contrarijs qualitatibus & diſpoſitionibus, ſunt diuerſi & contra-

rij effectus ab ipſa medicina ligni ſan-
cti. Et quomodo hæc fieri ab omnibus
credita ſunt, quæ fieri non poſſunt ulla
ratione. Nam ut Ariſtoteles præcipit
lib. 2. de generatione & corrupt. idem
& ſimiliter habens ſe, ſemper idem in-
natũ eſt facere. Et ibi Auerroës: Idem
non facit contraria. Autore etiam Ari
ſtotele qui ait: contrariorũ contrariæ
ſunt cauſæ. Intentiones enim & opera
tiones eiuſdẽ agentis neceſſe eſt ut ſint
conformes potentijs & uirtutibus ipſi
us agentis: nec poſſunt eſſe propterea
diuerſæ intentiones in medicina ligni
ſancti, ſi illi non accedant diuerſæ uir-
tutes per diuerſas illius pręparationes
& adminiſtrationes. Quod ex Auer-
roë accepimus, qui ait tertio de anima:
Quũ duæ intentiones ſunt diuerſæ, ne
ceſſe eſt ut uirtutes ſint diuerſæ. Quam
obrem nõ poteſt medicina ipſa eodem
modo diſpoſita producere diuerſos cu
rationis effectus. Nam ut Auerroës te cap. 2.
ſtatur ſecundo metheororũ, diuerſi effe
ctus fiunt propter diuerſitatẽ ſubiecti
in diſpoſitione. Ac propterea omni-

no neceſſe eſt ad diuerſos curãdi effe-ctus producẽdos diuerſam fieri diſpo-ſitionem ipſius ligni ſancti per præpa-rationes diuerſas. Ex Ariſtotelis etiam doctrina ſecũdo Phyſicorũ, qui ait, ea dem cauſa per ſe eſt duorum contrari orum, ſed duabus diſpoſitionibus di-uerſis. Et octauo Phyſicorũ, nullum agens, inquit, in eadẽ diſpoſitione pro ducere poteſt effectus cõtrarios. Et ibi Auerroës inſuper dicit, quod cũ pro-portio illius quod habet potentiã agen di duo contraria, fuerit eadẽ ad contra ria, neutrum efficiet illorum. Falſo igi tur ligni ſancti medicina eodem mo-do præparata ualere credita eſt, ad ſa-nandos diuerſos morbos, uel eundem etiam morbum in corporibus diuerſo modo affectis & diſpoſitis. Et ne à me-dicis diſcedere uidear, non ſolum logi-ci, inquit Galenus, ſed etiam methodi ci euidenter intelligũt, unam omnibus naturis medicinã neceſſario non con-uenire. Et quia nõ curamus hominem in cõmuni & indifferenter, ſed ut ua-ria ac diuerſa diſpoſitione affectus eſt homo

De ſanitate tuenda.

homo uel intrinſeca, ut diximus, uel extrinſeca. Quapropter ut hæc maximè ſalutaris medicina, quæ in potentia eſt ad curandas diuerſas diſpoſitiones & morbos diuerſos, ad actum uerè deducatur: et ut diuerſi effectus curationis & diuerſæ operationes ex eadem medicina producãtur, ut neceſſe eſt à cauſis diuerſis: oportet ut eidem ipſi medicinæ tribuamus diuerſas differentias, per diuerſas illius pręparationes. Quare unum pharmacũ omnibus nequaquam cõuenire poteſt, ſed oportet medium eſſe, inquit Galenus de compoſitione medicamentorum, ceu ad mediam temperaturã aptatum, ducere uero ad utramque eius medij extremitatem, dum quotidiano uſu & experientia probatur. Si ut res poſtulat confectum ſit, in eo manere conſilium eſt: ſi paulũ deficiet augere ipſius uires, quẽadmodum etiam adimere cum præter modum efficax ſit. *libro.2. cap.1.*

Quod ſit lignum ſanctum. CAP. II.

OBſeruatum eſt ab excellentibus mẹdicis ut in ratione ſimplicis

In ratione ſimplicis quot requirãtur. cuiuſque quinq; requirantur: Quid ſit, quale ſit eligendum, cuius naturæ ſit, quæ illius proprietas & operationes, quę permutatio in medicina. Hũc nos morem ſequemur in explicanda ligni ſancti ratione. Ac primũ oſtendemus, quid illud ſit, id eſt quod lignũ ſit hoc, quod dicimus ſanctũ. Et nonnulli quidem putant non fuiſſe ignotũ antiquis medicis hoc lignũ. Ipſum enim alij dicũt eſſe id quod ab Auic. karõ appellatur, alij uero idem quod heſtedeen: pleriq; opinãtur non aliud eſſe, q̃ Ebenũ. Hi autem, qui Ebenum credunt, argumento utuntur probabiliori multò q̃ ceteri, ac inſuper Ariſtotelis autoritate qui tradit quarto metheor. omne lignũ natare in aqua, nec ſidere, præter Ebenum. Hoc autem lignum ſanctum nõ aliter quàm Ebenus ſidit ac minimè natat, quapropter creditum eſt idem eſſe quod Ebenus aut certè Ebeni ſpecies hactenus incognita, præſertim cũ eandem opem uideatur afferre lignũ ſanctum quam Ebenus in membris excrementorum. Nam & calculos frangit

Ebenus nõ ſupernatat.

git

git & uentris inflationẽ diſſoluit. Qui lignum ſanctum eſſe karon putant, illud afferũt, quòd hoc lignum medetur morbis iuncturarũ, quod ait Auicẽna karon efficere. Eodemq́ꝫ ferè argumẽto utuntur de ligno heſtedeen. Sed aliud omnino eſt hoc lignum ſanctum, ꝙ uel Karon uel heſtedeen. Nam karon, ut Auicẽna præcipit, confert morbis iuncturarum factis à cauſa primitiua, ut fracturis, diſtortionibus, ac luxationibus, quibus conferre par eſt extra appoſitum. At lignum ſanctum conſtat medicinam eſſe antidotariam contagioſis morbis, intus exhibitam, nec non ꝙ plurimis uarijsq́ꝫ morbis multiplici remedio ſubuenire, ac propterea longè aliud eſt lignũ ſanctum, ꝙ karõ. Sed ab his lignis, & à cęteris omnibus quæ in aqua nõ ſidunt, palàm eſt lignũ ſanctum natura maximè differre, cum illa natent, hoc ſidat. Ab Ebeno uerò lignum ſanctum longè etiam differre affirmamus, quamuis illi grauitate ſimile ſit. Nã Ebenus qui non fluitat niger eſt, ut manifeſtũ eſt ſenſu. Sed ligni

Lignũ ſanctum antidotus eſt morbis cõtagioſis.

Lignũ ſanctũ nõ eſſe Ebenũ.

ſancti color nequaquā eſt niger. Duri-
tie quoq; differt ab ebeno lignum ſan-
ctum: non enim ita maceratur lignum
ſanctum in aqua cæteris paribus, quē-
admodum ebenus. Cum tradat Auic.
ex ebeno collyriū fieri. Præter hęc ebe
nus ſi iuxta ponatur, ignē ſtatim corri
pit, quod minimè cōtingit in ligno ſan
cto. Demū nec tantum odorem nec ta
lem omnino reddit lignum ſanctum, ſi
cōburatur, quantus & qualis redditur
ab ebeno. Quamobrem prorſus aliud
eſt, q̃ niger ebenus lignum ſanctum.
Aut fortaſſe ſpecies quędam eſt ebeni
non ante cognita noſtris regionibus.
Atq; ab omnibus lignis longè differt,
quæ hactenus medici cognouerūt: nā
à nouo orbe noua hęc ad nos uenit ex-
imia medicina. Nec eſt mētitus Ariſt.
qui ſolum ebenū è lignis tradiderit, in
aqua non natare, id enim de lignis ue-
riſſimum eſt, quæ noſſe potuit Ariſto
teles: hoc autem lignum uſque ad no-
ſtram ætatem fuit incognitum.

Ebenus ignē ſtatim contrahit

Quale ſit eligendum lignum ſanctum
Cap. III.

Ex

EX nouis inſulis plures ferre cognouimus lignũ ſanctum, atq; propterea uidendum eſt ubi optimũ producatur. Nam & ex inſula affertur, cui nomẽ inditũ eſt ſancti Ioannis, et ex inſula ſancti Dominici, & ex inſula ſanctæ Crucis. Hæ autẽ inſulæ ad meridiem omnes poſitæ ſunt, alia tamen alia auſtralior eſt, diſtantq́; non parũ inter ſe ſingularũ paralleli: ut à geographiæ peritis illuc nauigãtibus cognitum ac traditum eſt. Itaque inſula ſancti Ioannis habet Borealis poli altitudinẽ, diſtatq́; illius parallelus à circulo equinoctiali gradibus uiginti cũ dimidio. Inſula ſanctæ Crucis gradibus ferè decem & octo. Inſula ſancti Dominici gradibus tredecim. Ab hac inſula ſancti Dominici primũ allatum ad nos lignũ ſanctum eſt, eóque aliquandiu medici uſi ſunt. Poſtea ab inſula ſanctæ Crucis & ſancti Ioannis afferri cœpit. Animaduerſumq́; eſt optimũ eſſe quod inſula mittit ſancti Ioãnis, idq́; multò utilius eſſe, q̃ id quod naſcitur in inſula ſancti Dominici, hoc em̃ aridius eſt, magisq́;

Martino Dẽſio au tore

ſumentium corpora exiccat, illud uerò ſancti Ioannis humectat corpora in calidis morbis, humidumq́ꝫ radicale conſeruat, quod experimento patet in aſmaticis in phthiſicis, & hecticis. Id uerò à ratione alienũ non eſt, ut temperatius ſit lignum ex inſula ſancti Ioãnis, ſiccius uerò & aridius eſt in inſula ſancti Dominici. Nã quæ orbis regiones ſubiacent æquinoctiali, aut non longè diſtant, nimio ſolis calore inflammantur. Quoniam cum præcipua caloris cauſa ſit in terra reflexus radiorum ſolis calefaciens infimam aëris regionem, ubi ſolis radij ex meridiano circulo uel recti uel parũ obliqui terram feriunt, neceſſe eſt uehementem fieri reflexum aëremq́ꝫ infimum maximè feruere. At in æquinoctiali circulo recti à meridiano terram feriunt radij ſolis. Quamobrẽ inſula diui Dominici uehementiore ſolis ardore peruritur, q̃ꝫ inſula diui Ioannis, quæ octo ferè gradibus minus quàm illa diſtat ab æquinoctiali. Itaqꝫ in inſula ſancti Dominici excoquitur, euaporátque in ligno ſan-

cto ex nimio æſtu ſuccus ille ſalutaris, fitq́ lignum aridũ nimis & torridum: contrà inſula ſancti Ioãnis cum minori afficitur ui caloris, tũ uero refrigeratur ſcatentibus undiq aquis: nam fontes habet quãplurimos, fluminibusq́ rigatur uberrimis: quo fit ut ſit regio illa temperatiſſima ſtirpesq́ ferat & ex moderato aëris calore, & ex terræ humiditate omnis generis prestantiſſima in ꝓpria natura. Quare manifeſtũ eſt lignum ſanctum optimũ & ſaluberrimum ex inſula ſancti Ioannis cõportari. Dicendũ eſt deinceps quale ſit per ſe lignũ ſanctum eligendũ. Ac primũ ex arboris ętate media uim habet firmiorem. Tenera enim ætas cuiusq́ uegetabilis tenuẽ ſuſcipit leuemq́ uegetationem, ſenectus uerò prope corruptionem eſt, ut Auerroës ait ſecundo de generatione & ſecundo metheororũ: uirtúsque propterea in ſenectute minuitur. Quapropter media ætate arboris optimum eſt lignum ſanctum. Et ex arboris autem partibus nec tenues ſurculi eligendi ſunt, nec rurſus

Ligni ſancti electio.

rami admodum craſſi & robuſti, aũt etiam trũcus, ſed rami optimi ſunt media craſſitudine. Quãuis putent aliqui meliores eſſe radices, alij truncos qui ſint radicibus proximiores. Sed nos id uerum eſſe putamus, præſertim de radice, in regionibus ubi lignum naſcitur, quod ibi recens exciſo ſuccus maior eſt radici quàm ramis. Vbi uero iam aruit, citius radices quàm rami exiccantur. Quãuis uero lignum hoc ſit materia quamdẽſiſſima, ac diu abſit à corruptione, tamẽ eo melius omnino eſt, quo eſt recẽtius, maioremq́ꝫ habet ſuccum atque uigorem. Nam ſemper amittit neceſſariò lignũ ipſum aliquid ex ſuo humore, qui cum exiguus illi ſit propter ſiccam ipſius cõplexionem, breui areſcit, demptóque ſucco, in quo eſt uirtus ipſius naturalis, amittit propriam naturam, atque euaneſcit, remanetq́ꝫ pars terrea tanquam exanima, quamobrẽ recentiſſimũ eſt optimum, præſertim in calidis morbis & ſiccis, nõdum exhalato humore ac ſucco illo unde operatur. Eligatur igitur lignum

ſanctum

ſanctum ex inſula ſancti Ioãnis, ex arbore medię ętatis, ramo mediocri:tum ſitq́ recẽtiſſimũ, ac ſi fieri poteſt, annũ non excedat, graui pondere, cortice hęrenti, colore fuſcum & flauum.

Cuius naturæ & complexionis ſit lignum ſanctum. Cap. IIII.

TEmperatiſſimũ quidem eſſe natura lignum ſanctũ, apparet ex maxima ipſius uirtute atque operationibus, dũ ea medicina ingentes & quàm plurimi morbi curantur ſine læſione uexationéue languentium. quin magnum ſumentibus præſtat alimẽtum præter cætera ſimplicia, quorũ uſus eſt medendis corporibus humanis. Quãobrem licet tantos & tam uarios effectus producat magis ex uirtute intrinſeca & ex forma ſubſtantiali, quàm ex qualitatibus, tamen ex primis etiã qualitatib. ipſum operari neceſſe eſt. Quibus conſtat, ut diximus, eſſe maximè temperatũ, atq; ex omnibus quatuor qualitatibus operari, quoniã & ægrotos ſanat, & morbos curat calidos, frigidos, humidos & ſiccos. Nec obſtat,

quod Ariſtoteles præcipit 2.de genera tione ,contrariorũ contrarias eſſe cau- ſas.Et Auer.primo de generatione,cõ trarium non accipere ſuum contrari- um.Neq; enim ſimpliciter & abſolutè diuerſos & cõtrarios qualitatibus mor bos & ægrotos curat lignũ, ut imperi tè hactenus creditũ eſt . Sed uariè ac di uerſe ꝑparatũ & alteratũ; intẽſum ma iori portione ligni infuſi;remiſſum ma iori aquæ infuſione. Quo pacto cõtra ria poſſunt cõtingere in eodẽ ſubiecto, alterũ uidelicet in intenſo , alterum in remiſſo , autore Auerroë 4. metheor.

Cap.3.

Ligni ſancti mira tẽperies.

Temperatiſſimę autem naturæ hoc li gnum eſſe licet cognoſcere ex Auerro is doctrina quinta colliget , aliorumq́; autorum ſimplicium qualitates inda- gantiũ per primas operationes , ſecun das & tertias. Primæ uero operationes ſunt calefacere,frigefacere,ſiccare ,hu- mectare. Secũdę ſunt quę ex primis ꝑ- ueniũt;ut à calido et humido molle red di,à frigido & ſicco durum fieri . Terti as uirtutes dicimus,quę fiunt in ꝓprio ac determinato ſubiecto,ut ꝓuocare u- rinam

rinam, educere choleram. Et ex primis autem operationibus liquet temperatam eſſe naturam ligni ſancti, quoniam ſumpta hęc medicina, nequaquam plus iuſto aut calefacit aut refrigerat, aut exiccat, aut humectat, nec unquam temperiem excedit: non enim conuertitur in calidiorem chilum, ſed in temperatum. Temperata uerò medicina eſt, ut ait Auerrois, quæ cum ſumitur exigua portione, comparata materiæ, per illam è corpore eductæ, non inducit affectionem extraneam in corpore, quod potiſſimum in hoc ligno reperitur. Nunquã enim ægrotis etiam diu ipſum ſumentibus extraneam inducit affectionẽ. Ex ſecundis itẽ operationibus & tertijs temperatũ apparet lignũ ipſum: nam & ſtringit & laxat, & illa omnia moderatè operatᷣ. Et ſi uel pulmonẽ purgat, uel epar, uel ſi urinã ꝓuocat, uel ſudorẽ educit, uel ad quodcũq; remediũ adhibetur, omnia efficit tẽperatè ſine lęſione corporũ uel moleſtia. Quaꝓpter manifeſtũ eſt ex operationibus tẽperatiſſimũ eſſe natura lignum

ſanctũ. Licet difficile credat eſſe Auerrois, medicinã inueniri in cunctis operationibus temperatam. Sed id nos ita ſe habere & experimentis intelleximus, atq; ita nos iure affirmamus atq; prçcipimus. Ariſt. enim tradit. 2. poſteriorum, ex ſenſu memoriã fieri, ex memoria experiẽtiam, ex experientia artem conſtare. Quanq; uero temperata natura eſt, & cõplexio ligni ſancti, tamen eſſe prædominium ei neceſſe eſt, quemadmodũ ſimplicibus cũctis unius qualitatis & cõplexionis. Itaq; conſtat apud omnes calidũ & ſiccum eſſe hoc lignũ; ſed non admodũ liquet cunctis, quo gradu caliditatis; nam putant pleriq; ob maximas illius operationes ad tertiũ caliditatis gradũ pertingere. Nos uero affirmamus ad ſecundũ tantum gradum aſcendere caliditatis, nec hanc metã caloris excedere illius naturam; idq; probamus ex medicinæ ratione in hunc modum. Quicquid manifeſtè operatur, neq; inde nocumẽtum aliquod contingit in corpore, eſt in ſecundo gradu propriæ cõplexionis, lignum

Qualis ſit cõplexio ligni.

gnum ſanctũ manifeſtè operatur, nec tamen inde nocumentum aliquod corpori contingit: ergo lignum ſanctum eſt in ſecundo gradu propriȩ complexionis. Maior aſſumptio confirmatur Gal. autoritate quinto de ſimplici medicina, qui ait: Quæ ſunt in ſecũdo *Cap. ult.* gradu complexionis, hȩc fieri poteſt ut calefaciant uel refrigerent, aut humectent, aut exiccent ſine corporis læſione aut moleſtia. quod idẽ teſtatur Auicenna, ſen. 2. 1. canonis doctrina. 2. Gra *Cap. 15.* dus, inquit, ſecundus eſt, ut ſit inde operatio fortior quàm primi, non tamen ut operationes corporis impediat, aut mutet earum curſum naturalẽ, niſi id fiat per accidẽs, ut ſi ſȩpius agat, aut multum ſit quod agit. Notandũ autem eſt id quod dicit multum, quoniã in ligni ſancti medicina, ſi magna ſit portio ligni, & aquæ parua, neceſſe eſt uigorẽ intendi propriæ caliditatis, contrà aũt, remitti. Minor uero aſſumptio frequẽti ac manifeſta confirmatur experientia, dũ tantas uidemus ac tam uarias illius operationes in corporibus meden

dis ſine ullo nocumento aut ulla per-
turbatione. Nam ſi tertium caliditatis
gradum hoc lignum attingeret, ægro-
tis tam diu ipſum ſumētibus febres om
nino induceret, aut inflãmationes, ali
asq́ affectiones noxias ex ui caloris.
Quin apud eas gentes unde hoc lignũ
afferṫ, infantes (ut uulgò accepimus)
corpore naſcuntur plurimis puſtulis
corrupto, paucosq́ poſt dies ab ortu,
corpus omne inficiṫ à uertice ad pedes:
quamprimũ uerò decoctione ſumpta
radicũ ligni ſancti, mundari corpuſcu-
la, atq; abſolutè ſanari paucis diebus.
Et radices tamẽ uehemẽtiores ſunt reli
qua arbore. Infantiũ uero tenera corpo
ra ſunt et lęſioni magis obnoxia. In ter
ris quoq; noſtris, ut diximus, & opera
tiones magis uidemus manifeſtiſſimas
ligni ſancti, & nulla nocumenta. Ex
quibus omnibus planè cõſtat lignum
ſanctũ calidum & ſiccũ eſſe in ſecundo
gradu, non ultrà, & eſſe in uniuerſum
cõplexionis, & naturæ tẽperatiſſimæ.

De proprietate ligni ſancti, & ope-
rationibus. Cap. V.

Pro-

PRopriam eſſe naturam ligni ſan-ɕti,atq; cõplexionem diximus ca-lidam & ſiccam: uerũ præclaræ huius medicinæ ingens eſt,ac multiplex uir-tus & operatio, nec unius tantũ com-plexionis ægrotis ac morbis medetur, ſed in omni operatur cõplexione,mo-do ritè præparetur,morbosq; atque ę-grotos curat diuerſos qualitatibus & diſpoſitionibus. Nã præter uim intrin ſecam ſuæ naturæ,ac formæ ſubſtanti-alis,ex qualitatibus etiã operatur, non tantum calida & ſicca,ſed humida quo que,atq; ubi opus eſt,etiã frigida. Itaq; & calefacit,& exiccat, & humectat,& refrigerat. Neq; id eſt à ratione alienũ, ut idem operetur diuerſa & contraria, ſi modo diuerſe diſpoſitum operetur, ex Ariſtotelis,Auerroiſq; doctrina,ut ſuperius demonſtrauimus.Galenusq; oſtendit primo de ſimplici medicina, uirtutes eſſe diuerſas in aliquo ſimplici coniunctas, Atque in una eademque medicina uim inueniri quæ calefaciat, uim quę exiccet, uim quę humectet,& uim quæ refrigeret. Quod idem con-

Ligni ſancti uarius & multiplex uſus in medicinis.

tingit in ligno ſancto. Ipſum enim omnia hæc aptum natum eſt operari, ſi recte præparetur, & exhibeatur pro ea qualitate, ſecundum quam eſt operaturum, ex portione uidelicet ligni, & aquæ infuſionis ex quantitate medicinæ, & ex numero potionum. Itaque ligni ſancti operationes magnæ ſunt atq; ſalutares, uariæ item atq; multiplices, & ex intrinſeca uirtute ſubſtãtiali, & ex omnibus quatuor primis qualitatibus: q̃plurimosq; atq; diuerſos curat morbos, ægrotosq; diſpoſitionibus diuerſis, ſi ritè pręparetur & exhibeatur, ut ordine inferius explicabitur.

Quæ permutatio ſit medicinæ ligni ſancti. Cap. VI.

PErmutatio medicinæ ligni ſancti fit præcipuè in morbo gallico, ut curetur unguento argenti uiui. Quod tamen fieri debet in ueteri morbo, atq; in corpore malè affecto & diſpoſito. Neq; tamen ad unctiones ueniendum eſt priuſquam ex medicina ligni ſancti bis terue ſumpta, cognitum fuerit ęgrotum non conualeſcere. Nam hæc

ligni

ligni medicina propria eſt ad morbũ gallicum curandum, ac præter cæteras maximè ſalutaris, nullæq́ꝫ remanẽt ex ea corporum offenſiones. Quod minimè fit ex argenti uiui aut cinapri medicina, ex qua offenſiones corpori remanent lęſionesq́ꝫ perpetuæ, ut nos ex longa experiẽtia cognouimus, & propria diſputatione demõſtrabimus, de cinapro & argento uiuo. Minimè uero quiſpiam proficeret ſi his non intellectis die noctuq́ꝫ in horum correctione ac præparatione laboraret. Nam argentum uiuum omnino inficit ac lædit principalia membra, atque etiam cætera, oſſaq́ꝫ & neruos corrumpit, nodosq́ꝫ inducit oſſibus & iuncturis. Et nos quidem diu laborauimus in argenti uiui correctione uſque ad ingenioſam illius diſtillationem, & tamen nullam illius inuenimus correctionẽ, unde corrigi omnino non poſſe cenſemus. Qnamobrẽ ligni ſancti medicina in morbo gallico non aliter cum argenti uiui unguento permutãda eſt, ꝙ ubi ea bis terúeu ſmpta, non conualuit

Argẽti uiui nocumẽta.

æger & ex morbo uetuſto. At tunc demum ueniat ad unctionis medicinam. De qua enim nihil attinet nos hoc opere tractare, quod de ligno ſancto inſtitutum eſt, præſertim cum abunde alij ſcripſerint de ipſa unctione. Atq; hactenus de medicina ligni ſancti cõmunia quædã, ut pleriq; ueterũ conſueuere, tradidimus. Poſt hæc de uaria, diuerſa'q; ipſius præparatione & exhibitione in uarijs diuerſis'q; & diſpoſitionibus & morbis, propria præcepta, ut ſumus polliciti, trademus ſigillatim. Ac prius cõmunia quædam & uniuerſalia prę ponemus in curatione obſeruãda. Nã ex Ariſtotelis præcepto primo phyſic. ab uniuerſalibus ad particularia ꝓcedere oportet, ut eodẽ loco teſtatur Auer. & ſecũdo de anima. Quoniam cõmune atq; uniuerſale magis notum eſt, ꝙ particulare ac propriũ, atq; propterea conſideranda cuiuſuis rei ratione, proprijs debent cõmunia pręponi, ut eodem loco Auerroës pręcipit. Nam quæ magis nota ſunt nobis, ea ſunt communia: quæ minus nota, ſunt

propria

propria, ut in eodē loco tradit Ariſtoteles atq́ in aliis plurimis. ordo uerò intelligēdi eſt, à magis notis ad minus nota intellectui. Quod Auerroës oſtēdit ſecūdo de generatione, primo phyſicorū, ac multoties aliis locis. Iure igitur nos in ratione multiplicis medicinę ligni ſancti cōmunia prius exponemus, deinceps propria ſeorſum ſingula demonſtrabimus.

Cur medicinæ ligni ſancti tanta uis eſt in morbis curandis. Cap. VII.

QVo magis medicina quælibet ſimilis fit calori corporis noſtri, & ſucco uitali, atque in eum conuertitur ſuccum, cum ſumitur, eo uehementius operatur et tutius ac manifeſtius. Eaq́ medicina perfectiſſima eſt, quæ medicum nutrimentum dici poſſit, cum in ſubſtantiam corporis conuertatur, ut tradit Auic. fen. 1. 1. canonis. Cibus autem potusq́ ſalubris ille eſt, qui ita afficit corpus noſtrum, ut in ſimilitudinem ipſius corporis, hoc eſt in ſubſtantiam conuertatur, quod eodem loco præcipit Auic. Hæc uerò medicina

Quæ optima medicina.

Cap. 15.

Quis cibus potúsue optimus

ligni ſancti maximè omnium ſimilis fit ſucco uitali corporis noſtri, atque in eius naturã conuertitur, inſigneq́ꝫ præbet corpori nutrimẽtum ſupra omnes cibos & potus: hanc enim ex ligno potionẽ cum exiguo alio cibo tandiu ſumentes ægroti, ita nutriuntur ac ſi ex quauis alia materia, cibo ueſcerentur multo maiore. Nec minus nutrit potio hæc, ꝙ̃ ius pulli conſumpti. Quamobrem nil mirum eſt, ſi tantum ualeat medicina hæc ad ſanandos hominũ morbos, quando tanta illi ſimilitudo eſt cũ ſubſtantia corporis humani, ac præterea uim habet ſalutarẽ. Omnium em̃ natura eſt operatrix, ut tertio Tegni tradit Gal. Itaqꝫ tã mira operatur hæc potio, quoniam dum ſumitur, ut diximus, continuò ac maximè inducit uirtutẽ ſucci uitalis in corpore, illumq́ꝫ mirificè auget ac roborat, tum ex propria ui ſuæ naturæ, ſimilitudineq́ꝫ ſuæ ſubſtantiæ corporis humani, arcet expellitq́ꝫ ab ipſo corpore omne aduerſum & officiẽs atqꝫ extraneũ. Atqꝫ ita & ratione ſui ipſius iuuantis & nocẽtis ex-
tranei

tranei ſemoti, uehementer operatur in morbis tollẽdis. Purgat em̃ ſanguinẽ, & efficiẽtes materias reſoluit, atque ita totius corporis membra cõualeſcunt: imbuta enim mẽbra ſtipticis pharmacijs uim ſalubrẽ, tranſmittunt per omne corpus. 3. Teg. Galeno pręcipiente.

Quod alij morbi, quemadmodum gallicus, curẽtur ligno ſancto. Cap. VIII.

NOn ſolũ gallicus morbus curat̃ ligni ſancti medicina, ut initio apud nos fuit illius uſus, ſed hecticę ſalutaris eſt & podagræ, & epilepſiæ, atq; alijs morbis quamplurimis. Nam licet effectus diuerſi differant, uel propter agens, uel ꝑpter ſuſcipiens, ut ait Auerrois 2. metheororũ: ac propterea uideatur non poſſe eadem medicina curare morbos diuerſos, aliter tamẽ ſe res habet, quoniam eadem medicina uarijs modis atque diuerſe præparata & confecta, diuerſas accipit diſpoſitiones, ac diuerſe afficit, nec idem fit agens, ſed multiplex & uarium, ut ſuperius eſt latius demonſtratum. Quapropter ua-

Quos curet morbos ligni ſancti medicina.

cap. 2.

rios parit diuerſosq́; effectus in morbis curandis. Sed & gallico morbo ſæpe cõtingit iunctos eſſe, quos diximus morbos, aliosq́; cõplures, atque dum adhibita eſt ea medicina propter morbum gallicum, reddita ſalus abſoluta eſt ægrotis, ſublato tam gallico morbo, quàm quouis alio adiũcto. Quod ſi tanta uis eſt huius medicinæ, ut quẽlibet morbum, non minus quàm gallicum auferat, multò facilius curare poteſt ſingulos ipſos morbos per ſe ſolos ſine gallico morbo. Ex dialectica illa ratione, ſi de quo magis, etiam de quo minus, ut Ariſt. tradit. 2. Top. Cum enim alijs morbis eſt morbus gallicus admixtus, uehementius malũ eſt, curatu'q; difficilius, quod additur illis noxius humor contagionis. Valde autẽ difficilis cura eſt omnis morbi, qui ex cõtagione cõtingit, raroq́; tollitur ope medicinę, ut tertio colliget tradit Auer. Quod uerò de hectica diximus curãda, non eſt de omĩ ſpecie ipſius morbi intelligẽdũ, ut ꝓprio capite inferius exponemus, Omnino autẽ id in om

ni

ni morbo curando ſeruandum eſt, ut quum alijs medicinis minimè ſanantur morbi, confugiatur ad ligni ſancti medicinã. Sed iam ea exponere aggrediar, quæ ſeruanda ſunt in curatione, quæ per hanc medicinam perficitur.

De loco eligendo, in quo curãdus eſt æger. Cap. IX.

QVoniam expellendus à corpore eſt noxius humor, materiaque morbi reſoluenda, laxentur opus eſt, apertioresq́ꝫ fiant meatus corporis, qui pori appellantur, ut inde effluat morbus. Quamobrẽ calido loco æger cõtinendus eſt dum curatur, ne frigus humores denſet, operationemq́ꝫ impediat naturæ ac medicinæ. Stringit eñ frigus, por'iq́ꝫ corporis fiunt anguſtiores. Itaque uel natura calidus ſit locus curationis, uel arte cubiculum calefiat, in quo æger curatur. Modus tamen ſeruandus eſt in loci caliditate, pro cuiuſq́ꝫ morbi ratione. Nã in frigidis morbis, & in multo humore noxio, calidiore opus eſt habitatione: in calido uerò morbo & in exiguo humore, minus

Frigus humores dẽſat.

calidus locus eſt neceſſarius. Itaq; pro ratione & morbi & ægroti ſedes aut magis aut minus calida adhibeatur.

De tempore anni eligendo. Cap. X.

APtiſſimum tempus eſt uer admi-niſtrādæ huic medicinæ ligni ſancti: deinde autumnus, ob mediã temperiem inter calorẽ & frigus. Aeſtas minus utilis eſt, atque in calidis morbis & cõplexionibus etiam pernicioſa, ob nimiã reſolutionem, quæ tunc facile poteſt cõtingere. Hyems quoque uitanda eſt in morbis & complexionibus frigidis; magis enim afficiuntur corpora atque læduntur à ſimili qualitate, quàm à contraria. Si autẽ uis morbi atq; neceſſitas urgeat, ſæuiente etiam hyeme, ita calefieri locus poteſt, ut temperies in eo ſentiatur medij ueris.

De cibatione, & quare cibus exiguus prębendus eſt in hac curatione. Cap. XI.

QVm decoctio cibi ſit perfectio humoris generati propter actionem caloris naturalis in idoneã materiã, ut Auer. tradit. 4. metheor, cumq; decoctio

decoctio ligni ſancti non facile conco quatur, ſi cum illa plenior cibus ſumeretur, non poſſet naturalis calor utrũque ſuperare, atq; hoc pacto cõcoctio impediret. Quapropter modicus eſt ſumendus cibus ut optimè cõcoquat.

Cur pane ueſcendũ eſt bis cocto potius quàm alterius modi. Cap. XII.

BIs cocto potius, q̃ alio pane ueſcẽdum eſt, cum decoctione ligni ſancti, quod is panis eſt maximè ſiccus, ut ſua ſiccitate diu retineat ligni decoctionem in ſtomacho. Sicci enim proprium eſt retinere. Itaque ne ligni decoctio ſumpta citò effluat à ſtomacho, crudaq; atque inanis uenas permeet, ſiccitate retinenda eſt panis bis cocti. Nam cum portio illa ligni humidum quid ſit, citò ad epar deflueret, atque illi admiſceretur. Humidũ em̃ ait Ariſt. quarto meth. facilè terminari, difficileq; ſiccum. Mixtio autem & coniunctio, ut eodem libro tradit Auer. fit ne Cap. 1. ceſſariò propter humidũ, diuiſio & ſeparatio propter ſiccum. Vt igitur diu permaneat potio ligni in ſtomacho,

concoquaturq́ iuxta omnes cõcoctiones, atq; ita ſubueniat corpori, & morbo medeatur, dum abſolutè concocta fuerit ac iam concreta, cohibẽda eſt & glutinanda cibo unà ſumpto q̃ ſicciſſimo, hoc eſt, pane bis cocto. Nam ut tradit Auer. 4. metheor. ſiccitas facit humidum accipere cõcretionem & difficultatẽ ſeparationis. Præterea is panis leuiſſimus eſt, ut præcipit Celſus. 1. libro de medicina capite ſexto. Quapropter eo cibo ſtomachus minus grauatur. Nec etiam ita oppilat bis coctus panis, ut cõmunis. Parum uerò refert, ſi tardius penetrat panis bis coctus: nã ea re non multum ſuperatur à reliquo pane. Sit tamen in ſuo genere is panis perfectus, quinque illis qualitatibus, quas tradit Auic. 2. canone, capite proprio: hoc eſt, ut ſit mundus, ſalitus, confectus, fermẽtatus, bene coctus. Fiat autem ex ſimila, potiuſq̃ ex farina cõmuni, quoniam is utilior eſt, & magis nutrit, ut eodẽ loco præcipit Auic. Neq; tamen adeò refert, ſi pro bis cocto præbeatur panis communis, qui bene co-

ctus ſit, perfectusq́ qualitatibus alijs, quas diximus, præſertim in conſumptis ægrotis & in morbo calido, & complexione eadem. Non enim propter cõmunem panem, ſi optimus ſit, prohibebitur, quin abſoluta fiat cõcoctio potionis ex ligno ſancto, etiã in maxime languidis & infirmis.

De medica cibatione, quam diętam dicunt, & qualis debeat eſſe in hac cura, dięta regularis, qualis reſumptiua. Cap. XIII.

DIętã regularẽ conſtituimus in curatione ligni ſancti, ab initio ad finẽ curationis, tam in prãdio, q̃ in cœna, panis bis cocti uncias tres, uuę paſſę uncias duas, amygdalarũ toſtarũ unciam unam. Si autem paulo egentior cibi ægrotus ſit, addi poteſt uncia panis, ut quatuor unciæ ſint, & in prandio & in cœna. Diętam uero reſumptiuam ab initio curationis uſque ad finem cõſtituimus, carnem pullaſtrę, gallinæ, caponis, phaſianæ, auicularum, hedorum lactentiũ. Modus autem erit ut tres unciæ carnis ſumãtur,

& totidē panis, tam in prādio, q̃ in cœna, aut ſi uel ægroti uel morbi ratio exigit, & panis & carnis unciæ quatuor. Tutius uerò à carne incipiet̃ pulli non coientis, uſq; ad ſtatũ curationis, deinceps cæteræ, quas diximus, carnes pro arbitrio præberi poſſunt. Si aũt neceſſitas interuenerit, præbendũ eſt, uel contuſum gallinę ſeu caponis, uel ius pulli cõſumpti ab initio ad finē curationis.

Quod uarianda dięta eſt ratione uel morbi, uel ægroti. Cap. XIIII.

NOn eadem ſemper dięta ſeruãda eſt in curatione ligni ſancti, ſed uarianda nonnunquã eſt, & pro uarietate diſpoſitionum, & pręcipuè ac maximè pro uarietate complexionum & ætatũ. Pro uaria enim ægroti diſpoſitione, ut infirmitatis ratio poſtularit, alia erit dięta initio curationis, alia in incremento, alia in ſtatu, alia in declinatione. Aliquando etiam dięta ſeruetur regularis, aliquando reſumptiua, ut qualitati morbi cõueniet, & ægroti. Varię em̃ cõplexiones & ætates, uaria ętiã diæta curandæ ſunt. Sãguinei uerò

rò & cholerici q̃uis ex parte conueniant, facilius tamen tolerant inediã ſanguinei quàm cholerici, cęteris paribus: tum quia ſanguineus minus inflãmatur, propter caloris temperiẽ, tum quia humor in eo tardius reſoluitur, propter humidã cõplexionem. Phlegmaticis quoq; quanuis ex parte conueniat cum melancholicis, facilius tamẽ propter maximã humiditatem fert inediam phlegmaticus, q̃ melãcholicus, qui ſiccus eſt, ꝓpter frigiditatẽ uerò phlegmaticus hac re ſuperat ſanguineum. Itaq; cholericus minimè omniũ eſt patiens inediæ, ob feruorẽ & ſiccitatem. Quare uaria eſſe dięta debet uariarum complexionũ. Idemq; obſeruandum eſt in uarijs ætatibus. Firma enim ætas minus cruciatur inedia, q̃ iuuentus, cæteris paribus. iuuenes minus q̃ pueri. Omnino autẽ in die purgationis, carne cibandus eſt æger, propter laſſitudinem quam efficit inanitio, illud tamen curetur, ne cruditas contingat. Si uerò ſtomachus imbecillior fuerit, contuſo gallinæ ſubleuetur, tam in prãdio, q̃ in

cœna. Caro aũt uel elixa ſit, uel aſſa ſuper prunas, nulloq́ꝫ inficiatur ſalſamẽto, aut quouis condimento. Salis uerò aut nihil, aut perparũ adhibeatᷣ, ne hebetetᷣ aut corrũpatur uis atqꝫ operatio decoctionis ligni ſancti. Neqꝫ em̃ faſtidiũ ſtomacho timẽdũ eſt, aut nauſea. Ipſa em̃ decoctio ſua uirtute ſtomachum roborat, adiuuatq́ꝫ ad cõcoquendum.

Quod æger purgandus eſt in curatione ligni ſancti, & quoties. Cap. XV.

Qui curatur ligno ſancto purgandus eſt omni octauo die uel ſaltem in duodecima.

IN unoquoqꝫ morbo, qui curatur ligno ſancto, æger purgãdus eſt octaua quoqꝫ die, uel ſexta, ſi multitudo apparet humoris noxij. Si aũt noxius humor exiguus eſt, ſat erit duodecima fieri purgationẽ. Itaque peritus medicus in hac re conſiderabit qualitatem morbi & ægroti, & maximè humoris noxij quantitatem. Hæc enim ligni decoctio digerit corporis humores, trahitq́ꝫ illos ab extremis partibus ad mediũ, uarijs modis iuxta uarias materias multo perfectius, quàm reliquæ medicinę. Tenues autem humores per ſudorem eijcit: craſſos ad decoctionem facit aptiores

tiores. Itaque ſæpius æger purgandus eſt. Sed omnino initio curationis. Intra curationem uero, quo die purgatio fit, non ſumat ægrotus ſyrupum ex ligno ſancto, nec mane nec ueſperi. In ipſa uerò purgatione, & operatione medicinæ ſi fuerit acer dolor, & pũgens in ſtomacho uel inteſtinis. Item ſi remiſſius medicina operabitur, aderitq́ꝫ hebetatio; tunc præbendum eſt ius pulli ſeu gallinæ ſine ſale, atqꝫ cum ſaccaro, aliáque adhibenda ſunt adiumenta, quibus utitur medicina. Id ẽm nihil officit curationi ligni ſancti.

A quibus abſtinendus eſt ægrotus, in curatione, & quæ ſeruanda. Cap. XVI.

A Coitu omnino abſtineat ægrotus tempore curationis. Si quis uero in Venerem pronior fuerit, ungantur illius renes cerato aliquo frigefaciente, ut libido prohibeatur, & pollutiones. Sed & peracta curatione abſtineat prorſus à Venere, ſaltem per triginta dies. curas etiam omnes ab ſe fuget qui curatur, atque animi mo- *A coitu abſtineat qui purgatur.*

moleſtias,& perturbationes. Hæc em̃ ut Gal.ait.3. Tegni,malè afficiunt corpora,mutantq́ ab ea, quæ ſecundũ naturam eſt, conſiſtentia. Is igitur,cui facultas eſt, detineat̃, exhilareturq́ amicorum iucundis ſermonibus,factis dictisq́ ridiculis, muſicæ dulcedine, rebusq́ alijs,quę illũ uoluptate afficiant, atque ab omni moleſtia q̃ longiſſimè abſit.Si aũt aufugerit ſomnus ab ægroto, nimiumq́ illũ uigilia uexarit, periculoſum eſt malũ, atq́ illi maturè ſuccurrendũ. Nam quemadmodũ ſomnus eſt uinculum quoddã uirtutũ corporis & confirmatio, ſic uigilia, quæ ſomni priuatio eſt,eneruat uires ipſas, atq́ diſſoluit,ut Auer.de ſomno & uigilia,&.2. colliget,oſtendit. Itaq́ ſomnus,p̃uocandus eſt,uel ſyrupo papaueris,uel alio adiumẽto. Vt aũt tutius æger curet̃, uſq́ ad incrementũ curationis ſemper decũbat.In ſtatu uerò et declinatione,poſt matutinũ ſudorẽ ſurgere poterit, reliquũq́ diei ducere pro illius arbitrio:ita tamen ut nec frigus ſentiat,nec laſſitudinẽ.Ob hanc igitur cau-

Sõnus pro uocandus eſt.

ſam

ſam, aliasq́ plures, partiendus eſt mor bus, & curatio per quatuor tẽpora, quibus curatio breuiſſima procuretur, quę eſt uiginti dierũ. Nã cõmunis curatio, & uſitatio eſt dierũ quadraginta. In curatione uerò, particularia localia non debent apponi loco ægrotãti, niſi poſt initiũ uel incremẽtum curationis. Aliter enĩ augeret̃ cauſa morbi coniũcta. Per totã autem curationẽ nunq̃ aqua frigida æger lauet manus, nec eam tangat, ne frigiditas aquæ actiua repellendo humores ab exterioribus ad interiora, nocumentũ aliq̊d inferat mẽbris nobilioribus, quare abluantur manus uel uino albo calido, uel aqua calida.

In curatione nunquã lauet manus aqua frigida.

De ſudore, & quæ in illo ſeruanda ſunt. Cap. XVII.

POtio ligni ſancti, ut ſuperius diximus, ſuapte natura educit ſudorẽ, qui initio ferè curationis, & incremento ſolet fieri copioſior, remiſſior uerò in ſtatu & declinatione, ubi per totam curationem, ab initio ad finem largior fuerit ſudor, argumentum eſt multæ morbi materiæ ac noxij humoris. In-

terdum tamen ſudor plurimus contingit ex ægroti caliditate aut ex laxitate pororũ, aut ex utroq; . Si cui uerò non per ſe ſudor fluit, arte prouocãdus eſt, atque educendus, puta latere calefacto alboq́; uino ſuper inſperſo, ac plantis pedum ſuppoſito. Hoc enim adminiculo facilè ſudor educitur. Prouocãdus autem ſudor eſt nõ ſemper eodem modo, ſed aliquando largus, aliquando mediocris, aliquando perexiguus, pro ut conducere uidebitur & morbo & ægroto. Vt uerò humiditas præſertim capitis nõ officiat, tõdeat̃ ad cutem qui curatur, ac poſt ſudorẽ ab ſummo uſq; capite ad plãtas imas diligẽter abſtergat̃ atq; ſiccetur. In reliquis quoq; mẽbris nulla ſudoris pars relinquat̃. ne humor ille maius afferat nocumentũ, atq; augeat morbũ. Ergo optimè totũ corpus ſiccetur, ſed maximè caput,

Sudor eſt prouocandus, ſi quis per ſe non ſudat.

Qua forma conficiatur ligni ſancti medicina. Cap. XVIII.

NOn ſunt audiẽdi, qui putant fieri poſſe medicinam ligni ſancti per catapotia ſeu pillulas, aut etiam per paſtillos

ſtillos ſeu electuaria. nec etiam idonea eſt cōfectio florum ipſius ligni ſancti, aut teneri arboris ſurculi ſaccaro cōditi, aut ſyrupus ex ſucco ipſorū ſurculorū. Hæc enim particularē faciunt medicinā, nec per illā mundari poſſunt reſtituiq́ꝫ membra uniuerſa longo atque aſſiduo morbo affecta. Itaqꝫ non tolleretur morbus à particulari ſumptione. Neqꝫ ſalubrior eſſet eo pacto medicina ligni ſancti cæteris uſitatis, quę parum proſunt. Quamobrē optimus modus ac ſalubrior forma medicinæ ligni ſancti, eſt decoctio ipſius ligni: Ea em̄ eſt medicina uniuerſalis, tum maximè nutrit ſumentes, ut uerè ſit medicum nutrimentum, quod ſuperius demonſtrauimus. Decoquendus uerò ex arbore eſt, truncus mediæ craſſitudinis, mediocris ætatis, non mediocris ponderis, & recens, cortice maximè contiguo &, hærēti, colore inter fuſcū & flauū, ex inſula ſancti Ioannis, uel ſanctæ Crucis, ut ſuperius diſſeruimus, ubi etiā oſtēdimus, apud nos radicē arboris non eſſe idoneā, ꝗuis in ſuis terris ap-

tiſſima ſit ad medicinalẽ decoctionẽ.

Quod longa mora fieri debeat decoctio ligni ſancti. Cap. XIX

LIgnum ſanctum demõſtrauimus habere materiam ſiccam, denſam & duram. Facilitas uerò miſcibilium cõtingit ex humido, contrà difficultas ex ſicco. ut Auer. ait. 1. de generatione. Ariſtotelesq́ tradit eodem loco, quodq corpus miſcibile fieri, redactũ ad humidam ſubſtantiam. Quamobrem lignum oportet diu ac longa mora decoquatur, ut redigatur ad humiditatẽ: atq etiam ut cõmiſceatur aquæ decoctionis, unaq́ forma liquoris fiat ex aqua & ligno, ab utroq diuerſa. Nã quæ miſcentur, corrumpunt inuicem intentiones, & proprias qualitates, ut ait Ariſtoteles ſecũdo de generatione. Itaque per longam decoctionem, lignum ſanctum, ſublata ſiccitate ac denſitate, humidum fiet, ac liquidum & rarum. Quibus qualitatibus, ut teſtatur Auerroës primo de generatione, facile quoduis corpus in ſubſtantiam aliti conuertitur.

Quomodo

Quomodo præparetur lignum ſanctũ ad decoctionẽ. Cap. XX.

VT facilius in infuſione macerari poſſit lignum ſanctum, cultro radendum eſt, redigendumq́ꝫ in tenuiſſima ramenta. Hæc ligni ramenta in aquam infuſionis mergantur in mundo uaſe. Debet autem uas ad unum modum decoctionis uitreum eſſe, ad alterum modum fictile ſeu teſtaceum, ut oſtendemus. Mora infuſionis in frigidis morbis duodecim horarum ſit ante decoctionem, ut melius miſceatur, operetúrque ualidius. In morbis calidis, aut breuis, aut nulla ſit mora infuſionis, ne nimis intenſe operetur, ut ſigillatim ſuis locis exponemus.

Quomodo decoquatur lignũ ſanctũ, & quot ſint illius decoctiones. Cap. XXI.

DEcoquitur lignum ſanctũ, uno modo, poſita infuſionis aqua cũ ramẽtis ligni, ut diximus, in uitreo uaſe. Hoc aũt uas uitreũ cum infuſione ponitur intra maius alterum uas æneum plenum aqua cõmuni, medijs pa-

leis intra utrunque uas,ne uas uitreum frangatur. Feruente uerò aqua cõmuni in ęneo uaſe calefacto à ſubito igne, feruet etiã atque decoquitur infuſio in uaſe uitreo calefacto à feruenti aqua cõmuni cõſueuimus, inquit Galenus octauo, de ingenio calefacere olea duplici inſtrumẽto, quia ſi aliter calefiant corrũpitur eorũ uirtus: ſic & de ligno ſancto dicendũ eſt. Alter decoctionis modus eſt ſimplex, hoc eſt, ut decoctio fiat in uaſe fictili ab igne calefacto. Prior aũt decoctio, in gemino uaſe eſt uirtutis alteratiuę, ac refrigeratiuę, aptior calidis morbis, & calidis complexionibus, hoc eſt, cholericis & ſanguineis. Altera decoctio ſimplex in uaſe teſtaceo eſt calefactiuæ magis uirtutis, frigidis morbis idonea, & frigidis complexionibus, phlegmaticis & melancholicis. Quoniam uerò ſuperius diximus longa mora decoqui oportere lignum ſanctum, id animaduertendum præcipimus, non omnibus morbis, & ægrotis eiuſdẽ morę decoctionem cõuenire, ſed alijs maioris moræ, alijs mi-

noris

noris. Quamobrẽ gradus conſtituẽdi ſunt in ipſa decoctione,ut uerbi cauſa, primus gradus decoctionis ſit, quum decoctio remanet unius libre,ſecũdus, nouem unciarum, tertius unciarũ ſex aut ſeptem, & ita deinceps. Decoctio autem non ſimplex, aut unica fit, ſed duæ ac tres fiunt. Eademq; ramenta ligni, facta prima decoctione, atque compreſſa & percolata,iterum ponuntur in aquam infuſionis ,& fit ſecũda decoctio, atque iterum comprimuntur & colantur,tũ tertio,ſi opus erit,ponuntur in aquam infuſionis, & fiat tertia decoctio. Prima uerò decoctio dicitur ſyrupus ſeu prima aqua ligni. Secunda , ſecunda aqua : tertia ,tertia aqua. Syrupus autem ſeu prima aqua ligni, magis eſt calefactiua ,ad morbos apta & complexiones frigidas. Secunda aqua eſt alteratiua magis, & refrigeratiua, calidis complexionibus & morbis adhibenda. Initio aũt autũni, & ultimo uere, tertio quoq; die, aut etiam altero,decoctio eſt conficienda, quoniã calore anni celeriter corrũpi.

tur. Hyeme uerò ſat eſt, ut quarto quoque die uel quinto, aut ſexto conficiatur. Ob frigus enim nō ita facile putreſcit. Quare hyeme libra integra fiat decoctionis, calidiore anni tempore ſemilibra. Atque hoc modo fit decoctio ligni ſancti.

An in decoctione ligni ſancti, alia decoquenda ſint unà cum ipſo ligno.
Cap. XXII.

IN fine curationis, in complexionibus calidis, decoqui poſſunt cum ligno ſancto frigidę herbæ: ut cichorea, endiuia, bugloſſa hortenſis, quam borraginem dicunt, aliæq; id genus. Id uerò fit ad refrigerandam iecoris caliditatem, totiusq; ſanguineæ habitudinis. Quod aūt de fine curationis diximus, idem fieri poteſt, non tantum in actu præſeruatiuo, ſed etiā in curatiuo, præſertim in aliqua diſcraſia iecoris, atque in alijs, maximè quorum tibiæ puſtulis ulcerātur, quibus ſola ſubuenit ligni ſancti medicina. In hac autem decoctione in qua herbæ admixtæ ſunt, idē ritus ſeruandus eſt, & regula, de dięta,

potione

potione & cæteris quæ ad curationem abſolutam pertinent ligni ſancti.

Quod uario gradu & intenſione decoctio facienda eſt ligni ſancti.

Cap. XXIII.

MOra decoquendi, atque gradus quos diximus decoctionis, diuerſi eſſe debent, frigido anni tempore, & calido, cæteris paribus. Nã hyeme intenſior debet fieri decoctio, & maiore gradu: uere atq; autumno, minore gradu atque remiſſior. In tẽporibus item curationis, hoc eſt initio, incremẽtoq; ſtatu, & declinatione, non idem ſeruetur modus decoctionis in paribus morbis & ægrotis. In uarijs quoq; morbis, uarijs ætatibus, uarijs cõplexionibus, uarius debet omnino eſſe gradus decoctionis, ut ſigillatim inferius exponemus. Nihil uero refert, quod aiunt, gentes illas, apud quas naſcitur lignũ ſanctum, eodẽ ſemper modo ac ſine ullo diſcrimine cõficere ac ſumere hanc potionem. Nam imperiti illi ſunt artis medicinæ, ac rationis. uel fortè quoniam recens lignum decoquunt, ſalutaris eſt

ea medicina, quocunq; alio modo cõfi ciatur, uel quia in illis regionibus antidotaria medicina eſt lignũ ſanctũ, uel quod incredibilius eſt, decoctionẽ cõfi ciunt admodũ tẽperatã, ut in omni tẽ pore anni ſubueniat ægrotis, omni ętati, omni morbo, omniq; complexioni.

Quibus horis ſyrupus ligni ſancti ſumẽdus ſit. Cap. XXIIII.

Syrupus ligni ſancti ſumẽdus eſt ægrotãtibus & mane & ueſperi. Ante prandiũ uerò & ante cœnam ſumatur, tanto temporis ſpacio, quãto opus eſt, ut concoqui poſſit, pro ſtomacho uel firmo uel imbecillo. Atque magnopere errarunt, qui præbendum ſyrupum arbitrati ſunt poſt cibum ſecunda hora. Ea enim res aduerſatur rationi totius medicinæ. Quare tempus concoctionis ſyrupi ſit circiter quatuor horarum ante prandium & cœnã, plus minus, pro ut uires concoquendi, & ſyrupi quantitas exegerit. Si autem morbus in cerebro ſit, tunc ſyrupus poſt cibum præbeatur, ut ſuis locis declarabimus.

Quod

Quod non eadem ſemper quantitas & qualitas ſyrupi ſumenda eſt. Cap. XXV.

NOn eadem quantitate ſyrupus præberi debet omnibus temporibus curationis. Sed à paucitate incipiendum eſt, paulatímque quantitas augenda. Natura enim non fert repentinas mutationes, ut 3. Tegni pręcipit Galenus. Quare imbecillis ægrotis præbeantur unciæ tres ſyrupi mane, tantundēq; ueſperi, in incremento, quatuor, in ſtatu & declinatione ſex. Aliquando uerò præbeatur ſyrupus aut tantum mane aut tantum ueſperi: ſi aut ualde nauſeans fuerit ægrotus, aut ſtomacho nimis imbecillo, ut fieri non poſſint omnes decoctiones neceſſariæ. Itaque animaduertendus hic modus eſt ab ijs qui curam gerunt ægrotantis. Sed & ætatis ratio habenda eſt in quantitate potionis, & complexionis, & in uniuerſum totius diſpoſitionis cuiuſque ægroti, ut modus quantitatis ſeruet̃ in unoquoq;. Hęc uerò nos ſuis locis ſingula exponemus.

Quod autem de quãtitate diximus potionis, idem omnino ſeruãdum, eſt de qualitate, hoc eſt de gradu & intenſione decoctionis.

Quid agendum ſit ſtomacho nauſeante: Cap. XXVI.

SI cui aſſidua nauſea contigerit, non eſt propterea dimittenda incepta curatio. Nã paulatim atq; indies nauſea minuet̃, ſemperq́; ſtomachus robuſtior fiet. Si aũt eueniat nauſea ex innata ſtomachi caliditate, tũc ſyrupum & aquam, aut eorum alterum, ut morbus & ægroti diſpoſitio exegerit, ad frigiditatem oportet reuocare, ut minore gradu fiat, & remiſſior decoctio. Vt uerò amaror ille frangatur, ſyrupi uel aquæ ſecundæ, admiſceri poſſunt, aut coriandri præparati, aut ſaccarũ roſaceũ, aut aliud tale, quod & amarorẽ minuat, & conueniat morbo, & ægroto.

Quod intermittẽda eſt aliquãdo potio ligni ſancti, aliquando etiam dimittenda. Cap. XXVII.

INitio curationis, in quibus morbis dolores ſunt, augeri potius q̃ minui ſolent

ſolēt dolores ipſi, ob agitationē factā in humoribus, ex ligni operatione. Neq; propterea eſt curatio intermittenda. Nam ſalus omnino futura eſt, procedente ſemper atq; operante uirtute medicinæ. Nam ut ait Auer. 4. metheor. effectus augetur ex operatione inquieta, ac ſæpe conualeſcit ægrotus non paruo tempore poſt curationē. Si aūt aliquod accidēs intra curationē acceſſerit, puta, febris, uel deſtillatio ſeu catarrhus, præberi poteſt pro ſyrupo aqua ſecunda alteratiua in hora cibi, aut intermittenda eſt ad rempus potio ligni ſancti, & ſublato accidenti, reſumenda. At ſi perſeuerauerit accidens illud, atq; periculū timetur, dimittatur omnino curatio ligni ſancti. Cū uero inerit aliq̄d nocumentū internū in ſpiritualibus uel nutritiuis, & aliæ tamen aderunt intentiones medendi, per ſyrupos, & electuaria, & alia ſimilia, tunc non eſt relinquēda potio ligni ſancti, ſed præbēda cū alijs illis medicamētis, ut ſubueniatur maximè interiori nocumento, ita tamen ut quotidie, ſed ſe-

Initio curationis dolores ſolent potius augeri quàm minui.

mel tantũ ſumat̃ ſyrupus ligni, aut aqua ſecũda ſola in potu, loco uini, quæ aqua uel intenſæ decoctionis ſit, uel remiſſæ, ad calefaciendum, uel alterandum, ut conueniet morbo & ægroto. Atq; hunc nos modum curationis experti ſæpe ſumus fœlici rerum euentu.

Quo pacto adminiſtret̃ medicina ligni ſancti in morbo gallico. Cap. XXVIII.

SI morbus gallicus recẽs fuerit, nec tres menſes exceſſerit, ſola humectatione opus eſt, & mundatione atque recreatione membrorum. Quod fit per potionem ligni ſancti alteratiuam, & refrigeratiuam. Nam ſi in recenti morbo intenſiorem decoctionem pręberemus, & calefactiuã, quod fieri debet in ueteri morbo, procul dubio recens ipſe morbus deterior fieret, & augeretur. Calefactiua enim decoctio ligni, quæ, ut diximus, ueteri conuenit morbo, ſua uirtute aperitiua, in morbo recenti auget dolores iuncturarum, uomicas excitat oſſuoſas, membra principalia inflammat, infectaq; dimouet à naturali temperamento, ac

totum

totum corpus uexat grauiſſimis acci-
dentibus. Quæ omnia contingunt ex
intemperata decoctione ob nimiã illi-
us intenſionem & caliditatem. Itaque
diuerſa eſt ratio præbẽdæ potionis li-
gni ſancti, in ueteri morbo gallico, &
recenti, ut ſuis locis ſigillatim expone
mus. Quum uerò in hoc morbo ulce-
ra ſunt oris, aliorumúe membrorum,
dum curatio fit per lignum ſanctũ, me
deri ulceribus poſſumus interea uncti
one cum mercurio & ligno ſancto. Et
in oris quidem ulceribus ea unctione
ſeptẽ dies collũ ungendum eſt. In alijs
uerò membris circum ipſa tantum ul-
cera ungatur manè & ueſperi. Si au-
tem unguenti caliditas officeret ulceri
bus, alia poterit unctio adhiberi frigi-
dior, alterans & exiccans, mundatis
prius ulceribus. De his uerò latius infe
rius, ac ſigillatim præcipiemus.

Quæ poſt curationẽ ligni ſancti ſer
uanda ſunt Cap. XXIX.

PEracta in quouis morbo curatio-
ne ligni ſancti, ad eũ modũ, qui eſt
hactenus deſcriptus, primũ illud ſeruã

dũ eſt,ne aut habitet aut uerſet̃ curatus in frigido loco,nec unq̃ omnino ſenti at frigus.Nã ob raritatem pororũ cor, poris facilè nouus aliquis morbus con tingeret,qui eſſet curatu perquam dif, ficilis, præſertim ſi frigidus eſſet mor- bus, aut in frigido anni tempore. Mo dus deinde ſeruetur in cibo & potu, ſaltem ad duos menſes, ut carnes edan tur facilis concoctionis, ac cætera quæ nihil omnino officiant. Quãtitas uerò cibi ea ſit, ut illa minimè grauetur ſto, machus imbecillis ex inedia quæ præ, ceſſit, atque ut bene cõcoctus cibus fa, cile in ſubſtantiam aliti cõuertatur. Si autem peracta curatione, inflãmatio cognoſcetur in iecore & in habitudi, ne ſanguinea, quod erratum in curati one fuerit, confecta decoctione nimis intenſa, neceſſe eſt alterari iecur atque refrigerari ſyrupo aut aqua endiuiæ, aut re alia, quæ refrigerat, aut uenam incidi, ut cõueniet. Ad tuendam uerò ualetudinem ex quouis morbo, præſer tim ex morbis cronicis, & qui uix euel li poſſunt, ut eſt podagra, poterit cura-

tus

tus procedente tempore quarto aut ſe-
xto quoq; die ſumere aquam ſecundã
decoctionis ligni, uel ſyrupũ, quod eſt
multò utilius. Quod ſi per legitimam
ligni curationẽ quadraginta dierum,
non receperit quis integram ſalutem,
debebit poſt aliquot menſes, aut etiam
annos repetere ipſam curationem, at-
que ſi opus fuerit, tertio aut quarto, de
ntegro curari eadem ligni medicina
eodemq́; ritu. Neque quicquam inde
timendum eſt incolumitati: nam adeò
eſt præclara hęc medicina & ſalutaris,
ut ſi ritè adminiſtretur, nõ modo non
officiat ſępius ſumpta, ſed mẽbra quo-
que omnia foueat, recreet, ac roboret,
corpusq́; per illã deducatur ad perfe-
ctam habitudinẽ, ac ferè iuueneſcat.

Atque hæc nobis pertinere uiſa
ſunt ad communem generalẽq́;
rationem huius medicinę ligni ſancti.
Poſt hæc de uniuerſis morbis, de ætati
bus, de cõplexionibus ſigillatim, atque
ordine præcipiemus. De ratione autẽ
ipſorũ morborũ, nihil attinet hoc ope
re diſputare, de quibus plurimi atque

præclari autores tractauere, ſed in ſingulis morbis demõſtrabimus diligenter quo pacto curandi ſunt hac medicina. Iãq; modũ ponemus primo huius operis libro, ſi prius quaſi corollarium illi addemus, rationem diuerſæ operationis ligni ſancti.

Quare diuerſæ cõtingũt operationes ex medicina ligni ſancti Cap. XXX.

Lignũ ſanctũ diximus eſſe naturæ atq; cõplexionis calidę in ſecundo gradu, ac ſiccæ. Quãobrem non mirũ eſt, ſi curenť illo morbi & ægroti humidæ naturæ ac frigidæ. Sed difficile illud uideť, q̃d nihil minus ſubueniat ſiccis calidiſq; morbis & ægrotis. Quare aũt id fiat nos ratione cognouimus, & uſu atq; experimentis. Cauſa uerò diuerſæ operationis, ut ſupra tetigimus, eſt uaria cõfectio ipſius medicinæ. Remiſſior eñ decoctio ligni ſancti facit ut propriæ ipſius qualitates remiſſæ transfundanť in aquã decoctionis, qualitates uerò aquæ minus tranſmutenť uigore ipſius ligni. Quo fit, ut ex utroq; cõpoſita decoctio ad hũc morbũ remiſſa, multò minus

minus habeat ex qualitatib. ligni, multò plus ex aquæ qualitatibus. Ac ꝑpterea talis decoctio, ratione cõmixtionis non iam calida & ſicca eſt, ſed humidæ potius & frigidæ qualitatis: quia cõpoſita qualitate cõiuncta cũ propria uirtute atq; potentia naturali ipſius ligni, iure ac meritò ea medicina morbos curat & ægrotos calidæ ac ſiccæ naturæ, humectatiuã'q; uim habet, et refrigeratiuã. Sed & ratione portionis ligni & aquæ decoctionis, humidã induit decoctio & frigidã qualitatẽ, dum pars modica ligni cum aquæ maxima parte cõiungitur, ut exigua ligni quantitas intenſiua ſuperetur à quantitate aquæ nimium extenſiua, atq; ita decoctio accedat magis ad aquæ qualitates. Itaq; ſiccum quidem & calidũ eſt id, quod decoquitur, ſed decoctio trahi arte poteſt propter aquam, in contrarias qualitates. Præcipua tamen cauſa, quod tam mira operatur hæc medicina, non tam qualitates ſunt, quàm propria natura, ut diximus, & uis ipſius ligni, uerè ſancti & ſalutaris.

DE LIGNO SANCTO.

PRAEFATIO.

HOC ſecũdo uolumine de ſingulis morbis ut dictũ eſt, ſumus tractaturi, curandis per ligni ſancti medicinam. Conſtituimus uerò propriam curationem in unoquoque morbo, non ſolum quæ ad morbum ipſum pertineat, ſed quæ cuique conueniat habitudini ſeu complexioni ex diuerſis quatuor corporũ humoribus, ſanguine, bili, ſeu cholera, pituita, ſeu phlegmate, atra bili, ſeu melancholica. quæ item conueniat cuique ætati, quæ firmo corpori, quæ imbecillo. Incipiemus autẽ ab eo capitis morbo, qui & moleſtiſſimus eſt, & curatu multo difficillimus.

De cephalea ſeu hemicranea.

CEphalea, morbus, ut ait Celſus, acutus ac peſtilens, hemicranea etiam dicitur, quod frequentius certã partem capitis infeſtet, licet uarijs locis, ſemper tamen qua caput capillo tegigitur. Hic morbus uarius eſt, ac multiplex

plex malum. Nos autem de dolore illo tractabimus, qui maximè uehemens eſt, & pernicioſus, & qui uix curatur aliqua medicina. Eius mali & ſi multæ cauſæ ſunt, potiſſima tamen eſt cauſa interna, ut dolor ex ipſo corpore naſcatur, ſiue ex ſolo capite oriatͣ malũ, ſeu ex capite & ex alio mẽbro, ut eſt lien, ſeu ſplen, iecur, ſeu epar, ſtomachus, uulua, quæ & matrix dicitur, & ſimilia. E ſtomacho uerò præcipuè oritur is morbus, ut præcipit Auic. prima ter tij, cuius ſignum eſt, quod pleruncꝫ fit dolor in priore parte ſincipitij. nam qui in margine ipſius ſincipitij fit, hũc uulua maximè producit. In dextra autem parte capitis ex iecore transfundi tur, ex liene in ſiniſtra, ut docet Auic. *Cap. 7.* eodem loco. Quoniam uerò ex cauſis morbi materialibus quæ cronicum facit morbum, ſeu diuturnum, eſt phlegma, aut melancholia, de hoc morbo cephaleæ primum dicam, quum à phlegmate concitatur: ſiue is humor per ſe talis ſit in corpore, ac (ut aiunt) radicaliter, ſiue talis ſit in ratione alterius hu-

moris, per ulteriorẽ cõbuſtionem uel reſolutionem, ſeu etiã talis ſit humor ab ineunte ætate, ſeu ſuccedẽte tempore mutatus ob qualitatem regionis, uel propter ſex res non naturales.

Curatio cephaleę, phlegmate exiſtẽte in cauſa, in iuuene cholerico uel ſanguineo.

IMminuta primũ cauſa morbi antecedẽte, humore uidelicet phlegmatico, iuuenis eius cõplexionis, ſi imbecillus ſit, hoc modo cureť. Cibetur tota curatione diæta reſumptiua, ab initio & per totũ incrementũ curationis, tam in prãdio ꝙ in cœna, ſumẽs tres uncias panis bis cocti, & tantundẽ carnis elixæ. In ſtatu tres uncias panis, duas tantũ carnis, poſt redeat ad tres carnis uncias in declinatione, ac demũ quatuor etiã uncias eſſe poterit æger circa finẽ curationis, ut non ſubitò, uel nimis minuať cibus, uel nimis augeať. Neq; em̃ ex multa fame, ut Celſus ait, nimia ſatietas, neq; ex nimia ſatietate fames idonea eſt. Sumatur autem in potu manè & ueſperi aqua ligni ſancti alteratiua, ut dicemus. Syrupus uerò talis fiat

at. Ponatur in fictili ſeu teſtaceo uaſe, ſemilibra ex ramentis ligni, maneatq́ in infuſione horas duodecim in aqua fontanæ quindecim librarum, deinde ferueat infuſio ad ignem carbonum, donec redeat decoctio ad libras octo: poſt coletur, ac reponatur in uitreo uaſe bene operto. Ex eo ſyrupo ſumat ægrotus tam manè, quàm ueſperi uncias quatuor ab initio curationis uſque ad ſtatum. In ſtatu autem & deinceps uncias ſex. Sumatur uerò ſyrupus calefactus. In potu talis fiat aqua ſecunda, ramenta ligni compreſſa poſt decoctionem ſyrupi ponantur in uitreo uaſe in aquam uiginti librarum, hæc ferueat in gemino uaſe ad ignem lignorum, donec redeat ad quindecim libras. poſt hæc coletur, ac reponatur in uitreo uaſe bene operto. Ex hac aqua bibat æger in prandio & in cœna quantum placuerit. Ea enim refrigerabit calidam iuuenis habitudinē. Si aūt horreat bibens aquæ amarorē, tēperet amaror ipſe admixtis aquæ coriādris, ut ſuperius demōſtrauimus.
In

In robuſtiore uerò iuuene idem ſeruetur modus curationis, præterq́;, quod audacius minui poterit quantitas cibi, augeri uerò ſyrupi per totam curationem. In hoc enim fortior eſt calor uitalis, faciliusq́; ac melius fit concoctio.

In iuuene phlegmatico, uel melãcholico.

CIbetur is iuuenis, ſi imbecillus ſit, diæta reſumptiua, ut ſupra dictũ eſt. Caro autem ſit aſſa, non elixa, amoto cruſto ſuperiore. Si uerò fuerit robuſtior, diæta utatur regulari. Syrupus autem & aqua ſecunda uim habeant calefactiuam, fiantq́; in hunc modum. Ponatur ſemilibra ex ramentis ligni in uaſe fictili, in aquæ fontanæ libras quindecim, maneatq́; in infuſione horas duodecim: tum ferueat infuſio, donec decoctio redigatur ad ſex libras, poſt hæc coletur, ſerueturq́;, ut docuimus. atque hic ſyrupus ſumatur ab initio curationis, & per totũ incrementum. In incremẽto uerò uſque ad declinationem redigatur eadem decoctio ad quatuor libras. Secunda aqua in potu talis ſit, compreſſa ligni ramen

ta

ta poſt ſyrupi decoctionem ponantur in aquæ fontanæ libras uiginti, ferueatq; decoctio donec ad decem redeat libras, eaq;, ut ſuprà dictũ eſt, utatur in potu ægrotus tota curatione in prãdio & in cœna.

In ſene cholerico uel ſanguineo.

HViusmodi ſenex ſi imbecillus ſit, ac reſolubilis, imminuta prius cauſa morbi antecedente, cibetur diæta reſumptiua tota curatione, etiã cum contuſo gallinæ aut caponis, panis uerò præbeatur bis coctus, uel bene coctus, quantum in iuuene cõſtituimus eiuſdem complexionis. Syrupus pro hoc ſene talis fiat. ſemilibra ex ramentis ligni in aquæ libras quatuordecim ponatur in uaſe teſtaceo, maneat in infuſione, ut ſuprà, ferueatq; infuſio ad ignem carbonum, donec ad ſeptem libras redigatur decoctio. Ex hoc ſyrupo ſumat æger tam mane quàm ueſperi ab initio uſque ad mediam curationem, uncias quatuor, in reliqua curatione ſemilibram. Intra curationem uerò deiectiones ſeu euacuationes, non

negligantur,ut mobo conueniet et ægroto,aqua ſecunda utatur in potu ,ut de phlegmatico iuuene dictum eſt tota curatione in prandio & in cœna.

Curatio melãcholia exiſtẽte in cauſa in iuuene cholerico,uel ſanguineo.

IMminuta primũ cauſa morbi antecedẽte, cibetur talis iuuenis diæta reſumptiua.Syrupus uerò ſic fiat,ab initio ad mediã curationem ſit ſemilibra ligni,aquę infuſionis librę quindecim, maneant ligni ramẽta in infuſione horas duodecim . ferueat infuſio in balneo mariæ, donec redigatur decoctio ad undecim libras . Seruetq́ ut ſuprà in uitreo uaſe . Ex eo ſyrupo ſumatur tam manè quàm ueſperi,ſemilibra . In ſecunda aqua ,in potu ſint aquæ libræ uiginti.ferueatq́ infuſio donec redigatur decoctio ad ſexdecim libras, reponaturq́ ac ſumat̃,ut ſuprà . A ſtatu curationis uſq́ ad finẽ , ſyrupus fiat ex ſemilibra ramentorũ ligni, & aquæ infuſionis libris duodecim . maneat infuſio,ferueat. & reponatur ut prior ſyrupus. Intentio tantũ decoctionis maior ſit

ſit, ut duodecim libræ redigãtur ad ſep tem. In ſecunda aqua in potu eadem quoque ſeruentur, quæ in priore decoctione, niſi quòd quindecim ſint libræ aquæ infuſionis, atq; decoctio redeat ad duodecim. Intra curationẽ uerò nõ omittãtur euacuationes neceſſariæ. Si autem paulò robuſtior iuuenis ſit, eadem ſeruentur in curatione, niſi quod minor aliquando cibus ſumendus eſt.

In iuuene phlegmatico uel melãcholico.

CIbetur talis ægrotus tota curatione diæta regulari. Pro ſyrupo ſit ſemilibra ligni, aquæ libræ decem, fiat infuſio ut ſuprà, tum ferueat in fictili uaſe ad ignem carbonum, donec decoctio ad quinque redeat libras. Eo ſyrupo utatur ægrotus ab initio uſq; ad mediam curationem, ſemilibram ſumens manè ac ueſperi. Pro aqua ſecunda in potu ſint libræ quindecim aquę, redigat̃q; decoctio ad decẽ. Ab incremẽto aũt uſq; ad finẽ intẽſior ſit decoctio ſyrupi, ut decem libræ infuſionis ad tres redigant̃. Sumant̃ uerò ex eo ſyrupo tã manè q̃ ueſperi uncię 8. In-

tenſior item fiat ſecũda decoctio, ut decem aquæ libræ ad ſex redeant. Si aũt ſiticuloſior ſit ęgrotus, ſecundaq́ꝫ aqua poſt ſyrupum non ſufficiat in potu ex compreſſis ligni ramentis, fiat prima ligni decoctio in potu ad hunc modũ. unciæ tres ex ligni ramentis ponantur in infuſione in uaſe fictili in libras quindecim aquæ, ferueatq́ꝫ infuſio, donec decoctio ad decem redigatur libras, coleturq́ꝫ ac reponatur, ut ſępius dictum eſt. Atque hæc prima aqua remiſſioris decoctionis ſuppleat in potu defectũ aquæ ſecundæ.

In ſene cholerico uel ſanguineo

SI is ſenex imbecillus ſit, imminuto prius humore melancholico, cibetur diæta reſumptiua, ut ſenex phlegmaticus. Syrupus pro eo per totam curationem fiat calefactiuus, ad hũc modum. ponatur ex ramentis ligni libra integra in uaſe fictili, in aquæ libras quatuordecim. fiat infuſio, ut ſuprà, ferueatq́ꝫ quouſq́ꝫ redigatur ad libras ſeptem. Ex eo ſyrupo tam mane quàm uesperi ſumatur ſemilibra. Pro aqua

ſecunda

ſecunda in potu, ramenta primę decoctionis compreſſa ponantur in uitreo uaſe in aquæ libras uiginti. Ferueat ipſa ſecunda infuſio in balneo mariæ donec ad quindecim redeat libras. Si uerò paulò ſit ęger ualidior, cibetur interdum diæta regulari, augeaturq́ potio ſyrupi duabus uncijs, ut octonas ſumat uncias per incrementum & ſtatum curationis.

In ſene phlegmatico uel melancholico.

CIbetur huiuſmodi ſenex tota curatione, dięta regulari, pane bis cocto & uua paſſa. Ad ſyrupum ſit libra integra ligni, aquæ libræ ſedecim. fiat infuſio de more, ferueatq́ ad ignẽ carbonum, donec redeat decoctio ad ſeptem libras. Coletur de more ac ſeruetur. Ex eo ſyrupo ſumat ægrotus mane ac ueſperi, ab initio curationis uſq; ad incrementum, uncias quatuor, deinceps uſq; ad finem, ſumat ſemilibram. Pro ſecunda decoctione in potu, ſint aquæ libræ uiginti, redigaturq́ decoctio ad decem & octo. Si autem robuſtior ſenex fuerit, augeatur potio ſyru

pi duabus ferè uncijs. Secundáque decoctio fiat paulò intenſior, ut redeat ad ſexdecim libras.

De uigilia immodica.

LOnga & immodica uigilia ex aliqua prouenit quatuor cauſarum, hoc eſt, uel à nimia ſiccitate, uel ab intemperato calore, uel à cholera rubea aut nigra, uel à phlegmate ſalſo. Præcipuè tamen in cauſa eſt ſiccitas cerebri, dum uel à calido iecore, uel ex aliqua materia calida per ſe aut per accidens, calidi uapores exhalantur, ac cerebrum per ſe ſiccum magis exiccant, Primum igitur in huius morbi curatione cauſa frangatur antecedens. Deinde ſingulæ complexiones & ætates curentur in hunc modum.

Curatio uigiliæ, in iuuene cholerico uel ſanguineo.

CIbetur talis ægrotus carne pulli elixi cum frigidis herbis. Sumat uero in potu ſaltem duos menſes, aquam decoctionis ligni ſancti, quæ talis fiat. Ex ramētis ligni ſint unciæ tres per mēſem, deinde quatuor unciæ alio

in

in menſe,aquæ libræ uiginti, fiat infu-ſio, ac ferueat in balneo mariæ, donec redeat decoctio ad quindecim libras. Hæc uerò aqua in potu ſumpta, alterabit intemperiem,ſeu diſcraſiam membri dolorẽ immittentis. Corrigit enim atq; inſtaurat lapſa membra ex quacunq; cauſa. Neq; aũt id cuiquã incredibile uideat̃, q̊d nos & aliàs experti ſumus,et pręcipuè in clariſſimo uiro Camillo Muſettula, quẽ quũ immẽſa uigilia ex iecoris caliditate penè conſumpſiſſet, ſola potione hac ligni ſancti alterãte,refrigerato iecore, ſublata uigilia eſt, ac perfectæ ſaluti reſtitutus. quod illi quoq; fuit ſummo miraculo.

In iuuene phlegmatico uel melãcholico.

Cibetur huiuſmodi iuuenis, ut ſuperior,ſed parcius aliquantò. pro eo autẽ fiat talis ſyrupus. Sint ligni unciæ quatuor, aquæ duodecim. ferueat infuſio in balneo mariæ, donec redeat decoctio ad uncias ſeptem. Ex hoc ſyrupo ſumat æger per totam curationẽ uncias ſex manè tantũ. Aqua ſecunda in potu fiat, ut in iuuene ſuperiore.

In ſene cholerico uel ſanguineo.

SEnex ſi huius complexionis fuerit ab ineunte ætate, imminuto prius humore noxio, ſi ſit in cauſa, cibetur diæta reſumptiua, fiantq́ pro eo ſyrupus & aqua ſecunda, quæ alterent illius complexionem, pro ſyrupo ſit ligni ſemilibra, aquę librę uiginti. ferueat infuſio in balneo mariæ donec ad quindecim libras decoctio redigatur. Inde ſumat ægrotus mane ac ueſperi ſemilibram tota curatione. Pro ſecũda decoctione ramenta ex priore decoctione preſſa ponantur in aquæ libras uiginti quinq́, hæc ferueat in eodem balneo, donec ad uiginti redeat libras. Quod ſi aqua ipſa ſecunda non ſufficiat ad potum ob ſitim nimiam ſenis, fiat aqua prima in potu, qualis deſcripta eſt in iuuene cholerico.

In ſene phlegmatico uel melancholico.

EAdem in hoc ſene ſeruentur, quæ in ſuperiore. Nam licet complexio per ſe humida ſit, humectandus tamen eſt ob morbum ſicciſſimum.

De

De perturbatione intellectus, defectu & amiſſione memoriæ.

PErturbatio intellectus & defectus memoriæ, non differunt, niſi per maiorem aut minorem uim cauſę facientis morbum, & per diuerſas capitis partes, & proprias ſedes. Conueniunt uerò in materia & noxio humore, unde oritur morbus. Atque de ea perturbatione intellectus hic præcipimus, quæ ſine febre eſt: quum ex phlegmate putrido fit, uel ex cholera. Speciesq; illas notamus huius morbi, in quibus communitas eſt in cauſa morbi pluribus membris principalibus, in quibus præcipua ſunt iecur & cerebrum. Et iecoris quidem caliditate fit morbus, dũ cõburit humores, ac cinericios reddit, gignitq; choleram nigrã, ex qua morbus hic naſcitur. Sed & cerebrũ ſolum nonnunquam eſt in cauſa, ob ſui intẽperiem ſeu diſcraſiam. Nam eius frigiditate augetur phlegma. Sæpe etiam, ut diximus, utrunq; membrum eſt in cauſa, & plerunque alia membra, ex nimia frigiditate aut humiditate, quæ

ſolẽt morbũ afferre,ut prima tertíj tradit Auic. In quacunq; aũt ſpecie huius morbi maximè conuenit curatio ligni ſancti, quoniã tenui opus eſt materia in nutrimento, ob uirtutẽ ligni nutritiuã, & in hoc morbo ualde noxia eſt repletio ex cibo & potu, maximeq; ad uerſatur ſenſui animæ interiori, Auic. ibidẽ præcipiente. Sed & ob id utiliſſima eſt ligni ſancti medicina, quod exiccat, & tenuat ſanguinem, & temperatè calefacit. Atq; ita ſenſus interior purgatur & inſtauratur, ut eodẽ loco præcipit Auicenna. Primum autẽ omnium in huius morbi curatione immi nuatᷣ cauſa antecedẽs noxius humor.

Curatio perturbationis intellectus & amiſſionis memoriç, phlegmate exiſtẽte in cauſa, in iuuene cholerico uel ſanguineo.

HViusmodi iuuenis cibetur tota curatione diæta reſumptiua, ſi imbecillus ſit. Syrupus pro eo fiat ex ligni ſemilibra, aquæ libbris octo. Ferueat infuſio in uaſe fictili ad ignẽ carbonum, donec redigatur decoctio ad qua

tuor

tuor libras. Hoc utatur ægrotus ab initio uſque ad mediam curationẽ, quatuor ſumens uncias manè ac ueſperi. In ſecunda decoctione, in potu ſint aquæ libræ duodecim, redeátque decoctio ad ſeptem. Reliquo tempore curationis ſyrupus fiat ex eadẽ ligni & aquæ menſura, ſed intenſior ſit decoctio, ut ad tres tantum redeat libras, ſumátque inde ægrotus manè ac ueſperi ſemilibram. Secunda decoctio in potu fiat ex decem libris aquę, atq; ad ſeptem redigatur. Si aũt ualidior ſit iuuenis, eadẽ ſeruẽtur, niſi quod minuenda cibi quãtitas eſt, augenda ſyrupi.

In iuuene phlegmatico uel melãcholico.

CIbetur huiuſmodi iuuenis, ſi imbecillus ſit, diæta reſumptiua uſq; ad mediã curationẽ, deinceps utat̃ dięta regulari uſq; ad finẽ, niſi deficiẽtibus uiribus, ad reſumptiuã ſit aliquãdo redeũdũ. Pro eo in tota curatione fiat ſyrupus ex libra integra ligni, aquæ libris decẽ, ferueatq; infuſio in fictili uaſe ad ignẽ carbonũ donec ad quinq; libras redeat decoctio. Inde ſumat ęgro-

tus mane ac ueſperi initio curationis uncias tres, in incremento quatuor, reliquo tempore ſemilibram. Secunda decoctio in potu fiat ex aquæ libris duodecim, quæ ad decẽ redeant feruẽdo.

In ſene cholerico uel ſanguineo.

Cibetur ſenex hic tota curatione ſi ſit imbecillus, dięta reſumptiua, ſiatq́ pro eo ſyrupus ex libra integra ligni, duodecim aquæ, ferueat infuſio in uaſe teſtaceo ad ignem carbonum, donec ad libras ſeptem redigatur. Hoc ſenex utatur uſq; ad mediam curationẽ, ſumens mane ac ueſperi uncias quaternas. Secunda decoctio in potu ex duodecim aquæ libris feruendo redeat ad decem. A ſtatu, & deinceps, ſyrupus fiat ex una libra ligni, decem aquæ, redigaturq́ decoctio ad libras quinque. Sumatq́ inde ægrotus, tam mane q̃ ueſperi ſemilibram. Secunda decoctio in potu ex libris duodecim redigatur ad octo. Si autem robuſtior ſit ſenex, cibus eſt pro illius uiribus minuẽdus.

In ſene phlegmatico uel melãcholico.

HViuſmodi ſenex cibandus eſt, ut uires

uires, aut imbecillitas exegerint, diæta uel regulari uel reſumptiua, uel alternis. Pro eo ſyrupus tota curatione fiat ex libra integra ligni, aquę libris decē, redigaturque decoctio ad quatuor libras, feruendo ad ignem carbonū in fictili uaſe. Inde ſumat æger mane ac ueſperi uſque ad mediam curationem uncias quatuor, deinceps uſq; ad finē ſemilibram. Secunda decoctio in potu fiat ex aquæ libris decē, ad ſeptēq; redigatur. Si autem ſenis uires maiores ſint, uti poterit tota curatione diæta regulari, & ampliori ſyrupi potione.

Melācholia exiſtente in cauſa, in iuuene cholerico uel ſanguineo.

SI imbecillus ſit talis iuuenis, utatur diæta reſumptiua per totam curationem, fiatq; pro eo ſyrupus ex ligni ſemilibra, & aquæ libris octo. ferueat infuſio in uaſe fictili, donec redigatur decoctio ad ſex libras. Inde ſumat ægrotur ab initio uſq; ad mediā curationē, uncias quatuor tam manè quàm ueſperi, reliquo tempore ſemilibram. Secunda decoctio in potu fiat ex libris a-

quæ ſexdecim, ferueatq́ in balneo ma
riæ quouſq́ ad 12. redigatur. ualidiori ue-
rò iuueni tenuior præbēdus eſt cibus.

In iuuene phlegmatico uel melācholico.

Albetur is iuuenis diæta regulari to
ta curatione. Si autem ſit imbecil
lior, in ſtatu curationis & deinceps di-
æta uti poterit reſumptiua. Syrupus
pro eo uſque ad mediam curationem
fiat ex ligni ſemilibra, aquæ libris duo-
decim, ferueatq́ infuſio in uaſe fictili
redigaturq́ ad ſex libras. Inde ſumat
æger manè ac ueſperi ſemilibrā. Secū-
da decoctio ſit ex libris quindecim a-
quæ, ferueat in balneo mariæ redeatq́
ad libras duodecim. In ſtatu & dein-
ceps ꝓ ſyrupo ſit libra integra ligni, de
cē aquæ, redigaturq́ decoctio ad quin
que libras, feruens in uaſe teſtaceo, ſe-
milibràmque ſumat æger utraque po
tione tam matutina quàm ueſpertina.
In ſecunda decoctione ſint libræ ſex-
decim aquæ, redeantq́ feruendo in bal
neo mariæ ad tredecim libras.

In ſene cholerico uel ſanguineo.

Diæta reſumptiua cibetur hic ſenex
tota

tota curatione, fiatque pro eo ſyrupus ex ligni ſemilibra, libris aquæ decem, redigaturque ad libras quinque decoctio, feruens in fictili uaſe. Sumantur utraque potione uſque ad ſtatum unciæ quatuor, in ſtatu & deinceps unciæ ſex. Ad ſecundam decoctionem in potu libræ quindecim aquæ feruentes in balneo mariȩ ad decē redigātur. Si autē ſit robuſtior ſenex, intēſior fiat utraq; decoctio, ex una ſcilicet libra.

In ſene phlegmatico uel melancholico.

IVxta, uel uires, uel imbecilitatē fiat ab hoc ſene diæta regularis aut reſumptiua. Syrupus pro eo fiat per totam curationem ex una libra ligni, decem aquæ. feruens in uaſe fictili decoctio redeat ad ſex libras. Inde ſumat ſenex utraque potione ſemilibram, ſi uis epatis concoctiua id tolerat. Secunda decoctio fiat ex libris ſexdecim aquȩ, redigaturque ad duodecim. Si autem ſecunda decoctio non ſufficiet ad ſitim ſenis, & iuuenis fiat prima decoctio in potu in balneo mariæ ex ligni uncijs tribus, aquæ libris quin

decim, quæ ad decem redigantur.

De melancholia.

MElancholiæ morbus multiplex eſt. Nos tamen de ea tractamus, qua exiſtimatiua uis et cogitatiua perturbatur propter melancholicum humorem noxium, fitq́ adustione alicuius ex quatuor humoribus, ob imbecillitatem ſplenis, aut propter iecoris aduſtionem, uel alterius membri pręcipui uel propter communem aduſtionem. Eamq́ melancholiam curamus ligno ſancto, quæ non penitus cõfirmata eſt & obſoleta, ſed quæ uix curatur alĳs medicinis. Hoc igitur pacto quiſquis eo morbo affectus eſt, præparetur ad curationẽ ligni ſancti, ut trahat̃ in habitudinem contrariam cauſæ morbum facientis. Cibetur æger diæta & cibo apta ad eius morbi curationem, ut medici conſueuerunt. Detur aũt in prandio & in cœna loco uini per duos mẽſes aqua ligni ſancti: quæ talis fiat, ramentorũ ligni unciæ tres, aquæ libræ quindecim, ferueat infuſio in balneo mariæ, donec ad decẽ libras redeat de

coctio

coctio. Poſt hæc curetur morbus iuxta ſingulas complexiones & ætates, ad hunc modum

Curatio melancholiæ in iuuene cholerico uel ſanguineo.

CIbetur is iuuenis tota curatione diæta reſumptiua, alterata ad humidum, oleribus frigidis, ut decet. modus autem cibi ſit iuxta uires, item pro complexione & aduſtione membrorum, quæ indigent alimento. Pro eo ſyrupus fiat de more ad hunc modum: ſit ligni ſemilibra, aquæ libræ decem. ferueat infuſio in balneo mariæ, atque ad libras quinque decoctio redigatur. Inde ſumat æger ab initio curationis uſq; ad ſtatum utraq; potione tam mane quàm ueſperi ſemilibram in ſtatu, & deinceps uncias octo. Decoctio ſecunda in potu fiat ex aquæ libris uigintiquatuor, quæ in eodem balneo feruentes redeant ad uiginti.

In iuuene phlegmatico uel melãcholico.

EAdem ſeruetur curatio in hac cõplexione iuuenis, quæ in ſuperiore. Hic enim morbus omnino ex adu-

ſtione gignitur, nec admodũ diuerſus eſt in diuerſis cõplexionibus, niſi craſſitudine aut tenuitate humoris noxij. Quamobrẽ quo terreſtrior fuerit materia morbi, eo diuturnior erit hæc curatio ſeruãda, qđ minus apta ſit humectationi & reſolutioni & euacuationi.

In ſene cholerico uel ſanguineo.

CIbetur ſenex huiuſmodi reſumptiua diæta humectante, ut dictum eſt, ſed tenuiore cibo, quàm iuuenis. facilius enim fert ſenex inediã, quàm iuuenis. Pro eo ſyrupus fiat per totam curationem ex ligni uncijs octo, aquæ libris quindecim, infuſioq́; feruẽs in balneo mariç ad libras octo redigatur. Inde ſumat æger tam manè quàm ueſperi ſemilibram, minus uerò ſi adſit ſtomachi aut iecoris imbecillitas. Aqua ſecũda in potu fiat ex libris aquç uiginti, que in eodem balneo feruentes redeant ad tredecim.

In ſene phlegmatico uel melãcholico, (eadem ſeruãda de uertigine,

MVltç quidẽ ſunt cauſç uertiginis primitiuç, atque ex humoribus, ſed

ſed nos eatenus de uertigine tracta-
mus, quatenus fit ex ui corrupta medi
tationis ſeu imaginationis, ob aliquã
cauſam fixam in membro quopiam
nobili; ueluti eſt caliditas epatis diſſol-
uens, aut imbecillitas ſtomachi euapo
rans, aut etiam totius cerebri euapora
tio, aut alia quæpiam intẽperies ac diſ-
craſia in mẽbris ipſis nobilioribus. Et
qui hunc morbum patitur, uidentur
ei locus in quo ipſe eſt, resq́ꝫ omnes in
gyrum uerti ac labi, atque alia quædã
ſimilia. Quæ ſæpe contingunt ſtudio-
ſis, & utentibus coitu immodico. Qui-
cunque igitur hoc morbo curandus
eſt, præparetur ſaltem per duos men-
ſes, antequã incipiat ſumere ſyrupum
ligni ſancti. Vtaturq́ꝫ diȩta reſumpti-
ua, ea quantitate, quæ conueniat com
plexioni & uiribus corporis, abſtine
atq́ꝫ ab omni cibo, qui in malũ chilum
conuertitur. Vtatur uerò in potu ſem
per tam prȩparationis tẽpore, q̃ꝫ curati
onis, aqua ligni ſancti, nec unq̃ꝫ bibat
aquã aliã aut uinũ, prȩſertim phlegma
ticus uel melancholicus. Aqua in potu

pro ſanguineo iuuene uel cholerico fiat ex ligni uncijs quatuor, quæ maneant in infuſione diem ac noctem in aquæ libris quindecim, ferueatq́ infuſio in balneo mariæ donec redeat decoctio ad libras decem. Pro phlegmatico uerò iuuene uel melãcholico aqua in potu fiat ex ligni ſemilibra, aquæ libris ſedecim, ferueatq́ infuſio in fictili uaſe ad ignem carbonum, donec ad libras duodecim redigatur. In ſene eadem ſeruentur, niſi quod & in cibo, & in quãtitate ligni atque aquæ ad decoctionem, & in ipſius decoctionis gradu, eſt habẽda ratio uirium complexionis, & ætatis. Si autem hoc pacto uertigo non tollitur, adhibeatur eadẽ curatio, quæ deſcripta eſt in melãcholia.

De epilepſia.

EPilepſia, qui morbus latinè dicitur comitialis, & ſi nõ ſimplex eſt, nos tamen de ea morbi ſpecie tractamus, quæ à nõnullis uera epilepſia dicitur, & quæ gignitur à phlegmate. Quã quam & melãcholia eſt nõnunquam in cauſa. Ex utrouis igitur humore, pducatur

ducatur morbus, ac ſiue propter cerebri, ſeu propter alterius membri præcipui intemperiem, dummodo contingat ex interna cauſa materiali ac permanente, ſitq́ id malũ diuturnius, nec tolli potuerit alia medicina, curatio fiat per lignum ſanctum ad modũ quem deſcribimus. Ac primũ locus in quo æger curatur, hoc eſt cubiculũ, ſit temperatè calidũ, ab omni ſtrepitu ſemotum, nec nimis illuſtre. Sudor prouocetur, ſed in capite copioſius, quàm in reliquo corpore. Seruetur uerò modus diligenter, pro ægroti diſpoſitione, tam in cibo quàm in potione ligni, ne inter curandũ aut febricula incidat, aut deſtillatio, aut aliud quoduis accidẽs aduerſum. Nam ſi ritè fiat curatio per lignum ſanctum, morbus facilè curatur ac tollitur, quod nobis curantibus ſæpius cõtingit. Sed illud pro miraculo habendum eſt, & eſt tamen ueriſſimum, quod monialis quædam nobilis ex ordine diui Frãciſci, in uiridi ætate annorum triginta, ſanguineæ cõplexionis, morbũ hunc comitialem paſſa ſex an

nos, quum à me curata eſſet hac medicina & hoc ritu, diebus uigintiquinq;, nec amplius priſtinę ſaluti prorſus reddita eſt, nec unquam poſtea ſenſit epilepſiam. Sed & alios innumeros curaui deſperatæ ſalutis. Curatio autē fiat in hunc modum.

Curatio epilepſiæ in iuuene ſanguineo uel cholerico.

VTatur hic æger, ſi non ſit imbecillus, diæta regulari ab initio uſque ad mediā curationē, deinceps utatur diæta reſumptiua, & ſi opus fuerit, etiam regulari, uſque ad finem. Syrupus pro eo uſq; ad mediā curationem fiat ex ligni ſemilibra, aquæ libris duodecim. ferueatq; infuſio in fictili uaſe ad ignē carbonum donec ad ſex redeat libras, uſq; ad augmentum, inde uſque ad ſtatum ad quatuor tantum libras redigatur. A ſtatu uſq; ad finem ſyrupus fiat alteratiuus hoc pacto: ligni ſemilibra in aquæ libris decem, maneat in infuſione duodecim horas, feruénsque infuſio in balneo mariæ redeat ad ſex libras. Per totā uerò curationē ſumatur

utraq;

utracꝫ potione ſemilibra ſyrupi. A qua ſecũda in potu tota curatione fiat ex aquæ libris uiginti, redigaturꝗ ad quindecim feruens in balneo mariæ. Si aũt non ſufficiet in potu hæc ſecũda decoctio, prima fiat aqua in potu ex tribus uncijs ligni, aquæ libris uiginti, quæ in eodẽ balneo ad ſedecim redigantur. In ſene aũt eiuſdem cõplexionis, eadem ſunt ſeruanda, niſi quòd & ſyrupus & aqua in uaſe fictili decocta poterunt audacius præberi, propter phlegmatis exceſſum in ea ætate.

In iuuene phlegmatico uel melãcholico.

CIbetur iuuenis huiusmodi, ſi robuſtior ſit, diæta regulari tota curatione. Syrupus fiat uſque ad mediam curationem ex libra integra ligni, libris aquæ decem & octo. duodecim horas fiat infuſio. Poſt hæc feruendo redeat decoctio ad ſeptem libras. poſt mediam curationem, fiat ſyrupus ex una cũ dimidia libra ligni, libris aquæ ſedecim. infuſio ut ſuperior ferueat in fictili uaſe ad ignẽ carbonũ donec ad libras quinque redigatur. In utraque

potione ſumat æger ſemilibrã ſyrupi. Secunda decoctio in potu fiat in fictili uaſe ex libris aquę uiginti, ac feruendo redeat ad decem. Eadem uerò in ſene ſeruanda ſunt, niſi quòd ſenex, licet facilius inediam ſuſtineat, propter ætatis tamen imbecillitatẽ ſubleuari poterit diæta reſumptiua.

In pueris à quarto ætatis anno uſque ad quartumdecimum.

EA ætate pueri cibentur tota curatione diæta reſumptiua, maiore em̃ indigent alimento. Caro tamẽ aſſa prębeatur, non elixa. Quoniã uerò difficilis eſt puerorum curatio, ac uix induci poſſunt ad ſumendas medicas potiones, ſi nullo pacto poterit pręberi puero ęgro ſyrupus, curãdus eſt ſola aqua decoctionis ligni ſancti ſumpta in potu. Ea uerò decoctio in potu puero cholerico uel ſanguineo talis fiat, ſint ramentorum ligni unciæ tres, aquæ libræ ſedecim, ferueat infuſio in gemino uaſe, donec ad libras redeat duodecim. In phlegmatico autem uel melancholico puero ſint ligni uncię quatuor

or, aquæ libræ ſedecim. ferueat deco-
ctio in uaſe fictili ad ignem carbonũ,
donec ad libras duodecim redigatur.
Si aũt puer facilis fuerit, ut ſumat potio
nem, pro cholerico quidem puero ſy
rupus fiat ex ligni uncijs quatuor, a-
quæ libris decem. ferueat infuſio in
gemino uaſe, ſeu balneo mariæ, donec
ad ſex libras redigatur. Sumatq́ inde
puer tam mane quàm ueſperi initio cu
rationis uncias duas, in incremẽto tres,
deinceps uſque ad finem uncias quatu
or. Aqua ſecunda in potu fiat tota cu-
ratione ex aquæ libris quindecim, quæ
feruentes in eodem balneo redeant ad
decem. Pro phlegmatico ſyrupus fiat
uſq; ad mediam curationem ex uncijs
quatuor ligni, aquæ libris duodecim,
redeatq́ decoctio ad ſeptem libras fer
uens in fictili uaſe, ſumanturq́ utraq;
potione unciæ tres. Aqua ſecunda in
potu ex ſedecim libris redeat ad duo-
decim. A media curatione uſque ad
finem ſyrupi decoctio ex libris duode
cim redeat ad quinque, ſumanturq́ u-
traque potione unciæ quatuor. Aqua

ſecũda in potu ex ſedecim libris ad nouẽ redigatur. Si aũt utranq; ſyrupi potionem puer abhorreat, alterã ſaltem ſumat quotidie. Ac ſi amaror ſit nimis moleſtus, leniatur amaror ipſe, ut ſuprà docuimus, coriãdris ſaccaro conditis, uel ſaccaro tabarzet.

In lactentibus infantibus.

FRequentior eſt in hac ætate comitialis morbus, multis de cauſis, ac maximè propter humiditatem. Curatio uero infantis tota eſt in ipſius nutrice conſtituenda. Vt cum affectum fuerit nutricis corpus potione ligni ſancti, affecto etiam lacte atque alterato, quo ueſcitur infans, alteretur illius corpuſculum lacte ſic medicato, atque curetur. Cibetur itaque nutrix diæta reſumptiua, ea tamen quantitate, qua tam ipſa, quàm infans poſſit ſuſtentari, & quæ rectè cõcoquatur. Syrupũ ſumat nutrix mane ac ueſperi, ſumatq; ſemper in potu aquã ſecũdam. Qualitas uerò & quãtitas ſyrupi, item qualitas aquæ ſecũdæ ſint pro nutricis ætate atq; cõplexione, ut dictum eſt.

De

De paralyſi.

MOrbus, quem Græci paralyſim dicunt, latinè dici poteſt diſſolutio, quum membra corporis, amiſſo naturali uigore diſſoluuntur. Id uerò quum in toto corpore contingit, Græci appellant apoplexiam, quum in parte, ac certo membro, hæmiplexiam. Conſuetudo tamẽ obtinuit, quod Celſus refert, ut quocunque modo ea diſſolutio paralyſis appelletur. Nam non eſt in morbo ipſo alia differentia, ꝙ ex pauco aut multo humore noxio, unde uel unus cerebri uentriculus, uel omnes ſimul lædantur. Plurimum uerò in cauſa eſt phlegma uiſcoſum, nec nimis craſſum, quo meatus neruorum oppilantur, ſpiritúsque uitales præcluduntur, ne permeent membra. Quapropter laſſeſcentibus neruis mẽbra hebetantur, cũ priuatione ſenſus, & motus uoluntarij. Stupor aũt & tremor ſunt præuiæ diſpoſitiones ad morbum ipſũ, atq; ſtuporẽ debilitas facit in mẽbro, ſubtracta uirtute ſpiritus uitalis, tremorẽ uero eadẽ uirtus corrupta,

& tanq̃ præfocata, atq; ab ipſa cerebri origine pręcluſa. Huic malo quanto citius fieri poterit, ſuccurrendũ eſt ligni ſancti medicina. Atq; ſi minus prima curatione tollitur morbus, curatio ipſa iterum eſt, ac etiam tertio & ſæpius repetenda. Neque omittenda hæc medicina eſt, quanuis color in paralytico membro mutatus ſit, quæ res maximã (ut noſtri autores tradũt) oſtendit difficultatem curationis. Fiat autem curatio in hunc modum. Diſponatur æger per dies triginta ad curationẽ, priusq̃ incipiat potionem ſumere ſyrupi, ut aqua ligni ſancti utatur in potu, loco uini, quæ ex ſemilibra fiat ligni, libris aquæ triginta, decoctioq́; ad uiginti redigatur feruẽs in fictili uaſe. Membrũ læſum hoc pacto foueatur. fiat tale balneũ: ſumantur cortices radicũ althææ, acori, ulmi, brionię, cucumeris aſinini, ſingulorum manipulos ſex. Capita liliorum alborum numero decem, ſeminis lini, fœnugræci, utriuſque unam libram, baccarũ lauri ſemilibram, chamomilæ, meliloti, utriuſque manipu

los

los quatuor, inteſtinorũ arietis pingui um & purgatorum libras decem. ferueant hæc omnia in aqua ſontana, fiatq́ calidum balneũ quotidie peracta concoctione ante cœnam. Ex quo balneo ſuffimentũ fiat diligenter paralytico membro. poſt ſuffimentũ ungatur membrum hac unctione. Sumantur althęæ unciæ quatuor, olei ſiſamini, amygdalarũ dulcium, liliorũ alborum & cæruleorũ, ex ſingulis ſemilibram, miſceantur hæc omnia, fiatq́ unctio, qua actu calida ungatur membrũ læſum; deinde inuoluatur cãnabina ſtuppa, faſciáque de more uinciatur. poſt hæc ſumat æger aliquod electuarium reſumptiuũ, ut eſt electuarium ex gemmis cum aromatibus, aut talem aliquẽ cibum, cum quo bibat nonnihil ex ligni decoctione in potu. Poſtquam uero æger ad hũc modum per triginta dies paratus fuerit ad legitimam curationem ligni ſancti, curatio ipſa hoc pacto inſtituatur.

In iuuene cholerico uel ſanguineo.

CIbetur hic iuuenis tota curatione

diæta regulari. Syrupúsque pro eo fiat uſque ad mediã curationem, ex libra una ramentorum ligni, aquæ ſedecim libris, redeatq́ꝫ decoctio ad libras ſex, feruens in fictili uaſe. Sumátque inde ægrotus utraque potione ſemilibram. Aqua ſecũda in potu ex uiginti libris feruens in fictili uaſe redeat ad duodedecim. In ſtatu & deinceps fiat ſyrupus itidẽ ex una libra ligni & ſedecim aquæ, fiatq́ꝫ infuſio per horas duodecim, ferueatq́ꝫ in uaſe fictili, donec ad libras quatuor decoctio redigatur, inde ſumantur tam mane quàm ueſperi unciæ octo uſqꝫ ad declinationẽ, deinde ſemilibra. Secunda decoctio in potu fiat ex libris aquæ decẽ & octo, quæ feruendo redeant ad nouem. Si autem circa finem curationis refrigerandus fuerit ægrotus ob nimiam caliditatem decoctionis ligni ſancti, fiat ſecunda decoctio ex uiginti libris aquæ, quę ad ſedecim redeant feruentes in gemino uaſe. Atque hoc pacto puella quædam à me curata eſt ex morbo diuturno; à tertio uidelicet ætatis anno uſque

ad duodecimum,mutato colore corporis, membriſq; diſſolutis, ab inferiori furcula uſque ad imos pedes.

In iuuene phlegmatico uel melãcholico.

CIbetur talis quoque iuuenis diæta regulari tota curatione. Syrupus pro eo fiat uſq; ad declinationem ex libra una ligni,ſedecim aquæ. fiat infuſio per horas duodecim, ferueatq; in uaſe fictili,donec ad libras quinq; redigatur. Inde ſemilibra ſumatur utraque potione. Secunda decoctio in potu fiat ex aquæ libris uiginti, quæ feruẽdo redeant ad decem. In declinatione uſq; ad finem ſyrupus fiat ex una libra ligni, aquæ quindecim feruénsque redeat decoctio ad ſeptẽ libras, ſumaturq; itidem utraq; potione ſemilibra. Ad ſecundã decoctionẽ in potu libræ uiginti aquę feruẽdo redigãtur ad quatuordecim. Atq; hic ſyrupus & aqua in declinatione curationis temperabũt caliditatẽ,qua corpus affectũ fuerit priore ſyrupo calefactiuo, & aqua ſecunda, quibus domanda erat uis morbi.

In ſenibus eadem ſeruanda ſunt,

POſt curationem uerò aliquot diebus, ne curatus recidat in morbũ, cibus quidem cõmunis ſumendus eſt, ſed qui nihil noxius ſit, & quantus facilè concoqui poſſit: potus uerò ſit ex ligni decoctione, quæ talis fiat: ſit ſemilibra ramentorũ ligni, libræ aquæ uigintiquinq;, ferueant unà in fictili uaſe donec ad uiginti libras decoctio redigat̃.

De ſpaſmo ſeu contractione.

DE ea cõtractione tractamus, quæ ex noxio humore fit, ſiue in uno mẽbro fiat, ſiue in pluribus, & quę em proſthtonus dicatur, opiſthotonus, uel tetanus. talem'q; morbũ phlegma ſæpius gignit craſſius illo ex quo fit paralyſis. Itaque de ſpaſmo nunc tractamus, non ut ex ſiccitate contingit, aut inanitate, propter uigilias, aut morbum diuturnum, ſed ut ex noxia gignitur materia, & qui eſt difficilis curationis. In talis igitur morbi curatione priuſquam ſumi incipiat potio ligni ſancti, purgandus eſt æger, tollenda'q; aut minuenda cauſa morbi antecedẽs, hoc eſt noxius humor phlegmatis

tis craſſioris, cibo quoq; atque aliis ob ſeruationibus diſponēdum corpus ægroti ad legitimā ligni ſancti curationem. In ipſo autē curationis initio contracta membra idoneo cataplaſmate fouenda ſunt, quod bis quotidie actu calidum apponendum eſt. Ipſum autē cataplaſma fiat in hunc modum. libra una ligni ſancti in puluerē redigatur, incernaturq;, tum ferueat in aqua communi in uaſe fictili duas horas, deinde addātur ex corticibus radicum althææ præparatis, acori, brioniæ, enulæ campanę, ſingulorum manipulos tres, rurſusq; ferueāt unà hæc omnia cum ligno ſancto. poſt hæc tondantur in mortario lapideo, atque in formam deducātur cataplaſmatis. Hac aūt curatione nos uſi ſumus optimo ſucceſſu, præſertim in Ioanne Cordubēſi milite, ab eaq; clariſſima urbe, parentes noſtri originem trahunt, qui diutino ſpaſmo afflictus fuerat toto corpore, præſertim in octo muſculis uentris interioris ac ſæpe à peritiſſimis medicis curatus, nihil profecerat. imò in paralyſin in-

currerat & epilepſiã. Is itaq; per nos cu ratione ligni ſancti pręuia, quam diximus, diſpoſitione, decima curationis die leuatus cruciatu eſt atq; dolore, uigeſima uerò prorſus eſt morbo liberatus, redditusq́; perfectæ incolumitati. Hæc autem legitima curatio eſt per ligni ſancti potionem.

In iuuene cholerico uel ſanguineo.

HIc æger, ſi imbecillus fuerit, reſumptiua utatur diæta tota curatione. Pro eo uſq; ad mediã curationem ſyrupus fiat ex ligni ſemilibra, aquæ libris duodecim quę ad nouẽ redigantur, feruentes in fictili uaſe. Inde ſumatur utraq; potione ſemilibra. ſecũda decoctio in potu ex tredecim aquæ libris redeat ad nouẽ, feruẽs in balneo mariæ. In ſtatu et deinceps fiat ſyrupus ex libra una ligni, aquæ ſedecim, quę in uaſe fictili redeant ad ſeptem. Semilibraq́; item ſumatur utraq; potione. Aqua ſecũda in potu ferueat in gemino uaſe, atque ex uiginti libris ad quindecim redigatur.

In iuuene phlegmatico uel melãchol.

CIbetur is æger tota curatione diæ-

ta

ta regulari. Pro quo uſque ad mediam curationem fiat ſyrupus ex una libra ligni, aquæ ſedecim. fiátque infuſio per horas duodecim, ferueátque in uaſe fictili ad ignem carbonum, donec ad ſex libras redigatur. Sumátque ſemilibram æger tam matutina potione, quàm ueſpertina. Secunda decoctio in potu fiat in gemino uaſe, redigaturq́ue è uiginti libris ad decem. In ſtatu, & deinceps ſyrupus fiat ex libra una ligni, ſedecim aquæ: fiatq́ue infuſio, ut ſuperior, ferueátque in uaſe fictili, donec ad quatuor tantũ libras redeat decoctio. Inde ſumat æger utraque potione, ſi robuſtior fuerit, octo uncias, ſi minus robuſtus, ſex, quatuor uerò ſi nimis imbecillus. Aqua ſecunda in potu ex uiginti libris feruendo redeat ad octo. In ſenibus eadem ſeruanda, niſi quòd propter exceſſum phlegmatis in ea ætate, audacius fieri poterit intenſioris decoctionis ſyrupus & aqua ſecunda. Hæc autem ſpaſmi curatio ſeruanda etiam eſt in tortura oris, cæteriſq́ue morbis, in quibus ineſt contractio.

De fluxu nimio lachrymarum.

DE lachymarum fluxu tractamus contingenti non natiuo, de eo tamen qui diuturnior eſt, nec facilè curatur. Isq́ humor, uel è medio craneo, ut ait Auicenna, tertia tertij, uel extra craneũ ſcateat, ac per oculos fundatur. De cancro autẽ, aut duritiæ cuiuſuis apoſtematis oculorum tunc tractabimus, quũ de apoſtemate in uniuerſum diſſeremus. Fluxus igit̃ lachrymarũ hoc ritu curandus eſt per lignũ ſanctum.

In cholerico iuuene uel ſanguineo.

CIbet̃ hic ęger tota curatione dięta regulari. Syrupus, ꝓ eo fiat initio curationis ex ligni ſemilibra, aquæ libris decem, quæ in uaſe fictili feruẽdo ad ſex redigãtur, in incremento & ſtatu fiat ſyrupus ex ſemilibra itidem ligni, duodecim libris aquæ, fiatq́ infuſio per horas duodecim, tum ferueat in fictili uaſe donec ad quatuor libras redeat decoctio. In declinatione fiat ſyrupus ut initio curationis. Sumatur uerò per totam curationem ſemilibra utraque potione. Secũda decoctio in potu

ex

ex libris quindecim in eodẽ uaſe fictili feruendo redeat ad decem.

In phlegmatico uel melancholico.

EAdem ſeruetur diæta in hoc ægroto: Syrupus uero fiat pro eo tota curatione ex libra una ligni, aquæ ſedecim, redeatq́ decoctio ad libras quatuor feruens in fictili uaſe. Inde ſumãtur in utraq; potione uſque ad mediam curationem unciç quatuor, deinceps uſq; ad finem ſemilibra. Aqua ſecunda in potu ex libris uiginti, feruens in eodẽ uaſe redeat ad decem. Atq; hoc pacto nos inter cæteros curauimus filium uiri magnifici Raphaëlis Vitalis, ex ueteri morbo fluxus lachrymarum cum graui ophthalmia, nec poſtea recidit unq; iuuenis in morbum, ſed permãſit abſolutè incolumis. In ſenibus idẽ ſeruandus eſt ritus curationis, habita tamen ætatis ratione, ut ſæpius admonuimus.

De auriũ morbo, auditu uidelicet obtuſo.

OBtuſus grauisq́ auditus etſi multiplex eſt, de illius tamen generis morbo hic tractamus, qui ex frigido

humore contingit. ſiue neruo interio-
re auditus affecto, ſeu ipſa tãtum aure.
Is igitur morbus ſi iã inueterauit, nec
alia illi ſubuenerint remedia, imminu-
to prius humore noxio, & cauſa ipſius
morbi, hoc ritu curetur per lignũ ſan-
ctum. Cholericus iuuenis uel ſangui
neus cibetur initio curationis diæta re
gulari,. A ſtatu autem uſq; ad finem di
æta ſit reſumptiua. Ab initio uſque ad
augmentum fiat pro eo ſyrupus ex lig
ni ſemilibra, aquæ libris decem. ferue-
at infuſio in fictili uaſe, donec ad libras
quinq; redeat decoctio. Aqua ſecunda
in potu, ex duodecim libris ad nouem
redigatur. Ab incremento ad finẽ cu-
rationis fiat ſyrupus ex ſemilibra item
ligni, decẽq; libris aquæ, ſed ad tres tan
tum libras redeat decoctio. Aqua ſecũ
da ex libris duodecim ad ſex redeat.
Ex ſyrupo ſumatur ſemilibra, tam ma
nè q; ueſperi tota curatione. phleg-
maticus uel melancholicus iuuenis re-
gulari diæta utatur tota curatione, ſy-
rupus pro eo uſq; ad declinationẽ fiat
ex libra una ligni, aquæ duodecim, re-
deatq;

deatq́; decoctio ad libras quinq;. Semi-libraq́; inde ſumatur utraq; potione. In declinatione, atq; uſq; ad finẽ curationis, in ſyrupo ſit una quoq; libra ligni, ac nouẽ aquæ, redigaturq́; decoctio in fictili uaſe ad tres libras, atq; utraq; potione ſumatur una libra. Aqua in potu fiat ex libris aquæ duodecim, quæ decoctæ redeãt ad decem. In ſene ſunt eadẽ ſeruanda, niſi quod adhiberi potius debet diæta reſumptiua.

De naſi morbis, polypo uidelicet aliisq́; ulceribus.

POlypus eſt uomica in naſo, ſeu apoſtema, quod craſſius eſt atq; carnoſum. Oritur ſępius ex hęmorrhoidibus, deſinitq́; in cancrum. Quapropter facilius hæmorrhoides curantur, quàm polypus, cancer polypo difficilius. In cauſa eſt polypo pituita & atrabilis ex morbi calore corrupta, reſoluto tenui humore, craſſoq́; concreto in materiã carnoſam. Diminuto igitur ante legitimam curationem humore noxio, ammoueatur à perito chirurgo quantũ fieri poterit materia illa

carnoſa,uel ferro,ut à me cõplures curati ſunt, uel cauterio, uel alio quouis inſtrumento artis aut remedio, ita ut cauſa coniuncta penitus deleatur, morbusq́ non recidat, membrumq́ ſuſcipiens foueatur, curetur emittens. Poſt hæc ligni ſancti curatio adhibeatur. Cholericus iuuenis uel ſanguineus diæta regulari cibetur tota curatione. ſyrupus fiat ex octo uncijs ligni, aquæ libris decem, redeatq́ decoctio ad quatuor libras. Inde ſumatur utraque potione uſque ad mediam curationem ſemilibra, reliqua curatione ſumãtur unciæ octo. Aqua in potu ex duodecim fiat aquæ libris, quæ ad octo redigantur decoctæ. Si autem robuſtior fuerit æger, poterit in ſyrupi decoctione apponi libra integra ligni. Phlegmaticus uel melãcholicus iuuenis regulari quoque diæta utatur tota curatione. Syrupus fiat ex aquæ libris quindecim, ligni uerò, uſque ad mediam curationem libra una & ſemis, deinceps libra tantum, redigaturq́ decoctio in fictili uaſe ad libras quinque. Aqua in potu in

eodem fictili uaſe decocta, ex uiginti libris redeat ad quatuordecim. Senibus cibo utendum eſt ampliore, propter ętatem imbecillem, remiſſiore ligni decoctione. Notandum autem, quod eodem ſyrupo licet polypum ipſum uel ulceroſum uel ſine ulcere fomẽtare uel lauare, uel aliquo inſtumento artis decoctionem quoquo modo inijcere atque apponere. Incredibilẽ enim præſtat opem decoctio ipſa extra appoſita, digerendo, mundando, ſolidando ulcera uomicasq́;.

De linguæ ſpaſmo & ranula.

Linguæ ſpaſmus & ranula polypi eodẽ ritu curãdi ſunt. Ranulæ uero, ſi ad cancrũ uergit, diligenti manus operatione ſubueniẽdum eſt, & ligni ſancti potione.

De gingiuarum imbecillitate, de fluxu humoris, de ulceribus, ac dentium commotione

Gingiuarum imbecillitas et emollitio, ulceraq́;, fluxusq́; humoris, atque commotio dentium, cauſam habere ſolent à membris principalibus af-

fectis, ut ex calidiore cerebro humores nimios attrahente, refundenteq́ꝫ gingiuis, quibus humoribus noxijs illę corrumpuntur; ex aduſto etiã iecore ſtomachoq́ꝫ affecto, humores corrũpente, qui permaneant ad ipſas gingiuas. Cauſa igitur cognita morbi, ſi alia remedia non ſubuenerint, imminuta prius ac fracta ipſa morbi cauſa, ligni ſancti curatio adhibeatur, ad hunc modũ. Cholericus iuuenis aut ſanguineus, dięta cibetur reſumptiua, ſed tenui, quantum cõplexio patitur, tota curatione. Syrupus pro eo fiat uſqꝫ ad mediã curationẽ ex libra una ligni, aquæ duodecim, redeatq́ꝫ decoctio feruens in fictili uaſe ad ſex libras. reliqua curatione ſint cum una libra ligni, quindecim aquæ, ac redeat decoctio ad quatuor libras. Atqꝫ in utraqꝫ potione ſumatur libra ſemis. Aqua in potu ex libris uiginti decocta redeat ad quindecim.
Phlegmaticus uel melancholicus iuuenis cibetur diæta regulari uſque ad mediam curationem, deinceps reſumtiua. Syrupus pro illo fiat tota curatione

tione ex libra una ligni, duodecim aquæ, fiatque infuſio per horas duodecim, inde feruens in fictili uaſe ad quatuor libras decoctio redigatur. In ſecunda decoctione libræ aquæ uiginti quinque, ad quindecim redeant in eodem uaſe feruentes. In ſenibus idem ſeruandus eſt ritus, habita, ut toties diximus, ætatis ratione. Adhibeatur præterea gingiuis frequens lotio, atque omnibus horis, uel ex decoctione ligni, uel alio quouis humore medicato ad morbum pertinēte. Percoctus autem aut bis coctus panis, propter putres gingiuas macerandus eſt uel iure pulli uel aqua ſyrupi.

De pectoris morbo aſmate, hoc eſt difficili anhelitu.

ASma, hoc eſt difficilis reſpiratio atque anhelitus, non ſimplex eſt morbus, atque in 4. ſpecies diſtribuitur: omnibus tamē eadē poteſt cauſa cōtingere humoris noxij. Atque in ſenibus quidē nō eſt fortaſſe morbi materia diſſolubilis. Quū tamē ex uiſcoſo humore factus eſt aſmatis morbus, licet pue-

tus ſit, ſi non profuerũt aliæ medicinę, tenuata prius morbi materia, & immi nuta, ligni ſancti curatio adhibeatur. In ligni autem decoctione admiſceri li cet palmarum fructus, quos dactylos dicũt, hyſſopus aliaq́ꝫ ſimplicia, utilia morbo. Eademq́ꝫ facienda curatio eſt in ueteri tuſſi, apoſtemate, cæteriſq́ꝫ pe ctoris morbis aſmati ſimilibus. Ante legitimã uerò ligni curationem, æger hoc pacto præparetur, ut duos circiter menſes utatur quidem conſueto cibo, ſed talis, qui & facilè concoquatur, nec excitet morbum. In potu autem, loco uini ſumatur ligni decoctio, quæ talis fiat. Sint unciæ tres ligni, aquæ libræ ui ginti, fiat infuſio per diem & noctem, inde ferueat in uaſe fictili ad ignem car bonum horam unam, tum ponatur in decoctione hyſſopi manipulus unus. dactylorum libra ſemis. poſt hæc rur- ſus ferueat, donec ad quindecim libras redeat decoctio: legitima uerò curatio talis fiat. Cholericus iuuenis uel ſan- guineus cibãdus eſt uſqꝫ ad mediã cu- rationem diæta regulari, deinceps re- ſumptiua

ſumptiua. In ſyrupo ſit libra una ligni, aquæ duodecim, hyſſopi & dactylorũ quantum oportebit, fiat decoctio in fictili uaſe, redigaturq́ ad ſex libras uſq; ad mediam curationem: deinceps ad libras redeat quinque. Sumãturq́ utraque potione unciæ quatuor. Aqua ſecũda ex libris uiginti ad quindecim redigat̃. Phlegmaticus iuuenis uel melancholicus utatur tota curatione diæta regulari. Syrupus fiat ex libra una ligni, aquæ uiginti, redeatq; decoctio feruens in fictili uaſe ad libras decẽ. poſt hęc apponatur in decoctione hyſſopi & dactylorum, quãtum ſat fuerit, agarici uerò dragmę duæ. tum feruere pergat decoctio, donec ad ſeptem libras redigatur. Ex eo ſyrupo ſumatur tam manè quàm ueſperi ſemilibra uſque ad augmentũ, deinceps uſq; ad finẽ curationis unciæ octo. Aqua ſecũda in potu ex uigintiquinq; libris redeat ad decem & octo appoſitis in decoctione dactylis, aut tale aliquid pectori utile. Eadem uero in ſenibus ſeruanda ſunt, habita ætatis ratione. Ac licet nõ

poſſit in ea ætate ſalus reſtitui ab eo morbo nõ tamen deſerendi ſunt ſenes uel decrepiti. Cõtinendus enim eſt curatione in ſenibus morbus, ne augeat̃,

De phthiſi, hoc eſt tabe.

ET ſi tabes, letalis morbus, qui phthiſis Græco nomine dicitur, nullã habet ſpem certã ab arte medica, non tamen eſt omnino illius curatio deſperanda, præſertim initio morbi, atque uſque ad ſtatum: nec propter incertã ſpem curationis, deſtituendus eſt æger ope medicinę, ut certiſſimè pereat, ut Galenus pręcipit in libro de ingenio ſanitatis. In recenti igitur morbo, atque per incrementũ, ſeruari præcipimus legitimam curationem, quæ ab artis autoribus tradita eſt. Ligni uero ſancti medicinam cõtendimus eſſe huic morbo ſalutarem. cum præſtet hoc lignum ſimplicibus uniuerſis, quibus medicina utitur, ut priore libro docuimus. atque ex omnibus qualitatibus, aduerſusq; omnes operari poteſt, ob uariã ipſius medicinę confectionẽ, multiplic'ique ſua ac ſalutifera uirtute,

modis

modis omnibus malè affecto corpori ſubuenire. Calida enim ui & ſicca uiſcoſas materias incidit, ne pulmonem corrumpant, ulcera uerò ipſius pulmonis exiccat, purgat, integrũq; pulmonem reddit. frigida ui et ſicca ſolidat, ac fluxũ ſanguinis, ſi quis eſt, reſtinguit. frigida & humida ui humectatis atq; refrigeratis, febrem oſſium frangit, humidũ quoq; uitale reficit ac fouet. Itaq; quoniã huic morbo uaria eſt adhibenda medicina, uarijq; neceſſarij ſunt effectus, ut Auic. præcipit prima quarti de hectica curatione, nulla poteſt alia medicina curari tam cõmodè phthiſis ipſa q̃ ligno ſancto, in quo diuerſæ uirtutes & operationes, maximéque ſalubres. Quoniam uerò multa ſunt hecticæ communia cum phthiſi, eadem erit curatio ſeruanda in utroque morbo, ubi eadẽ erit ratio utriuſq;, ut eo tantũ differãt, quo excedẽs & exceſſum, Autore Iſaac ſecundo libro de febribus. Et quũ eadẽ cauſa eſt hecticæ, quę phthiſis, ut idẽ autor tradit 3. libro. Quum igitur hectica febris non ha-

bet aliam ratione᷑ à phthiſi, ſed illius eſt potius accidens quoddã. idem ſeruandus eſt modus in curatione. Illo tamẽ im primis pręcepto ſeruato Auicẽnæ prima quarti, ut ſi cauſa hecticæ fuerit apoſtema, aut lęſum aliter aliquod mẽbrum, in eo primum curatio adhibeatur, cauſaq́ auferatur morbi, & origo. Præterea eadem inſtituatur curatio in hectica et in phthiſi, ad hũc modũ. Ante legitimã ligni curationem duos circiter menſes, præbenda ægro ſunt electuaria iuxta artẽ, uel ſyrupus, ut morbus exegerit. In potu autem, loco uini ſumatur ab ęgroto decoctio ligni, quę talis fiat. Ponãtur in aqua ordei purgati unciæ tres ex ramentis ligni. ibiq́ permaneant quatuor horas, deinde proiecta aqua ipſa ordei in qua fuerat lignũ, in alteram rurſus ordei aquam ponantur ipſa ligni ramenta, ſintq́ aquæ ſedecim libræ, ferueátque infuſio hæc in gemino uaſe, donec ad libras undecim redigatur. Poſt hæc ad legitimã curationem aptius erit ægri corpus tam diu affectum, aſſumpta huius

ligni

ligni ſancti decoctione. Cholericus iuuenis uel ſanguineus cibetur diæta reſumptiua, addito etiam contuſo pullo, uel iure pulli conſumpti: pro ægri corporis imbecillitate ſyrupus huiuſmodi fiat. Ramentorum ligni unciæ quatuor, aquæ ordei purgati ſint libræ decem. fiat infuſio per duos dies & noctes, poſtea ferueat in gemino uaſe, donec ad libras ſeptem redigatur. inde ſumatur in potione libra ſemis. Si autem intentio magis ad uires ſit, quàm ad morbum, una tantum ſit quotidie potio ſyrupi, ut largius poſſit æger cibari, meliusq́ cõcoquere. Si magis ad morbum eſt intentio, duæ ſumãtur ex more ſyrupi potiones, mane ac ueſperi. Quod ſi electuariũ præberi uiſum fuerit reſumptiuum hora ſyrupi, uel ſyrupi potio minuatur, uel ſpacium tribuatur concoctioni. Si uero ſyrupum ipſum quis, & curatiuum eſſe uoluerit, & reſumptiuum, apponendum eſt in decoctione pectus gallinæ uel caponis. Tunc aqua in potu fiat ſecunda ligni decoctione ad hunc modum. Sint

unciæ tres ligni, aquæ ordei libræ ui-
ginti. ferueat infuſio, donec ad quinde
cim libras redigatur. Atque hæc fiant
uſque ad incrementum curationis. De
inceps uſque ad finem. ſyrupus fiat ex
ligni libra una, aquæ ordei libris duo-
decim. fiatq́ꝫ infuſio per diē et noctem,
deinde ferueat in uitreo uaſe, donec re-
deat decoctio ad libras quinque. Ac ſi
pectus caponis in decoctione poſitū
eſt, aqua in potu fiat ex quatuor uncijs
ligni, aquæ ordei libris uiginti, ferue-
at infuſio donec ad tredecim redeat li-
bras. Phlegmaticus uel melancholi-
cus iuuenis cibetur ut ſuperior. Sy-
rupus fiat ex ligni ſemilibra, aquæ li-
bris duodecim, ferueatq́ꝫ infuſio in fi-
ctili uaſe donec ad quinque libras redi
gatur. inde ſumatur utraqꝫ potione li-
bra ſemis. Aqua in potu fiat ſecūda de
coctiōe de more, in uitreo uaſe. ſintq́ꝫ
aquæ libræ quindecim, quæ feruendo
redeāt ad 10. De ſenibus hoc loco, præ-
ſertim decrepitis, nihil præcipimus,
quoniā perrarò in eis curatio cōtingit.

De faſtidio cibi.

Faſtidij

FAſtidij cauſas tradit Auic. ſen decimatertia tertij canonis, tum malã cõplexionem frigidã, frangentẽ duas uirtutes, ſenſiuam & attractiuam, tum magis phlegma plurimum uiſcoſum, hærens in ſtomachi orificio, quæ ſedes eſt appetitus cibi, quemadmodũ in fũdo ipſius ſtomachi fit concoctio, quod eodem loco præcipit Auicenna. Quãobrem quod de faſtidio cibi præcipitur, ad languidam quoque concoctionem eſt referendum. Siue ex cerebro id eueniat, ſeu ex epate ad frigidum inclinante, ſeu ex alio membro atra bile affecto, cauſaue alia quacunq; . Cũ igit morbi cauſa fixa fuerit, nec alia profuerint remedia, ad ligni ſancti eſt medicinam confugiendum. Præparetur uero æger ante legitimam ligni curationem ſaltem diebus triginta, quo tempore cibo utatur reſumptiuo, ſed eo tenui, & qui nihil officiat. Vinum autem non bibat, nec aliud quàm ligni decoctionem, quæ talis fiat. Ramentorum ligni unciæ quatuor ſint, libræ quindecim aquæ, redeatque decoctio

ad libras duodecim. Poſt hæc legitima curatio ineatur. Cholericus iuuenis uel ſanguineus utatur uſque ad incrementum curationis diæta regulari, deinceps uſque ad finem, reſumptiua. Syrupus tota curatione fiat ex ligni ſemi libra, aquæ libris octo, redigatur'q; decoctio feruēs in fictili uaſe ad quatuor libras. atque libra ſemis ſumatur utraque potione. Aqua in potu ex libris quindecim redeat ad nouem. Phlegmaticus uel melācholicus iuuenis cibetur tota curatione diæta regulari. In ſyrupo ſint octo unciæ ligni, aquæ libræ duodecim. fiat infuſio per diem & noctem. tum ferueat in fictili uaſe donec ad libras quinq; redigatur. ſumatur'q; libra ſemis tota curatione mane ac ueſperi. Aqua in potu ex libris quindecim redeat ad decem. In ſenibus eadē ſeruanda ſunt, habita ætatis ratione,

De fœtido ſpiritu.

Eadem fiat curatio, quæ de faſtidio cibi tradita eſt, in ægro phlegmatico.

De ſtomachi apoſtematibus.

DE eo apoſtemate ſtomachi hic præcipimus

præcipimus, quod fixã habet cauſam, nec facilè curatur. Huiuſmodi uerò apoſtemata frigida, diuerſa fiunt & loco & ſitu. Cauſam uero tradit Auic. ſen decimatertia tertij tractatus, phlegma eſſe, uel atram bilem in ſtomacho paulatim congeſtam. Alijs igitur non iuuãtibus medicinis, ligni ſancti curatio adhibeatur. Itaque cibetur æger tota curatione diæta regulari. Pro eo ſyrupus fiat ex libra una ligni, aquæ duodecim, redigaturq́ decoctio in fictili uaſe ad ſex libras. inde ſumatur utraq; potione ſemilibra uſque ad finem curationis. Aqua in potu ex libris decẽ & octo redeat ad duodecim. In frigida uero complexione & ætate, ſyrupi decoctio ad quatuor tantũ libras redeat ex duodecim.

De iecoris ſeu epatis morbis.

De carnoſo ac duro apoſtemate.

VAlde difficile eſt in uno quouis ſimplici ꝓprietates inueniri, quæ affecto iecori neceſſariæ ſunt, ut in decimaquarta præcipit Auicenna. Sic ipſas enumerãdo, uidelicet, amaritudi

nem,ſtipticitatem,odorem, maturati-onem, lenificationẽ, mundificationẽ, penetrationis uelocitatẽ, ſuauitatem, & his ſimilia. Quas omnes proprieta-tes, ac multò plures uirtutes habet lig-num hoc ſanctum & ſalutiferũ. Qua-propter in iecoris morbis, præſertim apoſtemate duro & letifero, hæc maxi mè opus eſt medicina. Subueniẽdum uero huic malo quamprimũ eſt. Quo-niam, ut eodem loco tradit Auicenna, cum inualuerit morbus, non prodeſt medicina. Verum & ſi maximè indu-ruerit ipſum apoſtema, non tamen eſt ſalus deſperãda ex ligni medicina tam ſalutari, in quo uirtus eſt tenuatiua, & abſterſiua, cæteræq; quas eodem loco Auicenna oſtendit, quæ ſpem certam faciunt ſalutis. In præparando ęgro ad iecoris curationem per quamcunq; me-dicinam, illud obſeruandum eſt, quod eodem loco præcipit Auicẽna, ut ma-ximè animaduertatur complexio in iecore, quod curatur, ne ita refrigeres, ut ad hydropiſim deducas, aut ita ca-lefacias, ut maximè areſcat. Quum igi

tur

tur durum eſt & carnoſum epatis apo
ſtema, ſiue ab antecedente altero apo-
ſtemate profectum ſit, ſeu per ſe ince-
perit, cauſamq́; habeat coniunctam,
fixam, auferriq́; difficilē, quod per ſi-
gna cognoſces, quæ ab eodem tradū-
tur autore Auicenna, ligni ſancti cura
tio fiat ad hunc modum. Cholericus
iuuenis uel ſanguineus cibandus eſt di
æta reſumptiua tota curatione, cum
contuſo etiam caponis, gallinæue pe-
ctore, ſeu iure pulli cōſumpti. Syrupus
pro eo tota curatione fiat ex octo un-
cijs ligni, aquæ libris duodecim, quæ in
fictili uaſe feruentes ad ſex libras redi-
gantur, ſintq́; unciæ quatuor in poti-
one mane ac ueſperi. quod ſi alia ſunt
adhibenda remedia, una ſit tantū quo-
tidie potio ſyrupi. Aqua in potu fiat
in uitreo uaſe, atq; ex libris quindecim
redeat ad duodecim. Phlegmaticus uel
melāchólicus iuuenis ut ſuperior cibe
tur. Pro eo ſyrupus fiat tota curatione
ex libra una ligni, aquæ duodecim, fi-
atq́; infuſio per horas duodecim, in-
de ferueat in uaſe fictili donec ad libras

quatuor redigatur. Sumaturq́ in poti one libra ſemis.bis die, aut ſemel, ut in ſuperiore. Aqua in potu ex uiginti libris in eodem uaſe feruens redeat ad ſedecim. Si autem leuius æger curandus uideatur, in potu tantum, loco uini ſumat ligni decoctionē, quæ talis fiat. Sint ramentorū ligni unciæ quatuor, aquæ libræ uiginti, quæ ferueant in fictili uaſe, donec ad quindecim libras decoctio redigatur. At ſi ſyrupus ſumatur, poterunt in ipſius decoctione admiſceri herbæ iecori utiles, calidæ ſeu frigidæ, pro morbi & complexionis ratione.

De hydropiſi ſeu aqua inter cutē.

Aqua inter cutem græcè hydropiſis eſt, cuius genera & cauſas latè tradit Auic. fen quartadecima. Eius nos morbi reliqua genera curauimus ligno ſancto, præter tympanitē. Quū uero habet morbus ipſe fixā cauſam perdifficilem recipit curationem. Atq́ propterea, opus eſt ligni medicina. Cholericus uel ſanguineus iuuenis reſumptiua diæta utatur tota curatione.

Syrupus

Syrupus in fictili uaſe fiat initio curati
onis uſqȝ ad ſtatum ex ligni ſemilibra,
aquæ libris quindecim, decoctioq́ȝ ad
ſex libras redigatur. In utraque potio-
ne ſit ſemilibra. Aqua in potu ex libris
uiginti redeat ad duodecim. Reliqua
curatione fiat ſyrupus ex octo uncijs li
gni, libris aquæ duodecim, fiat infuſio
per horas duodecim, ferueatq́ȝ in ficti-
li uaſe, ac redeat ad quatuor libras, ſu-
maturq́ȝ ſemilibra utraque potione.
Pro aqua in potu ex ſedecim libris re-
deat decoctio ad octo. Phlegmaticus
iuuenis uel melancholicus regulari di
æta cibandus eſt tota curatione, niſi ui
res defecerint. Syrupus in uaſe fictili fi
at ex libra una ligni, decẽ aquę, factaq́ȝ
infuſione per horas duodecim ferueat,
donec ad 4. libras deueniat. Sintq́ȝ in
utraque potione uncię quatuor uſque
ad mediam curationem, deinceps uſqȝ
ad finẽ ſemilibra. Pro aqua in potu ex
uiginti libris decoctio in eodem uaſe
facta redeat ad duodecim. Atqȝ in hoc
etiã morbo admiſceri herbæ poſſunt
in ſyrupi decoctione aptę ad morbum

cum uini pręparatione, ut in 4. libro di lucidabo, cum hydropicus à uiſione aquę, nedũ à potu ipſius, quantũ poſſibile eſt, ꝓhibendus, ut Auic. pręcipit ſen. 14. tertij. Eadem uerò adhiberi curatio poteſt regio morbo ſeu arcuato uel icterico, itẽ ſplenis apoſtematibus, ut nos multos cognouimus eſſe curatos.

De morbis renum. De ueſicæ ac renum ulceribus.

VEſicæ ac renũ ulcera, quæ cauſam habent ab humore aliquo noxio corrodente, incidente, aut exulcerãte, aliamue ſimilẽ cauſam, eadem ferè ratione curari poſſunt. Quum is uerò morbus inueterauit, nõ ſuſcipit curationẽ, niſi cum ingẽti moleſtia, ut proprio capite tradit Auic. Hac tamen curatione ligni ſancti ſpes maxima eſt ſalutis, ut ſępius nos experimento cognouimus. Quendãq; uidimus decrepitum ſenem octogenarium, qui uiginti annos ulcera paſſus fuerat in ſubſtantia renum, cum dolore uehementi, medicina ligni ſaluti reſtitutum atque omnino incolumem. Iuuenis igitur choleri-

cus

cus uel ſanguineus utatur tota curati-
one diæta regulari,taliq́ꝫ ſyrupo. Ex li-
bra una ligni,quindecim aquæ, fiat in-
fuſio cõmunis per horas duodecim,
feruẽsq́ꝫ in fictili uaſe ad libras quinqꝫ.
deueniat. Sitq́ꝫ in utraqꝫ potione ſemi-
libra. Aqua ſecũda ex uiginti libris re-
deat ad quindecim, feruens in balneo
mariæ. Phlegmaticus quoqꝫ uel melã
cholicus iuuenis regulari diæta ciban-
dus eſt. Syrupus ut ſuperior fiat,ſed ad
quatuor tantũ libras redeat decoctio.
Aqua ſecunda ex libris uigintiquinqꝫ
redeat ad quindecim in fictili uaſe. Ea-
demq́ꝫ fiat curatio in ſene. Illud uerò a-
nimaduertendũ eſt,quod ad omnẽ in-
tentionem curandi ulcera ueſicę,maxi
mè etiam prodeſt extrinſecus prima li
gni decoctio, iniecta intra ueſicam ali-
quo artis commodo inſtrumento.

De uuluæ morbis, ſeu matricis.

De fluxu ex matrice.

QVũ ſunt in mulieris corpore ſu
peruacanei humores, ac noxij,
pręter mẽſtruos,ad matricẽ omnes de-
fluũt,tanqꝫ ad corporis ſentinam. Itaqꝫ

fluxus ſit nimius ex matrice. Eius mor
bi & cauſas & qualitates Auic. docet
ſen uigeſimaprima. Id malum concep
tionem omnino prohibet, & præterea
eſt ipſi mulieri pernicioſum. Quãob-
rem cum alia remedia nõ profuerint,
curatio adhibeatur per lignũ ſanctũ,
ad hunc modum. Mulier fluxum ex
matrice patiens propter iecoris calidi-
tatem, cibetur uſque ad ſtatum curati-
onis diæta regulari, deinceps reſumpti
ua. Pro ea ſyrupus tota curatione fiat
ex libra una ligni, quindecim aquæ, fi
atq; decoctio in uaſe fictili, redeatq; ad
libras ſeptem. ſitq; ſemilibra in utraq;
potione uſque ad ſtatum, deinceps un
ciæ octo. Aqua ſecunda in potu ex li-
bris uiginti redeat in eodem uaſe ad
duodecim. Mulier uerò fluxum pati
ens propter frigiditatem iecoris aut al
terius mẽbri, cibetur tota curatione di
æta regulari, niſi uires defecerint. In ſy
rupo ſit libra ligni, libræ ſedecim aquæ,
fiatq; cõmunis infuſio per horas duo-
decim. tum feruẽs in fictili uaſe ad ſex
libras redigatur. Sumaturq; libra ſe-
mis

mis tota curatione mane ac ueſperi. Aqua in potu ex triginta libris in eo- dem uaſe redeat ad uiginti.

De ſterilitate.

STerilitatis cauſæ traduntur ab Aui cenna fen uigeſimaprima. Cogni- ta igitur cauſa, priusquàm ad ligni de- coctionem ueniatur, purganda eſt ſæ- pius mulier, noxiaq́ materia, & cau- ſa morbi tollenda, aut quàmmaximè poterit minuenda. poſt hęc decem aut quindecim dies utatur balneis mulier. deinde cibetur duos circiter menſes cō muni cibo, ſed qui non officiat. In po- tu autem hac omnino utatur ligni de- coctione loco uini, ligni ſancti ſemili bra, aquæ ſint libræ uigintiquinque. ſi at communis infuſio. tum feruens in uaſe fictili ad libras decem & ſeptem redigatur. Ad hunc modum diſpoſito mulieris corpore, legitima fiat curatio per ſyrupum, quæ deſcripta eſt ſupe- rius in fluxu ex matrice, ſi lęſio matri- cis cauſa ſit ut mulier nō concipiat. At ſi caliditas iecoris eſt præcipuè in cau- ſa, curatio adhibeatur iuuenis choleri-

ci iecoris apoſtemate laborantis.

De cancro in matrice.

MAtricis cancer ab aduſta melancholia ortũ habet, ut docet Auic. tertia quarti, qui omnem deſcribit eius morbi rationem. Is morbus ęgrè curatur recens, confirmatus autem uix retineri poteſt, ne augeatur. Quapropter cum cætera non profuerint remedia, confugiendum eſt ad ligni ſancti medicinam. Cholera igitur aduſta exiſtente in cauſa morbi, cibetur mulier dięta reſumptiua tota curatione. Concoquantúrque carnes cum frigidis herbis, ut cibus refrigeretur. Syrupus tota curatione fiat ex ſemilibra ligni, aquæ libris duodecim. fiat infuſio per diem & noctem. tum ferueat in fictili uaſe, redeatq; ad libras quinque. Sitq; libra ſemis in utraq; potione. Aqua in potu ex quindecim libris, redeat ad decẽ in uitreo uaſe. In phlegmatica uerò mulieris cõplexione ſecũdum naturã, intenſior ſit decoctio ſyrupi, ut ad tres tantũ libras redigat̃. Phlegmate uerò uel melãcholia aduſta exiſtẽte in

cauſa

cauſa utatur mulier diæta regulari tota curatione, niſi nimia imbecillitas obſtet. Syrupus in fictili uaſe fiat ex libra una ligni, duodecim aquæ. fiat infuſio per horas duodecim redeatq́; decoctio ad quatuor libras. Sumaturq́; libra ſemis tota curatione, mane ac ueſperi. Aqua in potu ex libris uiginti redeat ad decem. Eadem uero decoctio prima ſyrupi, in matricem ſæpius iniijcienda eſt actu calida, ut extergatur cancer, dematurque aliquid de cauſa coniuncta. Atque hæc extrinſecus appoſitio decoctionis mirificè prodeſt. Eadem uerò curatio ſeruāda eſt in cancro mãmillæ, uel in quocunq; mẽbro cancer fuerit tam mulieris q̃ uiri. Ipſa aũt curatio non ſemel adhibenda eſt in morbo hoc tenaciſſimo & teterrimo, ſed ſæpius eſt, ſi opus fuerit, repetẽda.

De ulceribus cæteris matricis.

Reliqua matricis ulcera curatione ſanentur ulcerum renũ, & ueſicæ. Si autem uomicas habeant, ſintq́;, ut aiunt, fiſtuloſa, curatio adhibeatur cancri in matrice. Qualia ego curaui

Neapoli in Polyxena uxore nobilis militis Calderonis quę fiſtuloſa ulcera patiebatur, & magnũ cancrum in matrice inſtar oui gallinacei, ob nimium fluxũ, ac propter præcedentẽ abortũ.

De hernia.

PLura ſunt hernię genera deſcripta ab Auicenna, fen uigeſimaſecũda tertij tractatus. itemq́ꝫ a Celſo libro ſeptimo. Duo uero genera ſunt magis pernitioſa: alterum quum omentum deſcendit in ſcrotum, quam herniam appellant inteſtinalem; alterum genus eſt, quod Græco nomine cirſocœle dicitur, à pleriſque latinorũ ramex, quoniam ramex fit in teſtibus. alij zirbalẽ dicunt, Arabico nomine. In his tamen ipſis herniæ generibus penè deſperatis, curatos cognouimus cõplures ligni ſancti medicina, ſenes quoque atqꝫ decrepitos, eosq́ꝫ etiam ueteri morbo gallico laborantes. Itaque his duobus generibus hernia hoc pacto curetur in ægro naturæ calidioris. Cibetur tota curatione diæta regulari. Sit in ſyrupo libra una ligni ſancti, ſedecim aquæ. fiat

at communis infuſio, tum feruens in fi
ctili uaſe ad ſex libras redigatur, ſuma-
turq́ mane ac ueſperi ſemilibra tota
curatione. Aqua in potu ex uiginti li-
bris redeat ad duodecim. In ægro frigi
dioris cõplexionis eadem fiat curatio,
præterquam quod ſyrupi decoctio ad
quatuor tantum deueniat libras. In reli
quis herniæ generibus, carnoſa, aquo-
ſa, uaricoſa, eadem curatio fiat, quæ ſu
perius in cancro deſcripta eſt. Ac prop
terea extrinſecus apponẽdum eſt em-
plaſtrũ ex ligno ſancto, quod magno-
pere prodeſt, duobusq́ id modis inſti-
tuimus. Vnum emplaſtrũ tale fiat. li-
bra una pulueris ligni ſancti tenuiſſi-
mè cribrati, ponatur in aqua fontana,
quæ ferueat in uaſe fictili duas horas.
deinde addatur corticum radicum al-
thææ, acori, brioniæ, cucumeris aſinini,
ſingulorum ſemilibra. rurſusq́ ferue
at decoctio, qua perfecta, dum remoue
tur ab igne, addãtur unciæ tres hermo
dactylorum pulueris tenuiſſimi. confi
ciaturq́ ex arte emplaſtrum in morta
rio, nihilq́ ex aqua abijciatur. Alterũ

emplaſtrum. Adde ſuperiori deſcriptioni, armoniaci, bdellij, ſerapini, ſingulorum unciam unam cum dimidia, mucilaginis althææ, fœnugræci, ſeminum lini, ſingulorum unciæ tres. fiatq; ex arte emplaſtrum ad formam cataplaſmatis. Prius autem in curatione apponatur emplaſtrũ iuxta priorem deſcriptionem. deinde hoc alterũ uehementius, in carnoſa præcipuè hernia,

De elephantia & uaricibus.

DIfficilis eſt curationis uterq; morbus elephantiæ, ſeu lepræ, & uaricum, longoq; tẽpore parũ proficitur, autore Auenzoar. Itaq; ligni ſancti opus eſt medicina, quæ aut abſolutè auferat morbũ, aut præſeruet. Curatio aũt fiat eadem quæ fit in cancro matricis.

De doloribus iuncturarum.

De podagra, iſchyadica & ſimilibus.

EAdem ferè ratio curationis eſt in podagra, iſchyadica, reliquiſque morbis grauibus iuncturarũ. Horum nos curationem ligno ſancto inſtituimus, nõ modo ratione ipſa ſuadente, ſed quòd frequẽti cognouimus experimento

mento, feliciter ſuccedere ligni ſancti curationem. Ho cautem loco ſuperuacuum putauimus, genera & cauſas & materias podagræ, iſchyadicę, arteticæq́; deſcribere, quæ diligentiſſimè à Galeno principe tractata & præcepta ſunt. Item ab Auic. fen 22. & ab alijs illuſtribus autoribus artis medicinę. Neque uero mutari quicquam præcipimus his morbis curandis de ipſorũ autorũ præceptione, ſed ſeruãda potius diligentiſſimè illorum præcepta. Itaq; ante legitimam ligni ſancti curationẽ, materia morbi & cauſa minuenda eſt, iuxta morbi et ęgroti qualitatem. Atque purgato ægro, & rectè diſpoſito, auulſa, quãtum fieri potuit morbi cauſa, & noxio humore, legitima curatio ineatur ad hunc modum. Cholericus iuuenis uel ſanguineus utatur diæta regulari uſque ad mediam curationem, deinceps reſumptiua. Syrupus initio fiat ex ligni ſemilibra, aquæ libris decem, redeátque decoctio feruens in fictili uaſe ad libras quatuor. Sumaturq́; ſemilibra utraq; potione.

Aqua in potu ex libris quindecim re-
deat ad nouem, feruens in eodem uaſe.
In incremẽto ſyrupus fiat ex una libra
ligni, quindecim aquæ. redeatq́ʒ deco-
ctio ad libras quinque. Aqua in potu
ex libris uiginti redeat ad decem. Reli
qua curatione pro ſyrupo ſit libra una
ligni & ſemis, aquæ libræ ſedecim. fa-
ctaq́ʒ infuſione communi redeat deco
ctio ad quatuor libras. Aqua ſecunda
ex libris uigintiquinque ad decem re-
digatur. Phlegmaticus uerò iuuenis
uel melancholicus, reſumptiua diæta
cibetur tota curatione. Syrupus fiat uſ-
que ad ſtatum ex libra una ligni, ſede-
cim aquæ. fiatq́ʒ cõmunis infuſio. dein
de feruens in uaſe fictili redeat ad ſex
libras. Atque in utraqʒ potione ſuma-
tur ſemilibra. Aqua in potu ex libris
decẽ & octo redeat ad duodecim. Reli
qua curatione in ſyrupo ſit libra & ſe-
mis ligni, quindecim aquæ, infuſioq́ʒ
feruens in eodem uaſe ad libras redeat
quinque. ſintq́ʒ in utraque potione un
ciæ octo. Aqua in potu ex libris uigin
tiquinqʒ ad quatuordecim redigatur.
Circa

Circa finem uerò curationis, ſi adfuerit in doloribus humor noxius, ut cauſa coniuncta, emplaſtrum apponendum eſt ligni ſancti affecto membro, quemadmodum eſt in hernia demonſtratum, prius, & poſterius. Prius aũt emplaſtrũ ſit ſine hermodactylis. Initio autem curationis, nõ ſunt adhibenda emplaſtra, quoniam magis attraherent, augerentq́ morbi cauſam coniunctam. Atq; hoc ritu curata eſt à me Illuſtriſſima domina Dorothea Gonſaga Bitoni Marchiona ab Iſchyadica, cũ nulla ei ante remedia alia ꝓfuiſſent. Peracta uerò curatione legitima dierum quadraginta, æger ueſcatur ſolido cibo, ſed qui nihil illi poſſit officere; loco autem uini, duos aut tres menſes bibat ligni ſancti decoctionẽ, quæ talis fiat. Sint unciæ ligni quatuor in calida complexione, ſex in frigida, libræ aquæ 15. fiat decoctio in fictili uaſe, atq; ad 10. & ſeptem libras redigat̃. Quod ſi tã pertinax morbus non auferetur unica ligni ſancti curatione, bis, ter, ac ſæpius eſt curatio eadem repetenda.

De frigidis apoſtematibus.

De ſtrumulis ſeu ſcrophulis puerorum.

IN frigidis apoſtematibus, ut cætera omittamus, in cauſa ponimus durã pituitam & craſſam, tanquam morbi radicem: quanquam ex humore orian tur melãcholico, ut Auic. tradit tertia quarti de nodis, & ſecunda primi, ubi tria diſtinguit genera, duricies, glandu las, & cancrum. Neceſſaria autem eſt euacuatio, & diæta, uomitusq́ præci- puè cõfert. In purgatione uerò, neceſ- ſe eſt craſſum phlegma educi, ut tertia quarti docet Auic. Aegro igitur bene affecto & purgato, curatio ineatur lig ni ſancti ad hunc modũ. Cibetur puer ſolito cibo, ſed eo q̃ aptiſſimo & opti- mo, partiusq́ quàm pro cõſuetudine. In potu autem ſumat ligni ſancti deco ctionẽ, nec aliud quicquam bibat per duos mẽſes, quæ fiat huiuſmodi. In pu ero cholerico uel ſanguineo, ſint ramẽ torum ligni unciæ tres, aquæ libræ ui- gintiquinque, redeatq́ decoctio ad ſe- decim libras, feruens in fictili uaſe. In phlegmatico puero uel melancholi-

co,ſit ligni ſemilibra,aquæ libræ trigin
ta,redeatq́ꝫ decoctio ad uiginti. Atque
hoc pacto à me curatus eſt Neapoli
puer ſeptennis Lucius Piſcicellus. Si
aũt in ætate prouectiore permãſerint
ſcrophulæ,aut recẽter cõtingãt,huius-
modi fiat curatio. Cholericus iuuenis
uel ſanguineus utatur diæta regulari
tota curatione. Syrupus fiat uſqꝫ ad ſta
tũ curationis ex ligni ſemilibra, aquæ
libris duodecim, redeatq́ꝫ decoctio ad
libras quinqꝫ,feruens in fictili uaſe. Se-
milibraq́ꝫ ſumatur utraqꝫ potione. A-
qua in potu ex libris quindecim rede-
at ad 9. A ſtatu & deinceps decoctio
ſyrupi redeat ad libras quatuor. Phleg
maticus uel melãcholicus iuuenis diæ
ta regulari cibãdus eſt uſqꝫ ad ſtatum,
deinceps reſumptiua. Syrupus tota cu
ratione fiat ex libra una ligni, duode-
cim aquæ, fiátque communis infuſio:
tum feruẽs in uaſe fictili ad libras quin
que redigatur, ſumatúrque ſemilibra
utraque potione. Si autem ſcrophu-
læ ſint canceroſæ, atque multiplices,
& collectæ in modũ racemi, ægerque

ex toto ſit melancholicæ cõplexionis, adhibenda cura eſt cancri in matrice. Præter ligni ſancti curationem apponenda hoc loco uidetur noſtra unctio, quam ſalutarem ſæpius experti ſumus in ſcrophulis curandis. Ea unctio fit ad hunc modum: Sumatur axungiæ gallinę, anatis, anſeris, urſi, taxonis marmõtani, aſini, & muli, ſingulorum uncia una, olei ſiſamini, amygdalarum dulcium, liliorum alborum ex ſingulis uncia una, radicũ althææ, acori, brioniæ, fœnugræci, ſeminis lini, ſingulorum uncia una, argẽti uiui unciæ tres deſtillati, ut inferius dicemus de morbo gallico, & extincti in mortario lapideo, guttatim impoſita urſi axungia, tundente ligneo pilo atq; agitante aſſiduè, donec ueſtigium non appareat ipſius argenti uiui. Deinde reliqua, quæ diximus ſimplicia ponantur in mortario, unaq; omnia piſtillo agitata optimè commiſceantur, redeantq; in formam unctionis, qua æger tertio quoque die aut quarto ungatur ad ignem ante cœnam.

DE MORBO GALLICO, LIBER TERTIVS.

DE morbo quẽ gallicũ appellãt, neminẽ ex antiquis ſcriptoribus aliquid in ſpecie atoma ſcripſiſſe cõperio. In genere uerò nonnullos ex ueteribus recentiores autumant aliquid tetigiſſe coniectura quadam, non quod res ita ſe habeat. Nempe Celſus de elephantia, Suetonius de uita Cæſarũ, Hypocrates tertia particula Aphoriſmorũ. atque Gal. Ioannes Alexandrinus cõmentator 2. Epidemiarum, & libro primo Epidemiarum, de Feſto qui ſe interfecit, et Gal. de cholera nigra, neſcio quid de hoc morbo referre uidentur. Sed crucient ſe iuniores uſque dũ libet in interpretanda nominis ſignificatione ac uerbi uim quatenus pro eis facit, interpretentur: nemo tamẽ ſpeciale capitulum de huius morbi genere æditum demonſtrabit. Quamobrem quoniam optimus terminus eſt, quem ſubſtantialem uocant, ut ait ſapiens in

primo tegni. De morbo gallico dictu ri, aliis definitionibus reiectis, ipſum quid inquiramus cum Ariſt. præcepto 2. Poſteriorum. Morbus gallicus qui mala eſt epidemialis diſpoſitio totius corporis & humorum eius, unde ſymptomata mala ſequuntur, quorũ quodlibet per ſe natũ eſt morbi genus exiſtere, ſin autem & quid, & propter quid definias: morbus gallicus eſt multiplex morbi genus, quum mala qualitas contagione per coitus, uel aliqua ſiderum cauſa inficit pudibunda, quibus infectis uiciantur uenæ capillares, deinceps magnę uenę, atq; arterię, nec nõ & epar ipſum, & reliqua principalia mẽbra. Quibus ita malè affectis demũ cæteræ totius corporis partes à tali morbo læſionẽ ſuſcipiunt, uel quouis alio modo contagionis, ut patet exemplo, in definitione febris peſtilentialis (liceat enim nobis aliorum ſententias exempli gratia admittere) quæ febris contagioſa eſt ex putrefactiua ebullitione in altero quatuor humorũ cordi propinquorum principaliter

liter & ſecundum plurimum contin-
gens. Cuius cauſa immediata ſeu con-
iuncta eſt uapor putridus attractus ab
aëre corrupto & quaſi uenenato. hac
de cauſa huiusmodi morbi difficulter
curantur. Difficile enim eſt medicamẽ
inuenire, quod tot tamq́ꝫ diuerſa hu-
mani corporis membra ſanare & in-
ſtaurare poſſe uideať. Et merito dico
diuerſa, ob diuerſam complexionem,
diuerſum ſitũ, craſſitudinẽ, tenuitatẽ,
duriciem, mollitiem, et poſitionem, ac
etiam ob innumeras alias differentias.
Quis enim in tot diuerſitatibus uicem
ſupplere poterit, quin in medio curſu
prorſus nõ deficiat: ſiue hic morbus
contingat ob incurſum ſiderum, ſeu
planetarum, ſiue ab India, quam dicũt
nouam originem ducat, cum in ea re
gione nemo ferè ſit, quin aliquando
illum morbum paſſus ſit, ut referunt
qui illinc peregrè rediere, ut hac ratio-
ne aliqui morbũ Indicũ uocent. Qua-
propter diſcraſiã epatis & maſſæ ſan-
guineę malã qualitatẽ & cõtagioſam,
ſiderũ influxu cõtingere putandum

eſt.Quæ cauſę et ſi primitiuę & antece
dentęs ſunt, tamen diuerſimodè cõpo
nuntur, & operantur pro diuerſitate
conditionis & cõplexionis indiuidua
lis.Nam ſi maxima totius corporis re,
pletio adeſt, & ſanguinis & choleræ
dominium cum pororum amplitudi,
ne,ſine dubio puſtulis totũ corpus infi
cietur. Et tũc à prędominante denomi
nationem accipiet. At ſi melancholi,
cus fuerit æger cum meatuũ anguſtia,
& humoris groſſi tenacis, & ſicci do,
minio, rara aut nulla apparebit puſtu
la: quæ res melancholiæ dominium ar
guit, ita de cæteris dicendum eſt. Qua,
re non unus humor tantum, ut aliqui
retulere, eſſentialiter peccat in hac dira
ægritudine, ſed diuerſi pro diuerſitate
complexionis & cõditionis indiuidua
lis. Quare non mirandũ eſt, ſi nunc ra
ræ, nũc innumeræ puſtulæ: nũc unum
ſymptoma, nũc plurima appareant.
Habes ex his cauſas huius morbi, &
uarias ipſarum commixtiones, nõ igi,
tur in aduentu huius morbi unicũ ſem
per motum ſignorum ſiue affectuum
expectes

expectes, ut iuniores ſentiunt, interdū enim plurimis cum puſtulis, interdū ſine uel cum unica tantum talis morbus initium ſumit: aliquando in pectine, uel in mento, uel in fronte, uel in capite, uel quauis alia parte corporis, aliquādo cum doloribus immediatè, uel poſt paucos menſes apparet, aliquando dolores nonnunꝗ exuſcitat, uel lōgum poſt tēpus ipſos ciet: interdū nec puſtulę in principio morbi, nec dolores apparent, nec aliquod aliud ſignū, ſed macies & pallor quidam totū ferè corpus occupat, ob pororum obſtructionem, uel ob aliam cauſam præſeruantem, & poſt multos annos tuberoſitates oſſuoſæ, ac acerrimi dolores, aliaꝗ; his ſimilia ſymptomata oboriuntur, quæ omnia per ſua ſigna demōſtratiua dignoſcūtur, quū de unoquoque accidēte ſpeciale capitulum faciemus. Tunc enim quid ſit illud accidēs, & quibus cognoſcendum ſit ſignis, indicabimus, ac eius curam. ſed ut ſingulas ægritudines à tali morbo genitas ordine curemus, eiusꝗ; eſſentiā ſimul

cognoſcere ualeamus. ponamus Socratem infici tali morbo, taliaꝗ; ſymptomata pati, uidelicet ulcera uirgæ, puſtulas, iũcturarum ac capitis dolores, aliorumꝗ; membrorum àpoſtemata oſſuoſa: diuerſa ulcerum genera, oris ſcilicet aliorumꝗ; membrorũ, manuũ & pedum ſerpiginoſas fixuras, ac alias paſſiones à capite ad pedes ſibi ſimiles. Hunc igitur Socratem ſi cholericæ inuenies uel ſanguineæ complexionis, ad cauſæ remotionem prius deuenias. cũ præcepto Galeni dicẽtis: Vnũ commune præceptum habere oportet efficientem: unamquanꝗ; cauſam abſcindere, deinde & eam quæ facta eſt diſcraſiã. fieri enim non poteſt ut morbus remoueatur, cauſa ipſius permanente, inquit Auic. quarta primi. phlebotomandus igitur eſt æger in principio morbi. quod ſi fieri difficile eſt, propter impediens aliquod digeratur et euacuetur pro morbi exigentia. Et quia communi omnium ſententia, & præcipuè Galeni primo regiminis acutorũ, humores raro ſimplices corrupti

rupti inueniũtur,ſed commixti ut plurimum. hinc eſt quod pharmaca adhibenda ſunt compoſita. Quare huiuſmodi cholerici humoris aduſtione, tale Socrati digeſtiuum præbeas, ne uacua (quod dicitur) manu in caſu propoſito procedere uideamur. R. ſyrup. de ſucco borraginis unciam unã, ſyr. de ſucco fumiterræ unciam ſemis, aquę fumiterrę, uncias tres, digeſtaq́ꝫ materia, ut decet, tali minuenda eſt lenitiuo. R. caſſię nouiter extractæ unciam unam, diacatholiconis Arnaldi dragmas 6. ſacchari uiolati uel mannæ uncias duas, aquæ fumiterræ, decoctionis mirobolanorũ & tamarindorũ, uel quo malueris, quantũ ſufficit: fiat potio uel bolus cũ ſaccharo, qua diminuta materia denuo digerat̃ et euacuet̃. Nã ut Hippocrates aſſerit ſecunda Aphoriſmorum, ægritudines quæ ex repletionibus fiunt, euacuatio ſanat, cuius ſyrupus ſit, R. ſyrup. de ſucco cichoreę unciam unã, ſyrupi lupulorum unciam ſemis, aquę cichoreæ uncias 3. miſce & euacuetur cũ ſyrupo cõpoſito Augu-

ſtini Sueſſani dicto, poſito à Guido-
ne de Cauliaco cap. de lepra, cuius for
ma talis eſt. R. mirabolanorum omni
um, ſingulorum uncias tres, rheũponti
ci, foliorum ſene epithimi, ſingulorum
unciam unam, polypodij quercini re-
centis libram unam, foliorum fumiter
ræ, et lupulorum recentiũ, ſingulorum
libram unam & ſemis, yuæ arteticæ re
cẽtis unciam unam & ſemis, liquiritiæ
mundæ dragmas quatuor, florum bor
raginis, florum buglosſę & uiolarum,
ſingulorum unciam ſemis. omnium fi
at decoctio & collatura uſq; ad libras
duas, in qua miſceatur ſucci fumiterrę
& lupulorum recentium, ſingulorum
libra una, ſacchari optimi quantum
ſufficit. fiat ſyrupus ſecundum artẽ &
aromatizetur, & cum muſci et ambrę
pauco, ligatorum in panno lineo raro
ſuſpenſorum in dicto ſyrupo, cuius do
ſis eſt unciarũ quatuor uſque ad quin-
que cum aqua lupulorũ. aliqui addunt
unciam unam uel duas confectionis
amech, uel electuarij de ſucco roſarum
pro humoris & morbi exigentia. Vel
cum

cũ ſyrupo noſtro exptiſſimo. Recipe ſucci borraginis, ſucci roſarũ rubearũ, ſingulorum libram unam. mirabolanorũ citrinorũ, chebulorũ, & indorũ, et in dictis ſuccis infuſorum per diem, ſingulorũ uncias duas cum dimidia. Exinde leniter bulliant & colentur. Deinde accipe polipodij quercini recẽtis libram unam, radicis acori unciam unã, ſeminis fœniculi dragmas duas. ſecundum artem fiat decoctio in aqua fontis, de cuius colatura et præfata infuſione cum ſufficientia ſaccari tabarzet fiat ſyrupus.

De Socratis curarione uirgæ ulcera patientis.

FActa diminutione cauſæ antecedẽtis, ad cauſam ipſam coniunctã deuenias, & primum ad ulcera priapi, quæ cum fuerint in principio & ſiccã membri læſi cõplexionem intueri uolueris, ut pręcipit Auic. quarta quarti, hac medicina utaris ex deſcriptione noſtra. Recipe thuciæ præparatę cum uino albo, uiridis æris bene combuſti, ſingulorum dragmas duas, aquæ plan

taginis uncias duas, ferueant unà uni-
co feruore, & ea utaris aqua cum fue-
rit intentio mundandi pariter & con-
ſolidandi: nam ſi conſolandi intentio
fuerit tantum, tũc thuciæ dragmarum
duarum ſit doſis, & uiridis æris drag-
mam ſemis, nec aliud in huius morbi
cura medicamen adhibere tentes. Eſt
enim bezoarticum medicamen omni
um ulcerum quæ in uirga fiunt. Et ego
tibi propono medicamina magis ap-
probata in arte & mea praxi. Quod ſi
mundandi tantum intentio ſit, ſuprà
dicta aqua ſic fiat. Recipe uiridis æris
benè cõbuſti dragmas 3. thuciæ præ-
paratæ cum uino albo dragmã unam,
uini albi aromatici unciã ſemis, aquæ
plantaginis unciã unam & ſemis, fer-
ueant ſimul unico feruore. Et in admi
niſtratione aquæ uas ſeu aquã ipſam
agites, pro maximo ſecreto. Si aũt ulce
ra ad corroſionem, ac latentem frau-
dem tendere uidebuntur, cũ Aegypti-
aco mundentur totius communitatis.
Quod ſi in mundando huiuſmodi ul-
cera inobedientia fuerint, hanc in mea
praxi

praxi uſitatã mixtionẽ conficias. Reci pe ſublimati grana quinq; , ungenti albi cãphorati dragmas tres, opij grana duo, miſce, ac ita bene confecto, tan tundẽ Aegyptiaci prædicti addatur: et eo in ulcere ſordido, corroſiuo, ac frau dulẽto utaris, nam mirũ in modũ operabitur. Deinde facta ulceris mundati one, ad aquam prædictã mundantẽ, et pro tuæ intentionis curatiuæ exigentia, redeas. Quod ſi frequens prædictæ aquæ adminiſtratio eſt in cauſa, ut mẽbra malè affecta, et ulcera nullã deniq; ſuſcipiant leuationem, tunc puluis ex deſcriptione noſtra nobilis, & in noſtra longa praxi expertiſſimus, inſpergatur. Recipe thuciæ præparatæ cum aqua plantaginis, antimonij, plumbi uſti, lithargyrij aurei, ceruſę, ſingulorũ dragmas quatuor, in puluerẽ ꝙ minutiſſimè redigãtur, & decies in aqua roſarũ præparentur, ac in umbra exiccẽtur. deinde adde ſanguinis draconis electi, aloẽs epatici, ſingulorũ dragmas 2. & ſemis: cariei ligni drach. 3. cõficiant ſimul minutiſſimè in formã alriole

cohol & eo utaris puluere recẽtibus et antiquis ulceribus cõſolidandis, ac ad quãcunq; uirgæ excoriationẽ, mirabi leſem̃ effectus uidebis. nec ignoramus quidem quin puluis minus efficax ſit, quàm illud quod ex eis eſt cũ oleis & ceratis, nam neceſſitas producens ad olea, hinc eſt quod materiæ ſiccæ & ꝓprię quæ ſunt, ut merdaſengi, non ſub mergantur uſque ad profundum, neq; penetrant in poros, ut inquit Auicenna ubi ſupra. quod ſi uolueris aliquod experiri in cicatrizãdo ulcera priapi, etſi in tali membro neruoſo unctuoſa abhorream, tamen ob prædictã Auic. rationẽ unguentũ hoc expertus ſum, & in magnatibus quotidie utor in hyeme. R. olei antiqui cẽtum annorum uel circà libram unam, ceruſę cribellatæ uncias tres cum dimidia, ceræ citrinæ q. ſ. ferueant lento igne ſemper agitando, donec ad fuſcedinem & colorẽ corticis caſtaneæ maturæ deueniat: ac eo unguento utaris, cum nõ ſolum ulcera uirgæ, ſed etiam quorumcunque membrorum cõſolidare uolueris. Eſt enim

enim principum medicamen. & animaduertas quod uelamine & propriè clauſura ipſius mentulæ tumefacta exiſtente, ſi eius inuerſatio acquiri nõ poteſt, ac ſui ineptitudo ad alia medicamina te deuenire cogit, lotionem hanc intrinſecus mundificãtem adhibeas. R. ordei pugillum unum, plantaginis manipulum unum, abſynthij manipulũ ſemis, balauſtiarũ contuſarum numero tres, ferueant in aqua pluuiali & uino albo. & colaturæ adde uiridis æris bene cõbuſti dragmas tres, rhodomellis uncias tres, miſce & fiat lotio, & cũ oriculario ſæpius lauetur actu calido. Et ſi extrà mala complexio ac duricies aliqua phlegmonides affuerint, hac lotione membrũ foueatur. R. folia maluarum cum radicibus ſuis, plantaginis, uiolarum, ſingulorum manipulos tres. ferueant in aqua fontana, & actu calida membrũ epithimetur, deinde cum eiſdem herbis calidis cataplaſmetur. facta autem reſolutione & mundificatione cauſæ coniunctę, tali lotione ipſius ulcera conſolidabis in declinati

one.R.nucum cupreſſi, balauſtiarũ, ſingulorũ numero ſex, roſarum, myrtorum, ſingulorum pugillum unum. ferueant in uino rubeo & aqua plantaginis, parteis ęquales. In quorum colatura & ſufficientia libræ unius diſſolue thuciæ præparatæ cũ uino albo unciam ſemis, uiridis æris bene combuſti dragmam unam cum dimidia, miſce, & cum oriculario adminiſtretur. & peciæ cum prædicto ungento fuſco ponantur intus, more experti chirurgi. Quod ſi durities aliqua gummoſa aderit in mentula, fueritq; inepta, reſolutioni tale apponas emplaſtrum. R. emplaſtri diaquilonis minoris uncias 3. axungiæ urſi dragmas tres, mucillaginis althaeę, fœnugræci, & ſeminis lini, ſingulorum unciam ſemis, conficiãtur lento igne ad formam emplaſtri, ſecũdum artem. & ſi duricies nõ reſoluit, fiat hoc aliud. R. emplaſtri diaquilonis maioris cum gummis, & minoris, ſingulorum uncias tres, axungię urſi, mucilaginis, fœnugræci, & ſeminis lini, & radicũ althææ, ſingulorum unciã, conficiantur

ficiantq́; ſimul lento igne ad formã emplaſtri ſecundũ artẽ. Quod ſi mentulæ inuerſatio demum acquiri nõ poteſt, tũc ad inciſionem ſecundũ lõgitudinẽ uirgæ deuenias, inciſioq́; in ſiniſtro latere fiat ob uenarũ carentiã: et ulcus cures more aliorũ ulcerũ, digerẽdo ſcilicet, mũdificando, et cõſolidãdo, ꝑ morbi exigentia. Ne obliuiſcaris tamen digeſtionis materiei & eius eradicatiõis: reminiſcaris etiã regimẽ in ſex rebus non naturalibus, qđ gratia breuitatis omitto, quũ de eo abũdè alij dixerint.

De curatiõe Socratis morbi gallici puſtulas patientis.

POſtquam uniuerſalia nõ oblitus es, ut ualeas particularia operari. puſtulis frequenter corpus inficitur, quæ diuerſæ pro diuerſitate humoris peccantis exiſtunt. Nã quæ cholericæ ſunt citrinæ ac magis extrinſecæ apparent: & quãto calidior & aduſtior cholera fuerit, tanto nigrior, & magis fuſca ac cruſtoſa eorum ſuperficies apparebit. Sin aũt ſanguineę ſunt, quodãmodo ſanioſæ, & in toto eorum cir-

cuitu uel in aliqua parte tantum rubi-
cundæ uidētur,ac ſi phlegmaticæ ſint,
baurachinæ,ſubalbidæ, & profundæ,
membrumq́ quadam cum tenacitate
amplectūtur. Si melācholicæ,cum du
ricie quadam & tenſione in membro
fixa profundantur,& liuiditate quadā
aſſociātur carnoſa & calloſa, qua atra
bilis dignoſcitur manifeſtè, qua medi
ante puſtulæ tardæ difficilisq́ curatio-
nis efficiuntur. hac de cauſa inter iſtas
puſtulas quidam ſunt gradus: nam me
lācholicæ difficilius quàm phlegmati
cæ ſanantur: et phlegmaticæ difficilius
quàm cholericæ,& ſic de alijs dicendū
eſt,etiamſi ex pluribus humoribus cō
poſitæ uideantur. Et quia huiuſmodi
puſtulę interdum facile, interdum dif-
ficulter curantur, ac etiam frequenter
recidiuam petunt,quum in facie appa
rent, tunc ne fœdis cicatricibus facies
deturpetur, ſingulas poſtulas ſingulis
remedijs exiccare tutiſſimè poteris, tū
quia uniuerſalia præceſſere, tum ob
prædictas rationes bis in die illas ma-
defacito cum aqua noſtræ deſcriptio-
nis

nis. Recipe ſumach, fructus tamariſci, thuris, maſticis, ſingulorum dragmam unam, tartari uini rubei dragmas duas cũ dimidia, ceruſæ dragmas duas, ſublimati pulverizati grana tria, uel loco ipſius ſublimati ponatur aluminis dragma ſemis, aquę plantaginis, & roſarum, ſingulorum unciam unã cum dimidia, ſucci limonum maiorum unciam unam, bulliant ſimul lentò igne in uaſe uitreo ad unius quartæ partis conſumptionem, & clarificetur, & coletur. & ea utaris aqua audacter, uniuerſas enim puſtulas in quocunq; mẽbro exiſtentes exiccabit, & curabit. Si uerò hæc aqua non ſufficiat puſtulis curandis, citiusq́; te expedire uolueris, ob ægrotantis moroſitatem, condimentũ ex noſtra deſcriptione adhibeas. Recipe albumẽ unius oui recentis, agitetur deinde, adde ſublimati in puluerem redacti grana tria, agitẽtur iterũ ſimul donec unguenti formam ſuſceperint, tum puſtulas illinito biduo uel ad ſummum triduo & curabuntur. & cum in declinatione fuerint, hoc oleo inũgan

tur,tum puſtulæ,tum partes circũſtan
tes,nam maculas fœdas in membro fi
eri prohibebit.Etſi quę ſunt in cute de
ſtruet,ita ut nullum earum in cute ue-
ſtigiũ remaneat. Recipe tartari cõbu
ſti,et in puluerem redacti, libras duas:
ponatur in panno lineo, ſuſpẽdaturq́;
in loco humido ſubterraneo, ſuppoſi-
toq́; uaſe in quod decidant guttę deſtil
lantes ex ipſo panno lineo, & oleum
in uaſe uitreo ſeruato, bisq́; in die ma-
culas ac ueſtigia à puſtulis derelicta il-
linias: nec non & ipſas puſtulas, quæ
quoties recidiuantur, toties eiſdem re-
medijs curentur. Quod ſi utilius uide-
bitur,ut puſtulæ extra cutem pellãtur,
humoresq́; ad cutem ipſam attrahere
cupis,ueſcat̃ ęger aſſiduè herba ſtellari
ſatis nota, uel in ferculis, uel ex ea ſuc
cũ bibat, uel crudã manducet cum ace
to paſſulato, uel q̊uis alio modo, ſem-
per aliquibus euacuationibus interme
dijs. Quod ſi copiã uarietatẽq́; medici-
narũ abhorreat, talẽ præbeas infuſio-
nem uſitatam, & à cõmuni medicorũ
ſchola approbatam. Recipe quatuor
florum

florum cordialium,ſene,florum fumi-
terræ,ſingulorum pugillum ſemis.po
lipodij quercini conquaſſati dragmã
unã,infundant in aqua lactis librę uni
us,ſucci cichoreæ,lupulorũ & fumiter
ræ purificatorũ,ſingulorũ unciã ſemis,
uel ferueant ſimul,et doſis ſit ſemilibra
in mane ſemel uel bis in hebdomada.

De curatione Socratis oris ulce-
ra patientis.

VLcera oris quæ per ſua dignoſces
ſigna,difficillimæ curationis exi-
ſtunt,ut refert Galenus, quia locus ca
lidus eſt & humidus,putrediniq; para
tus,& corroſioni: tum etiã quia loci in
eptitudo medicaminũ cohærentiã pro
hibet: & ob ſaliuæ cõmixtionem ulce
ra profundiora fiunt, quæ cum fixam
habeant cauſam , eorumq; corroſio-
nem ac deambulationẽ cum duricie,
& liuiditate baurachina,ſiue melãcho
lica, cõſpicies, his utaris uniuerſalibus
pilulis , ſcilicet fumiterræ, aggregati-
uis,fœtidis, & ſimilibus,exempli gra-
tia; Recipe pilularum fumiterræ dra-
gmam unam, pilularum aggregati-

uarum ex inuentione noſtra dragmã ſemis. formentur pillulæ ſeptem cum confectione amech, & deaurentur, & poſt duas horas aſſumptionis pillularũ accipiatur apozema. Recipe diabuglosſati, uel mannæ electę uncias duas, aquæ ordei uel bugloſſæ quantum ſufficit, diſſoluantur, & fiat potio. Quod ſi cauſæ cõiunctæ mala complexio calida cum duricie uiget, tunc uenæ ſub lingua incidendæ ſunt. Mala item cõplexio calida duriciesq́ue illa remittenda & reſoluenda tali gargariſmo. Recipe quatuor florum cordialium, ordei ſingulorum pugillum unum, ſebeſtẽ, iuiubarũ, ſingulorũ numero decem, paſſularum enucleatarum unciam unã. ferueant in aqua pluuiali, & aqua plantaginis partes æquales, in quorum colatura & ſufficientia libræ unius cũ dimidia, diſſolue pulpæ caſſię nouiter extractæ per ſetam dragmas duas cum dimidia, rhodomellis ſaccarini, diamoronis ſingulorũ uncias duas, miſce, & fiat gargariſmus. Facta digeſtione cauſæ coniunctæ, ac remota

mala

mala cõplexiõe aliqua ex parte, ad fortiora mundificãtia deuenias. Recipe fructus tamaricis copularũ glandium, roſarum incompletarum cum ſuis ramis, myrtorum, ſingulorum dragmas quatuor, ordei pugillum unum, teneri tatũ rubi, et oliuarũ, ſingulorũ manipulũ unum cum dimidio, feruefiant in aqua pluuiali et uino albo aromatico, in quorum colatura & ſufficientia librarũ 2. diſſolue aceti ſquillitici unciã unã, oximellis ſquillitici unciã unam cum dimidia, rhodomellis uncias duas, miſce, & fiat gargariſmus. que ſi in mundificando minimè ſufficiunt, inuolue cotum in cuſpide inſtrumẽti argentei uel lignei, & dictum cotum ita inuolutum madefac in aqua noſtra dicta in Capitulo de Socrate patiẽte puſtulas morbi gallici, bis uel ter in die oris ulcera tangendo. Tali nanq; aquę adminiſtratione tutè ac celeriter ulcera mundificabis. In declinatione autẽ ulcerum oris talem adhibeas gargariſmum exiccantem ac conſolidantem & membrum ſuſcipiens confortantẽ.

Recipe ſumach unciam unam cum dimidia, nucum cupreſſi uiridium, baulauſtiarũ Arabicarum cõquaſſatarũ, ſingulorum numero quinque, aluminis dragmam ſemis, roſarum, myrtorum, ſingulorum pugillum unum, bulliant in uino rubeo aromatico & aqua pluuiali uel aqua plantaginis, partes æquales, in quorum colatura & ſufficientia librarum duarum diſſolue diacaridion. Syrupi myrtorum, ſingulorum uncias duas cum dimidia, miſce & fiat gargariſmus. Si uerò puluerem aliquem in ulcus cum cannulo inijcere uelis, hunc per me probatũ puluerem mundificantem adhibeas. R. aluminis ſaccharini dragmã unã, ſanguinis draconis dragmas duas, balauſtiarum dragmas quatuor. in puluerẽ minutiſſimè redigantur, et miſce.

De caſu pilorum.

QVoniam ab hoc morbo alienũ non eſt, ſæpe pilorum caſus inducere, corporáque humana moleſtiſſimè deturpare, conſentaneum pro cõmuni omniũ ſalute fore cenſui, membris

bris ab huiuſmodi morbo malè affe-
ctis, ab eorumq́ pilis denudatis ali-
qua præſentanea medicamēta adhibe
re, hanc uidelicet infrà ſcriptā decocti-
onem. Recipe ſene manipulū unum,
radicis lapacij acuti unciam unam, flo
rum roris marini manipulum unum
cum dimidio, omnium ſimul fiat deco
ctio. Aqua etiā decoctionis fœnugræ-
ci calida actu adhibita & embrochata,
necnon & leſciuium cum eodem fœ-
nugræco decoctum mirificè conferūt.
Pinguedo itē ſerpētis, uel talpę, lepro-
ſos illos ſuccos lenit & curat, capillo
rūq́ caſum ꝓhibet, & delapſorū ortum
accelerat, uel uinum nigrum cum aloë
decoctum idem operatur. Medicamē
inſuper capillorum caſum prohibens,
euulſosq́ regenerans. Recipe laudani,
ſucci myrtillorum, ſingulorum unci-
am unam, papaueris nigri, ſpicæ nar-
di, capillorum ueneris, ſingulorum
manipulum unum, cyperi, corticis pi-
ni, ſeminis apij, ſingulorum ſemiun-
ciā, olei ſiſamini, olei myrtini, ſingulo
rum libram unā, terantur & ferueant

in duplici uaſe & colentur, et colatura uſui reſeruetur. Aliud idem obtinens. recipe abſynthij uiridis manipulum unum, corticum auellanarũ uſtarum uncias duas, cum oleo myrtino ferueant & colentur, locusq́ꝫ à pilis denudatus actu calido inungatur. Neqꝫ prætermittatur regimen dięteticũ & pharmaceuticum aut phlebotomia pro noxij humoris exigentia. Syrupusq́ꝫ noſter de polipodio prædictus mirificè confert frequenter ſumptus.

De fiſſuris ſerpiginoſis manuũ & pedũ.

SErpiginoſæ manuum ac pedũ fiſſuræ, quæ à baurachina pituita uel aduſta cholera frequẽter ortum habẽt, ob fortem epatis, aliorumq́ꝫ membrorum uirtutem expulſiuam, epatis ipſius mala complexione prius alterata, ac pro noxij humoris exigẽtia, digeſtione euacuationeq́ꝫ adhibita, cum noſtro præcipuè ſyrupo de polipodio dicto in capitulo primo, nec nõ optimo regimine diætetico, fiſſuras & calloſas ſquamas tali decoctione bis in die madefacies. R. radicum althææ præ-

paratarum

paratarum,maluarum cum radicibus ſuis,foliorum uiolarum,ſingulorũ manipulũ unum, cum capite arietis & ſeui arietini ſemilibra:ferueant ſecundũ artem:& colatura utaris modo prædicto. Poſt uerò dictam balneationem, cum panno ualde aſpero tandiu fiſſuræ fricentur,donec ſanguis excaturiat. hoc autem peracto, ſingulas fiſſuras cum aqua dicta in capitulo de Socrate patiente puſtulas, madefacito, eũdem ſcilicet modũ applicationis aquæ obſeruando:ſic enim digeſtionẽ ac mundificationem per menſem perficies. In declinatione autem, tali lauacro fiſſuras ipſas lauabis. Recipe ſtipitum caulium ueterum manipulos duos, auripigmenti ſubtiliter cribrati uncias duas,pinguedinis equi ſemilibram:ferueant in aqua fontis ſecũdum artẽ. Poſt autem egreſſionem à balneo, tali puſtulæ linimento inungantur. Recipe olei ſeſamini ſemilibrã,uel olei amygdalarum dulcium,polypodij quercini recentis & conquaſſati uncias duas cũ dimidia:ferueant ſecundum artem, &

colentur. Deinde recipe lithargyrij au-
rei, antimonij, plumbi uſti, ceruſæ, thu-
tiæ præparatæ cum uino albo, ſingu-
lorum ſemiunciam, ſucci radicis lapa-
tij acuti, ſucci chelidoniȩ, ſingulorũ un-
ciam unã, cum prædicto oleo in mor-
tario plumbeo ad formam unguenti
redigantur. Quod ſi dicto unguento
ſublimati grana quinque uel ſex ad-
dantur, tutiſſimè curabit, fiſſurásque
penitus delebit. Et quoniam huiuſmo
di fiſſuræ paratam habent recidiuam:
quoties recidiuantur, toties cura hæc
& uniuerſalis & particularis reiteretur,
donec ad optimã ualetudinem ægro-
tus reducatur.

De curatione Socratis prædicta ſym-ptomata morbi Gallici recentis, quæ curationem non ſuſcipiunt à prædi-ctis medicinis.

QVum uerò ulcera oris, & men-
tulæ ſeu puſtulæ, à præfatis me-
dicinis alleuiationem non ſuſcipiunt,
cum morbus recens exiſtat, imò in de-
terius indies labuntur, & capitis alio-
rúmque membrorum dolor aduene-
rit,

rit, tunc ad curam ligni ſancti confu-
gias. Cholericus iuuenis uel ſangui-
neus, cibetur initio curationis diæta
regulari. à ſtatu autem uſque ad finem
diæta ſit reſumptiua: ab initio uſque
ad augmentum, fiat pro eo ſyrupus
ex ligni ſemilibra, aquæ libris decem:
ferueat infuſio in fictili uaſe, donec ad
libras quinque redeat decoctio. Aqua
ſecunda in potu ex duodecim libris
ad octo redigatur. Et ſola huius aquæ
ſecundæ potatione curaui puellam ab
hoc prauo morbo cruciatam, ætatis
duorum annorum in priſtinam ſalu-
tem reſtitutam. Ab incremento ad fi-
nem curationis, fiat ſyrupus ex libra
una ligni, duodecímque libris aquæ,
redeátque decoctio ad octo. Aqua ſe-
cunda in potu ex quindecim ad no-
uem redeat. Ex ſyrupo ſumatur ſemi-
libra, tam manè quàm ueſperi, tota cu
ratione. Phlegmaticus uel melanchó
licus iuuenis regulari diæta utatur tota
curatione. Pro eo ſyrupus fiat uſque
ad ſtatum ex una libra ligni, & duode
cim aquæ, redeatq; decoctio ad libras

quinque. Aqua ſecunda in potu fiat ex libris aquæ quindecim, quæ decoctæ, redeant ad decem. In ſtatu autem uſq; ad finem curationis, in ſyrupo ſit una quoque libra ligni, decoctioq; in fictili uaſe feruens, ad 3. tantū libras redigatur. Aqua item ſecunda fiat ex libris aquæ quindecim, quæ decoctæ redeāt ad decem. Quod ſi Socrates calidæ uel frigidæ complexionis, in declinatione curę aliqua hepatis uel alterius mēbri, ſupercalefactione malè affectus fuerit, tunc ei ſyrupus & aqua ſecūda ad frigidum alterentur, ſcilicet augendo doſim aquæ, & ligni diminuendo. Vt de Socrate calidæ uel frigidæ complexionis dico ætate iuuentutis, ita etiam & de ſene, niſi quòd propter debilem digeſtiuam & doſim ſyrupi minuere, & reſumptiuam diætam præbere, audacius poteris. Hoc etiam animaduertendum eſt, quod in curatione prædictorum accidentium, per lignum ſanctum, tali mercuriali unguento uti potes in curandis ulceribus uirgæ, hac ſerie: facta prius curatione & mundificatione

catione ulcerum, mentulam ipſam, inguina ac pecten inungito actu calido, nec non & in ulceribus oris, collum unà cum ſpatulis, ſepties de tertio in tertium diem. Et cum gingiuarum excoriatio ac copioſus ſaliuæ fluxus affuerit, & ſi in tertio die hoc contingat, ab ipſa unctione deſiſtere debes. Prædictiq́ꝫ unguenti forma talis eſt. Recipe olei camomillini, anethini, laurini, liliorum cœleſtium, & roſati, ſingulorum uncias duas, terebinthinæ uenetæ unciam unam, axungiæ porcinæ ſine ſale clarificatę librã ſemis, lithargyrij aurei, ceruſę, ſubtiliſſimè pulueriʒatarũ, ſingulorum uncias duas: ferueant ſimul unico feruore: & in remouendo ab igne adde cineris uitis, thuris, maſtichis, ſingulorum ſemiunciam. Conficiantur omnia ſimul ad formam unguẽti, deinde accipe argenti uiui purificati ex noſtra deſcriptione, & extincti in mortario lapideo cum terebinthina uel oleo roſaceo, donec nullum extet ueſtigium, uncias tres, ſtyracis liquidæ unciam unam. hoc autem peracto, ip-

ſum unguentũ in dicto mortario po-
natur, et tandiu agitetur donec omnia
bene cõficiantur, & eo utaris more ar-
tis; uel cum ceræ quãtitate ad formam
ceroti redigatˀ, eoq́ꝫ utaris more artis.

Quæ ſit argenti uiui complexio.

NAturam huius metalli perſcruta
turus, nõ paruas apud antiquos
reperio diuerſitates. Quidam nanque
autorum antiquiſſimi, frigidum & hu
midum argentum uiuum eſſe aſſerũt,
alij autem calidum & ſiccum. Gale-
nus nanqꝫ, nono de ſimplici medicina,
nullam de eo refert habere experienti-
am, niſi occidentis, ſi extrà apponatur
uel bibatur, ſortitũ tamen lithargyriũ.
Auicenna præterea ſecundo canone,
capite proprio, frigidum inquit & hu-
midum eſſe in ſecundo gradu. Alber-
tus tamen Magnus libro tertio meteo
rorum refert, quod proceſſus ex mate
ria à generatione mixtorum eſt, quod
uapor cõmixtus humido aqueo, quod
in ſe ſubtile terreum habet, reſoluitur
& ingroſſatur in ipſo, & de ſubſtantia
ſpirituali fit corpus groſſum, et fit qua-
ſi

ſi aqua, ſicut eſt argentũ uiuum: in illo enim humidũ aqueum eſt. & quæ ſequuntur. Gulielmus inſuper Placentinus, frigidum & humidũ cum cæteris argentũ uiuũ eſſe aſſeuerat, libro quarto. Hermen Alchimiſtarum primum de eo ſcripſiſſe referũt antiqui, ipſumq́ꝫ frigidum & humidum reponere. Arnaldus de Villa noua in roſario philoſophorum, refert argentũ uiuum compoſitum eſſe ex terra alba, ſulphurea, cum aqua clara. Platearius ſimiliter capite de argento uiuo; in quibuſdã tamen libris ſubdit, reperitur quod frigidũ eſt in quarto gradu. ex effectu quidẽ eius tale eſſe probatur, quia eſt ualde actualiter frigidũ. Iuber argentum uiuum, inquit, manifeſtum quod mercurius appellatur: antiquorum uſu eſt aqua uiſcoſa in uiſceribus terræ, ſubſtantiæ ſubtilis, albæ, tinctæ per calorem temperatiſſimum, unita tali unione perminima, quouſque humidum contemperatur à ſicco, & ſiccum item ab humido: ideóque facile ſuperficiem planam fugit, propter ſui aquo

ſam humiditatẽ . qui quidem autores his fundantur medijs: & primo à denominatione argẽti uiui, ὑδράργυρος enim dicitur Grꝙce ab ὕδωρ, quod eſt aqua, & ἀργύριον, quod eſt argentum: quaſi aqua argenti. ſecundo per eius ſubſtantiam ponderoſam, quæ frigiditati magis quàm caliditati teſtatur. tertio, quia in adminiſtratione unguẽti ex eo calor naturalis reuocatus ad interiora membrorũ ob unguenti narcoticam uim, fortis factus eſt ad ſenſibiliter uel inſenſibiliter reſoluendũ, ad maturandum, uel ad aliquam materiam congelandum, quæ deinde paratã recidiuam habet, ut luce clarius patet in actu practico. Præterea actualis eius frigiditas ipſum eſſe frigidum demonſtrat, per quam materiæ de circũferentijs ad centrum repellũtur. Ergo eius natura narcotica eſt, ut per eius effectus indicatur, per paralyſim & tremorẽ. qui quidem calor unitus ac uigoratus, ſi per aliquã regionem non excerneret, membrum multitudine materiei proculdubio ſuffocaret. Quod calidum ſit metallum iſtud,

iſtud, Ariſt. 4. meteor. teſtat: Incoagu-labilia autem, inquit, quæcunque aut humiditate aquoſa carent, aut non aquæ ſunt, ſed plus calidi & terræ: puta mel & muſtum, aut plus aëris, ſicut oleum & argentum uiuum. Galenus nanque quarto de ſimplicium medicamentorum facultatibus, ad hæc, inquit, arſenicum, ὑδράργυρος, & id genus, craſſarũ ſunt partium, ac poteſtate calida. Iſaac autem Iſdraël ita in ſecundo ſuę practicę de medicinis in quarto gradu refert, argentum uiuum calidiſſimum eſt, & humidiſſimũ in quarto gradu. Et item Cõſtantinus de uirtutibus ſimplicium medicinarum, argẽtum uiuum de his quæ in quarto gradu calida ſunt, enunciat. Raſis autẽ ultimo Cõtinentis tractatu primo cum Paulo Aegineta, refert calidum eſſe ac corroſiuum. Plateárius, calidum, inquit, & humidum eſt in quarto gradu. cap. de argento uiuo. Aliabas, acutum & comburens eſt argentum uiuum, inquit. hac enim ratione moti ſunt ueteres autores, ut Cõciliator differentia 151. quod corrodit &

mordicat,calidum eſt: argentũ uiuum eſt huiuſmodi,igitur &c̃.Pręterea diſſoluit,incidit, & penetrat.Hæc autem caliditatem teſtantur per ſe primo: iure igitur calidum argentũ uiuum eſſe putarũt ueteres. Accedit,quod humores ſubtiliat atq; calefacit, illosq́; mobiles redditos,ſua acuitate expellit,nunc per os facile ſputum habentibus,nunc per ſeceſſum mollem habẽtibus aluũ. Etſi difficillimũ ſit hos conciliare autores,cum doctorum diſcordantia difficultatem arguat,quod uel ex parte rei, uel ex parte noſtri modi cognoſcendi (ut philoſophus inquit) contingit: eſt em̃ hæc difficultas ueluti pelagus: uerũ pro nunc in re tam ardua, unà cum Cõciliatore dicamus, quod argentum uiuum dupliciter poteſt cõſiderari penes eius ſubſtantiam duplicem, differentem: quarũ una quidem aquea eſt, altera uerò terrea ſulphureaq́;.Quantum igitur ad partem terream, ſulphuream, calidum dicitur & ſiccum, quia ſublimatione eius humidum reſoluitur, & ſic ritè ſentiunt qui calidum argentum

gentum uiuum poſuerunt. Quantum autem ad eius ſubſtantiam aquoſam, quæ ſicut eius materia exiſtit, quæ ſtatim calido concitato, ob imperfectam eius cum terreſtri ſulphureo mixtionem, in fumos euaporat, morbos inducit frigidos. Hæc pro nunc in tanta controuerſia ſufficiant: nam aliàs, Deo dante, conabimur dicato opere ueritatem magis inueſtigare.

Nunquid cinaprũ idem ſit quod argentum uiuum, ut quidam exiſtimant.

QVoniã aliqui aberrare poſſunt, ut quidam parum eruditus manifeſtè errauit, dicens cinaprum argentum uiuum non eſſe, fortaſſe ignorãs ex quibus conficiatur ſimplicibus: idoneum itaque putaui in medium ueritatem adducere, & enucleare, atque ut cæteri ueritatem agnoſcant. Et quia in libro Seruitoris patet zinzifur, id eſt, cinaprum ex argenti uiui & ſulphuris partibus æqualibus fieri: quod argentum uiuum ex uero ſulphure uon urente fit, ut Arnaldus de Villa noua in roſario philoſophorũ refert, ibidemq́;

inquit. Manifeſtum igitur eſt, quod argentum uiuum in ſe ſulphur ſuum bonum ac fixum continet, quo coagulatur. Et cum omne ſimile adaugeat, illud dicendum puto, ob talem ſulphuris cõmixtionem argenti uiui, non mutari formam intrinſecam, imò eam fortius acui; quia ſulphur, quoquo modo præparetur per artificiũ, ſemper comburit & comburitur, omníq; in opere nigredinẽ præſtat. Quare denigratur argentum uiuum per talem ſublimationem, non tamen eius forma mutatur. Et quod argenti uiui forma nõ deleatur, nota quæ Arnaldus enunciat: Argentũ uiuum eſt ſolũ, quod ignẽ ſuperat, et ab igne nõ ſuperatur, ſed in eo gaudens, amicè quieſcit: eſt nanq; fortiſſimæ cõpoſitionis & naturæ uniformis, quia nõ ſeparatur in partes, ut nullatenus ſe diuidi permittat: quia aut cũ tota ſui ſubſtantia in igne permanet, aut cũ tota ipſa ab igne recedit, quoniam in ſua denſitate, ac aduſtionis carẽtia, ſui diuiſionem non patitur, quę per ſulphureitatem, intellige tu cõbuſtibilem,

lem,quam non habet,perficitur.Et Albertus Magnus 4.meteororum refert, ὑδράργυρον, id eſt ,argentũ uiuum, incoagulabile eſſe,magis tamen oleum. Siccatur tamen per multam ſulphuris aduſtionem , & mixtionem cum ipſo factam,ipſum omnino non adurentis, niſi cum corylo aduratur, ut experientia docuit Albertum magnũ. Quamobrem dicendũ puto, quod cum cinaprum conſtet ex argento uiuo & ſulphure,ſulphur autem aſſeruet potius, quàm ut deleat argentum uiuum ; erit in cinapro argentum uiuum actu,et in propria forma, licet aſpectum eius ſulphuris infectio occultet. Nullã igitur eſſe inter illa intrinſecam & formalem diſtinctionẽ aſſeritur. Nec refert ſi aduerſarius adduceret Albertum magnum quarto meteor . innuẽtem:Nota aũt,quod ſi ὑδράργυρος ita per calidum exiccetur , poſtea per calidũ non ſoluetur . Et ideo hæc exiccatio potius eſt corruptio argenti uiui , quàm coagulatio. Exiccatur enim tunc terreſtre quod in ipſo eſt, & ad lateris naturam deducit,

deducit. & ideo calumnia de prædicto exemplo adducta, locum non habet, ſcilicet quod coagulata quando ſoluūtur, & ſoluta quando coagulantur, in eadem ſpecie manent, ſicut æs coagulatū & liquidū in una eſt ſpecie. ὑδράργυρος autem prædicto modo cōſtans, non manet ſpecie una, necꝫ in eiſdem cōponentibus. Et nota ly, non manet ſpecie una: illud autē totum, quantum ad Alchimiſtas dicitur, non quātum ad medicam artem attinet; quia paulò ſuprà in hoc eodem capitulo, ſi bene ponderas, dictum fuit, in operibus autem alchimicis, & ea quæ ſequuntur.

De malis affectibus & ſubſidijs argenti uiui.

QVoniam argenti uiui nocumentum, ut plurimum iuuamēto eſt maius. Exordiendū igitur eſt, quæ de eius nocumēto antiqui ſentiunt. Galenus quidē ubi ſuprà dixit, quod ſi extrà apponatur uel bibatur, occidit. & Auic. ubi ſuprà refert, quod frigiditate & grauitate ſua paralyſim, tremorēcꝫ inducit; membráque recta permanent

&

& inflexibilia: auditui obeſt, oris fœtorem parit, uiſum obtenebrat, & cũ ſublimatum eſt, interficit. quæ ſublimatio pro cinapro intelligi poteſt, in ſuo genere, ut intelligitur de albificatione argenti uiui cum calchanto, ut à Seruitore ponitur, & tandem extinctũ ſua grauitate interficit. Ipſum enim quod ſibi obuiat, ſua grauitate corrodit. Vltimum tamen dictum animaduertas, quia tam extra quàm intus intelligi debet: quod à Dioſcoride apertius declaratur. Si enim in igne ponatur, deſtruetur, et fumum faciet, qui omnibus animalibus peſſimus eſt. In hominibus autem ſenſus & uoluntarium motum deſtruit: ex quo ſurditas, paralyſis, tremor, uel epilepſia, & per conſequens mors ſequitur: cui fumo quicunque proximus fiet, mox neruorum & lacertorũ, omniúmque membrorum, quæ per motũ uoluntarium ſunt compoſita, relaxationem ſentiet. unde plerique in paralyſim, tremorẽ, ſurditatem, animatæq; actionis corruptionem incidunt, necnon & peſſi-

mum colorem ac putridũ os, cerebriq́ꝫ ſiccitatẽ habent. Hæc Iſaac ubi ſuprà. Et nota ly cui fumo quicunque proximus erit, quia de cinapro intelligitur. Quod ſi quis obijceret: cur à cinapro accidẽtia inducta ſæuiora ſunt acciden tibus ab argento uiuo, in ſputo ſcilicet et oris ulceratione, atqꝫ uentris ſolutione, ſi per te ſubtiliatur, & acuitur argen ti uiui uirtus per ſulphuris admixtionem? Ad quod dico, cum Galeno nono de ſimplici medicina, quod cinaprũ inſe aliquid ſtypticitatis habet, per quã materierum excreatio atqꝫ exitus prohibentur, qua mediãte ſtypticitate ſæuius eſt medicamen. Quod fit, cum du plex ſit in argẽto uiuo ſuperfluitas, una quidẽ in ipſius profunditate incluſa in principio ſuæ admixtionis ſuperue niens: altera uerò, extra naturam ſuæ naturę, & corruptibilis: quarũ iſta non abſqꝫ labore tollitur, altera uerò nullo artificis ingenio tolli poteſt. Quare ſul phureitas eius aduſtibilis ignis calcinatione tollitur, atqꝫ à corporibus deletur: & illud ideo, quia argentum uiuum

uiuum reſiſtit,& illud quod ſui natura eſt,ab aduſtione defendit.Hæc Arnaldus de Villa noua in ſuo roſario philoſophorum: qui mali affectus à Guilielmo Placẽtino libro quarto deſcribuntur.Plinius autem libro triceſimotertio,uomica liquoris æterni argentum uiuum appellatur :omniũ rerum uenenum eſt.Et Auicenna fen.7.quarti canonis: Elõga, inquit,illud in quo ponitur argentum uiuum extinctum,quantũ poteris à partibus ſtomachi & mẽbrorum nobilium . quare non abſque ingenti timore propinatur. Platearius pręterea capite proprio:fumus,inquit, argenti uiui aſtantibus obeſt, quia neruos remolliendo,paralyſim operatur. Serapio autẽ de ſimplici medicina: Fumus uerò eius , inquit , eſt ualde nociuus:nam frequẽs eius uſus neruos deſtruit, paralyſim inducit, ſenſum aufert, & motum corrumpit.Quibus ſanè patet, aſſiduus argenti uiui fumus quantum obeſt.Quod autẽ argentum uiuum bezoarticum ſit medicamen in prauum hunc morbũ gallicum,eiusq́

cap.3.et 6

ca.6.et 7

cap.85.

mortifera accidentia, moderni his rationibus eorum infamiã tegere nituntur, nec alium habent modum aliquid perficiendi, niſi argentum uiuum tam in occulto, quàm in manifeſto fraudulenter adhibere, dicentes, Quod etſi argenti uiui nocumenta longè plura ſint quàm dicendi copia, tamen eo utimur, tanquam omnium intentionũ curatiuarum ultima: ad ultimas enim ęgritudines, ultimæ intẽtiones curatiuæ ſunt potẽtes, ut Hippocrates primo Aphoriſmorũ 7. quod Galenus nono & decimo Therapeutices uberius declarauit: Aegritudo, inquit, quæ non habet præter unam uiam ad ſalutẽ, licet cuilibet ægrotanti ardua ſit & difficilis, tamen ipſo inuito, oportet quod per illã in omnibus etiã caſibus tranſeat. Multoties enim medicus rebus contra naturam patientis particulæ utitur, ut bonam ualetudinem inducat. Vtitur nanque actuali cauterio ac potentiali, crebriſq; inciſionibus & ſimilibus, pharmaco etiã uenenoſo & ſolutiuo: ergo et argẽto uiuo utẽdũ eſt. q̊d fugias quã

tum

tũ potes, crede mihi. Quod ſi coactus à natura entis, ſecus fieri nõ poteſt, illud adhibeas, ut ſæpius per multos annos exercui, ſicut unctiões, ſuffumigia et ſimilia, quæ ſunt fugienda, ligno ſancto ſubueniẽte. Hæc de uerbo ad uerbũ de mẽte antiquorũ, de natura argẽti uiui, atq; de cinapro, necnon & de bonis & malis eorum affectibus uolui dixiſſe.

De mundatione argenti uiui, ut minorẽ membris inferat læſionem.

VNaquæq; profecto medicina, & quæ ſordida præſertim eſt et feculenta, acuitateq; nõ carẽs, ab extranea, ſi qua in ea eſt, qualitate, penitus mundari debet. Ab argento igitur uiuo omnem ſulphureitatẽ omnẽq; plumbeam terreitatem auferri, ipſumq; ab omni imperfectione, præparatione quadam expoliari fas eſſe iudico, ut ualidiorem ab ipſo ſubtiliationem ac penetrationem in curandis morbis expectemus, minoriq; ipſius doſi eos commodius curare ualeamus. Hæc autem mũdatio dupliciter, ſublimatione ſcilicet, aut aceti lauacro fieri poteſt. Non

enim eodem modo argentum uiuum ſublimatur, ut ab Alchimiſtis fieri ſolet: ſed ſolũ ac impermixtũ argentum uiuum in uaſe uitreo reponatur, bocciaq́ deſuper tortuoſa remittatur: obturatisq́ fiſſuris luto ſapientiæ, lentoq́ igne calefaciẽdo, partes ipſius ſubtiles, ueluti fumus uolãdo diuidentur, lateribusq́ boccię remittentur. Depoſito deinde uaſe ab igne, iuncturæ ipſæ aperiantur, eaq́ argenti uiui pars, bocciæ lateribus coadhærens, diligenter remoueatur, uſuiq́ reſeruetur. Id autem ego matellis uitreis, ut de boccia dictũ eſt, effeci. Mundificatur autem & ſecũdo argentum uiuum per aceti lauacrum, ut Geber libro tertio: in patella ſcilicet uitrea uel lapidea fundatur, acetoque fortiſſimo cooperiatur, atq́ lento igne calefiat, digitisq́ tandiu agitando, donec in partes diuidatur minutiſſimas, acetumq́ euaporatione conſumatur: deinde toties cum aceto abluatur, donec terreitatis ueſtigiũ non appareat, ac in cœleſtem colorem deueniat. Huiuſmodi enim argentũ uiuum eligas:

nam

nam mea quidem ſentẽtia, unica iſtius argẽti uiui uncia ita depurati, alterius non purati duabus æquiualet uncijs.

De artuũ dolore morbi Gallici inueterati.

DOlor, qui triſtis eſt ſenſatio, ut Galenus de interioribus ſecũdo, facta ab aliquo ſoluente continuũ: qui ſiue morbus ſit materialiter, id eſt, quã-dam fixionem habens, & permanen-tiam ſuſcipiẽs, ſiue formaliter acciden tis nomen ſibi uendicet, in alteratione omnimoda exiſtit, ad quem ſcilicet ſe quatur torpor, ſtupor, dormitatio, cõgelatioue. Quæ omnia in ſpeciebus omnibus doloris Gallici morbi com-perta eſſe uidimus: cuius cauſa medicè loquendo, duplex eſt, cum Gal. ſecun-do regiminis acutorum, ſubita ſcilicet complexionis alteratio & ſolutio con tinui. Cum igitur is morbus iam inue-terauerit, nec alia illi remedia ſubuene rint, & auulſa quantũ fieri potuit cau-ſa morbi & noxio humore, ligni ſan-cti curatio adhibeatur ad hunc modũ. Cholericus iuuenis uel ſanguineus ci-betur tota curatiõe diæta regulari. Pro Cap. 2.

Ordinatio aquæ. eo ſyrupus fiat tota curatione ex ligni libra una, aquæ libris duodecim: fiat infuſio per diem naturalem, ferueatq; in fictili uaſe donec ad libras quinque redeat decoctio, ex qua ſumatur ſemili bra tam mane quàm ueſperi. Aqua ſecũda in potu ex uiginti libris aquæ ad decem redigatur. Phlegmaticus uel melancholicus iuuenis diæta regulari utat̃ tota curatione. Pro eo ſyrupus fiat ex libra una cũ dimidia ligni, aquę qua tuordecim: fiat infuſio, redeatq; decoctio ad libras quinq;, ſumaturq; utraque potione ſemilibra tota curatione. Aqua in potu fiat ex libris aquæ uigin tiq̃nq;: quę decoctę, redeãt ad quindecim. In ſene eadẽ ſeruãda ſunt, prętereq; diæta reſumptiua cibari debet. Extrinſecus tamen in declinatione curæ, membra malè affecta hoc unguento li nienda ſunt: quod mirum in modum

Cerotum. confert. Recipe ſticados Arabici, ſaluiæ, yuæ artheticæ, betonicæ, perforatæ, chamædryos, ſingulorũ manipulũ unum cum dimidio, radicis acori unciam unam: ferueant in uino albo aro-

matico ſecundũ artem, & colaturę ad-
de uermiũ terreſtriũ lotorum cum ui-
no albo libram ſemis, ſtoracis calami-
tæ cõtuſi uncias tres, axungiæ porci de
puratæ & ſine ſale libram unam, olei
laurini, olei anethini, maſtichini, olei
thuris, ſpicę, olei antiqui centum anno
rum, ſingulorum uncias tres cum dimi
dia: olei roſati, butyri recentis, ſingulo
rũ uncias quatuor: thuris uncias duas,
euphorbij unciam ſemis: ferueant len
to igne ad uini conſumptionẽ: deinde
adde terebinthinę uenetæ, olei abietis,
ſingulorum uncias duas, lithargyrij au
rei ſubtiliter cribrati libram ſemis, ſto-
racis liquidæ uncias duas, theriacæ an-
tiquiſſimæ unciã unã, cineris uitis un-
ciam ſemis, minij uncias duas & ſemis,
argẽti uiui uolati ut capituli deſcriptio
expoſcit, & extincti cum oleo roſaceo
in mortario lapideo uncias duas, confi
cianturq́ ex arte, & fiat unguentum.

De ſclirofis tumoribus.

DVrities quæ ex materia cõtingit
melancholica uel aliũde, aliquan
do in carne tantũ, aliqñ in oſſe tantũ exi

ſtit, uel ex his compoſita. Quę oſſuoſa eſt & difficilior, uentoſitas ſpinæ in potentia denominatur, prout ſub forma permanet apoſtematis, cuius finis eſt oſſis corruptio: quæ tripliciter fieri contingit, ut triplex eſt dimẽſio. Alia nãq; oſſis corruptio ſuperficialis tantũ, alia profunda tantum, & quædam ſuperficialis eſt & profunda ſimul. Cuius additio unam oſſis partem poſt aliã corrumpit, ut Auicẽna quarta quarti. Cuius ſignum eſt, quod reſolutis partibus ſubtilibus circumferentiarũ oſſis alterati, aſperitas in tactu, & inæqualitas ſcopuloſa ſentitur, cute ſana exiſtente ac ſuam continuitatem ſeruante. Necnon & dolor pungitiuus adeſt in compreſſione cũ digito, propter oſſis aſperitatis mordicationem. Cum igitur durities iſta inueterauerit, nec alia illi ſubuenerint remedia, diminuto prius humore noxio & cauſa ipſius morbi, curetur per lignum ſanctũ, ut de artuum dolore morbi Gallici inueterati dictũ eſt, linianturq; tuberoſitates per quindecim dies unguẽto dicto in capite de

tract. 4 cap. 9.

ſtrumulis

ſtrumulis ſeu ſcrophulis puerorum.

De alguatui curatione.

EAdem eſt ratio curationis alguatui, prout eſt ſeparatio contiguitatis oſſis integra, ſecundũ locum, et non ſecundũ ſitũ, à ſuo naturali loco deſcendendo ſecundum lõgitudinem membri, ut de ſclirosis tumoribus dicitur.

De ulceribus corroſiuis, ſordidis, fraudulentis, & oſſis corruptione, morbi Gallici inueterati.

DE ea propria ſolutione continui carnoſa & ſanioſa intelligo, prout morbus compoſitus dicitur, in qua una uel plures diſpoſitiones exiſtunt, quæ ulcerum conſolidationem impediunt: cuius compoſitio ſiue à cauſa ſit, ſiue ab accidẽte, uel à morbo præcedente, diſcurrendo per ſingulas ſpecies ulcerũ eſſentiales uel accidentales, quantum fieri poterit, amoueatur à perito chirurgo cauſa illa coniũcta cauterio actuali uel potentiali, pro corroſionis uel corruptionis exigentia, uel quouis alio inſtumẽto artis, diminuto ſemper prius humore noxio, ligni ſancti cura-

tio adhibeatur, ut de artuũ dolore mor bi gallici inueterati dictum eſt. & ut ul cerata membra curationem ſuſcipiant certiorẽ, foueãtur liniantur'q; unguento dicto cap. ſeptimo huius tertij libri. Quod ſi oſſis corruptio appareat, abra datur uſq; ad oſſa ſana, opportunis inſtrumentis raſpatorijs. Nec te terreant dicta inſciorũ, dicentiũ cum principe, Melius eſt ut non feſtinetur in extractione oſſiũ uiolenta. & quæ ſequunt. Verba inquam Auic. intelligi debent de illa praua extractione & uiolẽta oſſium uulneris, dilacerando ſcilicet neruos & uenas, & oſſis maiorem partem ſanam q; corruptam diſſipando, quæ incõgrua dicitur operatio. Quare melius eſt cum Auic. ubi ſuprà, corruptionis oſſis curatio, quę eſt eius fricatio, & ipſius deſtructio, aut eius abſciſſio & ipſius ſerratura. Præſtantior'q; modus fricatio cum raſpatorio dicitur: qua ab lata, per lignum ſanctum curetur curatione prædicta ulcerum uniuerſalibus & particularibus.

De uini exhibitione à neotericis nuper comperta. Cap. I.

CVm ſcientię atque artes per additionẽ augeant̃, ac quotidie utiliſſimarũ rerum inuentione perfectiores fiant, ad idq́ꝫ iudicium & ſtudium hominis plurimũ ualeat, propterea multum operæ curæq́ꝫ ponendum eſt, quo ea inueſtigari poſſint quæ læſis corporibus aliqua ex parte profutura ſint. Eiuſmodi eſt lignũ quod uocant ſanctũ, cuius uiribus indagandis inſiſtimus, huicq́ꝫ rei omni ſtudio operã damus, quãuis eius uires longè plures ſint, ꝙ quiſquã dicendo ſcribendoq́ꝫ conſequi poſſit.
Et quoniã experimentũ ſi ratione comprobetur, ad ueram rerum ipſarum cõgnitionẽ nos ducit, non inutile fore exiſtimauimus, ſi cum uini administratione ligni quoqꝫ decoctionem miſcebimus. Compertum eſt enim multoties, penetrationẽ efficacius fieri, ac uinum non modo ligni huius, ſed multorum quoque medicamentorum, tanquam uehiculum eſſe. Quam ob rem ope-

ręprecium duxi in calce huius opuſcu
li pertractare, utrum uinum an aqua
humanis corporibus magis conferat:
tum ſi quis ex ueteribus medicis in
alicuius morbi curatione, uino in quo
ſimplicia aliqua ſint decocta, uſus fue-
rit: præterea utrum uinum aquæ ante-
ponẽdum ſit: necnon quod uinum ſit
eligẽdum: atque alia eius generis, quæ
à præſenti materia non fuerint aliena.

Quod curandis morbis uinum cõ
ferat, & ab antiquis uſi-
tatum ſit. Cap. II.

MEdicinæ quæ tardæ ſunt operati
onis, ſi in uinum infundantur, ui
gorem ſumunt, acuunturq́ꝫ. Neque ab
re ſapiens Abinzoar dixit, nec cibum
nec medicinam uino unquam priuari
debere. Meſue etiam pro meliori præ
paratione reubarbarum molliendum
iuſſit. Ingenium, inquit, medici ſit ut ſa
por medicinę in cibariorũ guſtum cõ-
uertatur: tũc enim natura auidius me-
dicinam amplexabitur: cuiuſmodi eſt
uinum. Quapropter non temerè recẽ-
tiorum nonnulli ægrotis multifariam
uinum

uinum in quo ſimplex aliquod ſit decoctum, propinãt. Nam ſicuti Auicenna 2. canone, uinum ex hyperico confectum, perforatum uocant, uel ex chamedry artuũ paſſionibus conferre aſſerit: ſic nonnulli etiam noſtrorũ temporum docti uiri uinum præbent, interdum ex ſaluia, uel ex enula, uel ex bugloſſa, uel quod ex roſis, ex ebulis, ex gramine, ex gariofilis, ex abſinthio conficitur, aliáque eius generis quamplurima, quæ laxandi uim habeant.

Nunquid uinum an aqua magis conferat: & quibus ægrotantibus præbendum ſit. Cap. III.

NAm uinum cum primis ſimile eſt, caloriq́ꝫ innato maximè conuenit in adminiſtrãdis nutrimentis naturę hominũ: aquam uerò corpus non tolerat, niſi ualde ſanguineum, ut Auicenna tertia primi. Præterea quis neget uinum ſua penetratione, ſpirituũq́ꝫ uiuificatione confortatiuum eſſe? frigiditas enim & ſiccitas ſpiritibus eos debilitãdo aduerſantur. Vini uerò caliditas corroborando non mediocre ipſis

affert auxilium. Ad tranſmittendas au
tem rerum in eo incorporatarũ uirtu-
tes, per ſingula membra cum quadam
naturę delectatione & apprehenſione,
nec ſine uehemẽti fortitudine qualita-
tes actiuas earũ medicinarũ quæ in ui-
no exqualificantur, ad reſolutionẽ præ
parat, quum ſua ſubtilitate partes ade-
at longinquas, aquã ſecum trahens ad
membra refrigeratione pariterq́ hu-
mectatione indigentia: et receptiuum
eſt omnis infuſionis bonarum qualita
tum, in rectificatione ut plurimum ma
larum, cum per eius eſſentiam ad ſpiri-
tum habeat conuerti, magisq́ penetra
tiuum ſit ac ſpiritibus proportionatũ.
Qua de re ubi uirtutis imbecillitas, ap-
petitusq́ deiectio affuerint, ęgreq́ uen
triculus concoquat, uinum eligendum
eſt. Inſuper ſi ægrotans flegmaticæ ſit
complexionis, humorq́ pituitoſus uel
melancholicus ſit, uel ſi inueteratam
morbus radicem habeat, in his omni-
bus uinum utile admodum eſt. Quod
ſi cholericæ ac ſanguineæ complexio-
nis calidiq́ hepatis fuerit, atque etiam
ſanguis

ſanguis uel ſuccus bilioſus fortisq́; habitudinis ſit, in tempore præſertim calido, tunc aquæ decoctũ, lignũq́; ſimpliciter exhibitũ, mirũ in modũ proderit.

Quod in ligni ſancti decoctione cum uino miſcenda ſint alia ſimplicia. Cap. IIII.

MEdicæ artis peritis omnibus patet, ſingulis membris ſuum eſſe appropriatum ac determinatum pharmacum: cũq́; ab eiuſmodi morbi prauitate quãplura membra lædantur ac uitium contrahant, credibile quidem erit ſolam ac impermixtam ligni ſancti decoctionem tot membrorum læſiones adimere non poſſe. Quare ut ligni ſancti uirtus ad huiuſmodi mẽbra dirigatur, medicinæ membra infecta reſpicientes commiſcẽdæ ſunt, ut ligni ſancti uirtus ipſarũ medicinarum ſuffragio, ualidius ſalubriusq́; ſuas imprimat uires, digerendo ſcilicet, mundificando, reſoluendo, cõfortando & deſiccando ut decet morbum.

Quod uinũ eligendum ſit. Cap. V.

CVm diuerſę operatiõis ſit uinũ, di

Iſaac de diætis par.

uerſarũq́ qualitatũ: infrigidata enim corpora ſenum & iuuenum calefacit, calefactaq́ infrigidat, exiccata humectat, & humectata exiccat; eiuſmodi eligendũ erit, quale mox dicam. Anni unius uinum, frigidum eſt et humidũ. Vetus uerò, quod à quarto in ſeptimũ tranſcendit annum, calidum et ſiccum in tertio reponitur gradu. Inter hęc aũt medium calidum eſt & ſiccum tempe ratè; & huiuſmodi quidẽ uinum chole ram nigrã ſua calefactione & humectatione tẽperat, & præſertim ſi ſecun dum non excedat annũ. Reſiſtit etiam melãcholicis à tota ſpecie, calefactisq́ non obeſt. Vinũ, inquit Auicenna, al bum & ſubtile calefactis confert, capitis enim dolorẽ non efficit. Id prȩterea uinũ cholera abundãtibus rubea, melius eſt, eo quod cholerã rubeam urinam prouocando expellit; et humidis, eo quod humiditates maturat. Huiuſmodi etiam uinum nõ modo naturalem calorem confortãdo iuuat, uerum etiam turbidi ſanguinis claritatẽ reducit. Quamobrem album & ſubtile eligatur

Loco ubi ſuprà

gatur

gatur, ætate quidẽ medium, colore uero purum ac lucidum, odore uero ſuaue, in guſtu nõ aquoſum omnino, nec aliquam uehemẽtem oſtendens qualitatem ſtypticã uel amaram uel dulcẽ. Quod ſi morbus frigidus eſt & antiquus, corpusq́ꝫ frigidum ac oppilationibus male affectum, & maiori penetratione ac inciſione indigens, tunc uetus uinum eligatur.

De uini præparatione, & regulis in ea obſeruandis. Cap. VI.

EAdem quoque ratione uini præparatio canonicè conficienda eſt, ut de decoctiõis exhibitione diximus: eam'que in omnibus ſeriem obſeruabis. unum enim pharmacum omnibus nequaquã conuenire poteſt. Qua de re cum uini decoctionem præbere inſtitues, decoctiõis ligni ſancti aquã, illiusq́ꝫ morbi curationem & capitulũ à capite ad pedes inuenies, ac illius aquę & ligni graduationẽ quã ibi deſcripſimus exequere, in fineq́ꝫ cocturæ opportunas medicinas arteq́ꝫ decoctas, ac pro illius morbi & mẽbri lęſi exigẽ-

tia adhibebis, ut exemplariter illas diuiſim connumerabo in ſecũda conſideratiõe. Hoc autem peracto, in uaſe fictili uitreato ligni abraſi librã pones, ibiq́; uini albi clari libras decem inijcies, quibus mixtis, decoctionẽ prædictam pro morbi & indiuidualis cõplexionis exigentia, partibus æqualib. cũ uini quãtitate calidã ut ab igne defers adijcies, factaq́; mixtura nec aliter ferueant, ſed per diem naturalẽ infuſio fiat, & colaturã uſui reſerua in curatione, pro ſyrupo ſcilicet mane & ueſperi, et pro potu in prãdio & in cœna: remiſſa enim decoctionis caliditas, ipſorũq́; ligni & aquæ, iã tẽperata graduatio igneas uini, ſi quę ſunt, qualitates extinguet, ne humanis calidæ cõplexionis corporibus obſit. Et ut lucidior tyronibus doctrina ſit, ſequẽtes ponunĩ cõſiderationes.

Conſideratio prima eſt, quod in uini aſſumptiõe, in qualibet decoctiõe corticis ligni ſancti ſubtiliter cribellati, quatuor adhibeantur unciæ, ac ſimul cum ligni ſancti doſi adnotata ferueat, ut capituli deſcriptio expoſcit.

Secunda

Secunda. Quod ſi hepatis uitium in cauſa morbi ſit calidum, ſimplicia eius caliditatem adimẽtia eliges, endiuiam ſcilicet, cichoreã, fumũterræ, ſandalos omnes, & id genus eligendo, eaq́; in fine cocturæ ſemper appones: & ſi aliqua obeſſet oppilatio, aperitiua eodem modo adhibeantur.

Si autem cerebri læſio frigiditatisq́; mala affectio adſit, ſticados arabicum uel non arabicũ, betonica, & huiuſmodi calida frigidaq́; pro morbi exigẽtia apponantur.

Quod ſi iuncturæ dolore, uel aliqua hebetentur duritie, yua arthetica, radix acori, ſticados ac perforata adhibeantur.

Si uero præcordia male affecta ſint, bugloſſa, borago, ipſarumq́; radices, enula campana, ſcabioſa, & id genus in fine cocturę ſunt admiſcendę decoquendęq́;, deinde ipſa decoctio in uino prædicto inijciatur.

Tertia. In qualibet uini præparatione, in morbo quolibet Gallico, præſertim curando ob ſui antiquam

contagionem, cardi benedicti manipu lum, cum reliquis ſimplicibus mẽbra confortantibus infecta, addatur.

Quarta. In unaquaq; ipſius uini ad-miniſtratione ſupradictæ decoctionis eadem ſit doſis cum uini quantitate.

Quinta. Quòd in ipſius uini exhibi tione morbi nõ uniformiter in eodem temporis ſpatio curantur; quidã enim quindecim aut uiginti dierum ſpaciũ exigunt, nonnulli quadraginta incluſi uè, multi etiam ſpatiũ hoc trãſcendunt. Huiuſmodi autem diuerſitas cõtingit iuxta morborum qualitates; multum enim intereſt, utrũ morbus calidus uel frigidus ſit, antiquus uel recens. Pariq; modo conſideranda ſunt ea corpora quæ mediocriter ſe habent.

Sexta. Quòd in hac uini aſſumptiõe tempus purum ac temperatum eſt eli-gendum. Ver quidem optimum erit: huicq; proximus eſt autũnus. Aeſtas enim nimis calefacit. Hyems nullã ad-mittit penetrationẽ. minor itaq; opera tio & in ęſtate & hyeme expectatur.

Septima. Quòd dięta ſemper utatur

reſum

reſumptiua, cum uini caliditas innatũ excitet calorẽ, eiusq́ digeſtio celerior ac penetratio uelocior efficiatur, humiditatibusq́ reſiſtat, nec aliter cibum appetes: iſto nanq́ curationis modo carne uefceris mane & ueſperi.

Octaua. Quòd ſi aëri ęger exponat̃, incommodum aliquod non ſubſequitur, ut in decocti aſſumptione cõtingit, cũ uini præſentia unicuiq́ putrefactioni extrinſecę reſiſtere uideat̃, cuius præſidio ſudandi moleſtiam perpeti non cogêris, ad peragendaq́ negocia tutius libentiusq́ te committes.

Nona. Si hora cibi & potus æger huiuſmodi uinum abhorreat, ob medicinarum diuerſarum commixtionẽ, ſic cõfectam decoctionẽ, aliàs ſyrupũ, per lambycchũ ęreũ diſtilla, diſtillatioq́ cũ uino albo partibus ęqualibus commiſceatur, uſuiq́ hora cibi & potus reſeruetur. Si uero pauper ac egẽs fuerit æger, aquam ſecundam pro capituli deſcriptione abſq́ aliis medicinis adminiſtres, eáq́ uino partibus æqualibus commiſcebis. Et hoc quidem uinum

æger ab aliјs penitus liquoribus ſe ab-
ſtinendo, hora cibi & potus bibat.

Decima ſuppoſitio eſt. Si uero choleri
cus uel ſanguineus fuerit æger, & ob e-
ius uẽtriculi imbecillitatẽ huiuſmodi ui
nũ exhibẽdũ eſt, in una tãtũ parte uini
quinq; decoctiõis ligni ſancti ptes cõmi-
ſceant, idẽq; fiat in morbo gallico recẽti

Vndecima. Quod in principio exhi
bitionis uini membra dolore tubercu-
lis nodoſitatibusq; affecta, præcipue ui
ni prædicti decoctione, epithymanda
ſunt aſſiduè; ſin autem epithymatio nõ
cõferat, in ſtatu curæ dolores lenire, mẽ
braq; male affecta noſtrę deſcriptionis
unguento inungere poteris, in de artu
um doloribus capitulo enarrato. Vlce
ra quoq; unguento mercuriali curare
tutiſſimè poteris, ut de prauis ulceri-
bus dictum fuit.

Duodecima. Quod in uini aſſum-
ptiõe humor qualibet hebdomada ut
expedit morbo & ęgrotãti minorãdus
eſt, bisq; die ſyrupum capiat, mane ſcili
cet ſemilibram, calidũ, tantũdemq; ue-
ſperi quatuor horas ante cibũ, eadẽq;
hora

in lecto quieſcat,ſudoremq́ obſeruet, ut ſuprà de decoctione dictum fuit.

Decimatertia. Quòd ſi in uini exhibitione aluum ducere uolueris,in decoctiõe cũ alijs medicinis damaſcena pruna decem numero inijciant͂ unà cũ folliculorũ ſenę ac polypodij quercini, ſingulorum ſemiũcia: quæ omnia morbi pręſertim gallici curationi penitus nõ aduerſantur. Coloquintidã autem, agaricum ac diagridium & id genus nõ commiſceas,ut ignari ab omniq́ ueritate deuij cum magno ægrotãtium periculo faciunt.

XIIII. ſuppoſitio eſt. Quòd ſi in declinatiõe curę Socratis p̃ſertim ſanguineę cõplexiõis,hepar ob uini exhibitionẽ nimis calefactũ eſſet, ipſius hepatis uenæ uel hęmorrhoidaliũ inciſio fiat.

Decimaquinta. Quòd ſi aliquando morbus unica decoctionis uiniq́ exhibitione curationẽ nõ ſuſcipit,huius quidem cauſa eſt,quoniã nõnullæ ſunt medicinæ calidæ,quarum caliditas ab alicuius ægritudinis frigiditate minorat͂, quare penitus in eã non agit: & quan-

docꝗ cum in aliqua infrigidatione ad-
miniſtratur, leuiorem illa inducit cale-
factionem. Et quoniã in debiliori iam
expertum eſt prius, proceſſioꝗ ſecun-
dum gradus paulatim facta fuit, medi-
cinæ uirtus cognita eſt: quare frequẽs
uini atꝗ decoctionis reiteratio fiat, do-
nec praua morbi qualitas adimatur, ac
à medicina morbus ſuperetur. Nec du-
bites ſi huiuſmodi medicina interdum
refrigerare, nunc uero calefacere opor
teat, cum iſta inter ſe ad inuicem cõtra
rientur: medicina enim, inquit Aui. in
duobus cõtrarijs experta, alteri eorum
per ſe, alteri uero per accidens confert,
uel alicuius eorum complexioni con-
traria non exiſtit.

Et ne aliquid cõtingat erroris, exem-
plum habes practicum. Si enim Socra
tes capitis artuũꝗ dolore affectus fue-
rit, & ulceribus inſuper maleficis atꝗ
oſſis corruptione, nodoſisꝗ tuberculis
crucieť, ſiue dolore iſchiadico uel poda
grico, eradicata cauſa antecedẽte ut cõ-
uenit morbo, prauaꝗ ulcerum diſpoſi
tione ſemota atꝗ oſſis corruptiõe, hac

ſerie ad ipſius uini decoctionem accedendum eſt: In uaſe ſcilicet fictili ligni abraſi libram unam cum dimidia, ac eiuſdem corticis ſubtiliter cribellati quatuor uncias, ac aquæ libras duodecim apponito, lentoq́ꝫ igne ferueãt ad quatuor librarum conſumptionẽ. Exinde uero betonicam, yuam artheticam, cardum benedictũ, ſticados, hypericon, ſingulorum manipulum, radicis acori unciam ſemis adhibebis, ferueantq́ꝫ ad unius libræ aquæ conſumptionem. Deinde in fictili uaſe ac nouo iniȷ̃ciantur, in quo ligni abraſi libra, uiniq́ꝫ albi optimi libras 7. factáque mixtura uaſe obturato per diem infundantur. Et facta colatura per lineum pannum ſtrictum, patienti mane ac ſerò flegmatico uel melancholico ſemilibra pro ſyrupo tribuatur, & hora cibi & potus. In cholerico uero & ſanguineo ligni decoctio adhibeatur, ut in de artuum dolore morbi gallici inueterati dictum eſt.

FINIS.

RERVM IN HOC LIBELlo præcipue obſeruandarum index.

A

ABſinthij uſus 149
Acori uſus 129
Aetates aliæ alijs patientiores inediȩ 37
Alguatui curatio 185
Aliabas quid ſenſerit de argēti uiui natura 169
Aloës in ulceribus medendis uſus 147
Althȩæ radicum uſus 129
Amygdalarum uſus 35
Antimonij uſus in ulceribus pudendorum curandis 147
Apoplexia qualis morbus 91
Apoſtemata frigida quomodo curanda 134
Arcuati morbi cura 122
Argentum uiuum auditui nocet 175
Argentum uiuum igne non uincitur 172
Argentū uiuū in medicina plus nocet plerūq; quàm prodeſt 174
Argentū uiuū quomodo à ſuperfluitate purgetur 176. quo pacto in aceto corrigat̃ 180
Argentum uiuum qua ratione ſublimet̃, ut in morbis uſui ſit ibidem
Argentum uiuum ſublimatum interficit 175
Argenti uiui fumus paralyſim operatur 177
neruis obeſt ibidem
Argenti uiui medicina offenſiones in corporibus relinquit 25
Argenti uiui nocumenta 25. correctio 179
Argenti uiui uis in medicina 168. uſus eius ultimus

ultimus eſt, cũ ſcilicet aliꝭs nihil proficimus
Argenti uiui temperies 166 (178
Arnaldi diacatholicon 143
Arſenicum quam facultatem habeat 169
Aſthmatis quatuor ſpecies 107
Auditus corruptus quo pacto per lignum ſanctum curetur 102
Auditus malè in ſene affectus quomodo curet
Auditus obtuſi cauſa 102 (103
Auellanarũ corticũ uſtarũ uſus in pilorũ caſu
Auguſtini Sueſſani ſyrupus 144 (160
B.
Betonicæ uſus in morbi Gallici medicina
Boraginis uſus 48 (182
Bugloſſæ uſus 156
C
Camillus Muſettula quomodo curatus ſit ab immodicis uigiliꝭs 71
Cãcer ex hæmorrhoidibus ſæpe prouenit 103
Cancri cura in matrice prædominante cholera aduſta 126
Cancri in matrice mulieris curatio 126
Cephalęa qualis ſit morbus 60
Cephaleę curatio, phlegmate exiſtẽte cauſa 62 in ſene cholerico uel ſanguineo 65. in iuuene melancholico 64
Cephaleę curatio in ſene phlegmatico uel melancholico 69
Cephaleæ morbi cauſa 61
Cerebrũ malè affectũ qui morbi ſequãtur 73
Choleram rubeam eſſe immodicarum uigiliarum cauſam 70

Cholerici minus patientes inediæ 57
Cibus optimus quis 27
Cibus quantus eſſe debeat 56
Cichorea cũ ligno ſancto qñ decoquẽda 48
Cichoreæ ſuccus 155
Cinaprum an ſit argentum uiuum 171
Cinapri uirtus 176
Coitu abſtineat qui curat per lignũ ſanctũ 39
Comitialis morbi cauſa 84
Comitialis morbi cura in infantibus 90
Comitialis morbus in muliere quomodo curatus ſit 85
Conceptionem prohibens morbus 124
Contractionis curatio 96
Cordialium florum uſus 156
Coriãdri pręparati uis in amaris mitigãdis 52
Cucumeris aſinini uſus 129
Cupreſſi nucum uſus 150

D

Dolor quid ſit 181
Diæta in curatione ligni ſancti qualis conſtituenda 35
Diæta reſumptiua qualis eſſe debeat in curatione per lignum ſanctum 35
Diæta uaria uarijs diſpoſitionibus cõuenit 36
Diætam uariandam eſſe 36
Diaquilonis emplaſtrum 150

E

Ebenus à ligno ſancto quid differat 11
Ebenus promptiſſimè accenditur 12
Ebeni natura, & uſus in medicina 10

Elephantię

Elephantiæ curatio 130
Emproſthotonus 96
Endiuia quãdo decoquẽda cũ ligno ſancto 48
Epilepſia quare frequenter infantes corripiat (90
Epilepſiæ cauſa 84
Epilepſię curatio in iuuene ſanguineo uel cholerico 86. in iuuene phlegmatico uel melancholico 87
Epilepſiæ remedia in pueris 88

F

Fames periculoſa poſt nimiã ſatietatem 62
Faſtidij cauſæ 115
Faſtidij curatio in iuuene cholerico uel ſanguineo 116. in phlegmatico uel melancholico 116
Fiſſuræ manuum & pedum unde oriãtur 160
Fœnugræci uſus 150
Frigus humores denſat 31
Fumiterræ in medicina uſus 155

G

Gallicus morbus quid ſit 138
Gallici morbi cauſa 138
Gallici morbi curatio repeti debet 57
Gallici morbi præſens medicina 3
Gallicus morbus unde ad nos peruenerit 3
Gallicus morbus inueteratus quomodo curandus 55. & 182
Gallicus morbus recens ubi ſumat initiũ 141
Gallicus morbus recẽs quomodo curetur 54
Gallici morbi puſtulæ uarię pro humoris uarietate 151

Gallici morbi inueterati ulcera maligna qua ratione curentur 185
Gallici morbi tumores quo pacto curentur, quæq; eorum ſunt cauſæ 184
Gallinarum carnis uſus 35
Gingiuarum imbecillitatis cauſa 105
H
Hęmorrhoides ſępe polypum gignunt 103
Hecticę curatio, apoſtemate quopiam in cauſa exiſtente 112
Hectica ligno ſancto curatur 29
Hermes Alchimiſta 167
Hernia inteſtinalis 128
Herniæ genera 128
Heſtedeen eſſe lignum ſanctum 10
Hepatis apoſtema quo pacto curetur 118
Hepatis calefacti remedia 164
Hydropicus iuuenis phlegmaticus uel melancholicus quomodo curandus 121
Hydropici ab aqua prohibēdi ut etiam nec uideant 122
Hydropiſis curatio 120
I
Ictericus morbus quomodo curetur 122
Iecoris affectiones 73
Iecoris morbi 117
Indicus morbus 139
Indicum lignum unde adferatur 3
Iſchiadicæ remedia 130
Iuncturarum morbi curatio 130
K
Karon apud Auic. eſſe lignum ſanctū 10

L

Lachrymarum fluxus cura in iuuene cholerico uel ſanguineo 100. in phlegmatico uel melancholico 101. Ophthalmię curatio 101
Lachrymarũ fluxus nimius unde proueniat 100. quomodo curandus 100
Lachrymarum fluxus præter naturã quomodo curetur in ſenibus 101
Lepræ curatio 130
Lignũ ſanctũ multi nutrimenti eſt 17. & 28
Lignum ſanctum calidum & ſiccum eſt 20
Lignum ſanctum medicinam eſſe antidotariam 11
Lignum ſanctum ubi præſtantius naſcat 14
Lignum ſanctum quandiu decoquendũ 49
Lignum ſanctum quare diuerſas ſortiatur operationes 58
Lignum ſanctum qua ætate eſſe debeat 15
Lignum ſanctum temperatiſſimum eſt 18
Lignum ſanctum quos curet morbos 29
Ligni ſancti amaritudo quo pacto auferat 52
Ligni ſancti natura 17
Ligni ſancti decoctio quomodo præparanda pagina 45
Ligni ſancti decoctio longa ſit 44
Ligni ſancti decoctionis uarij gradus 49
Ligni ſancti decoctiones quot ſint 45. & 46. & 47
Ligni ſancti effectus 37
Ligni ſancti electio 15
Ligni ſancti materia dura 16

Ligni ſancti medicina quomodo adminiſtretur in morbo gallico 54
Ligni ſancti medicina qua forma conficiatur 42
Ligni ſancti medicinæ adminiſtrãdæ tẽpus 32
Ligni ſancti natura & effectus 10
Ligni ſancti proprietates 23
Ligni ſancti quæ partes optimę ſint 16
Ligni ſancti ſyrupus quando ſumendus 50
Ligni ſancti uarius & multiplex uſus in medicinis 4. & 23
Ligno ſancto curãdus quem locũ eligere debeat 31. quomodo curandus ſit iuuenis cholericus uel ſanguineus in morbo gallico inueterato 181
Linguæ ſpaſmus quomodo curandus 105
Lini ſeminis uſus 150
Lithargyrij uſus in ulceribus medendis 147
Lupuli uſus 155.

M

Maluarum uſus 149
Manus aqua frigida non lauandæ 41
Matrix mulieris, ceu ſentina, omnes humores recipit 123
Matricis cancer quomodo curetur 126
Matricis fluxus propter hepatis frigiditatem quomodo curetur 124
Matricis morbus propter iecoris caliditatem (124
Medicina quæ ſit optima 27
Medicina eadem quo pacto poſſit morbos diuerſos curare 29
Medicina quæ ſecundi gradus ſit 20
Medicina

Medicina quomodo accommodãda diuerſis diſpoſitionibus 9
Medicina temperata quæ ſit 19
Medicinã eandẽ diuerſa non poſſe operari 6
Medicinam unam non omnibus naturis conuenire 8
Melancholia cancrum in matrice mulierum gignit 126
Melancholiæ memoriã & intellectum corrumpenti quomodo medeatur 77
Melãcholiæ quo remediorum genere curetur in ſene cholerico uel ſanguineo 82. in iuuene cholerico uel ſanguineo 81
Melancholiæ remedia in iuuene phlegmatico uel melancholico 81
Melancholiæ morbus multiplex 80
Melancholiam inueteratam uix alijs medicinis curari quàm ligno ſancto 80
Memoria & intellectus in iuuene phlegmatico uel melancholico, quo pacto reſtituatur 75. & 77
Memoriæ amiſſæ cauſa 73
Memoriæ & intellectus cura in ſene cholerico uel ſanguineo 78. in iuuene cholerico uel ſanguineo, phlegmate exiſtẽte in cauſa 74
Memoriæ laborantis cura in ſene phlegmatico uel melancholico 76
Mercurij unctionis uſus 55
Morbi difficiles curatu 139
Myrtillorum ſucci uſus 159

N

Narium morbi 103

O

Narium morbi quomodo curentur in ſingulis ætatibus 104
Nauſeæ ſtomachi quomodo ſubueniendũ 52

O

Oleum myrtinũ ad caſum pilorũ utile 159
Opiſthotonus 96
Ordei uſus 156
Oris ulcera difficilis curationis 155
Oſſis corruptio quomodo ſananda 186
Oui albuminis uſus 153

P

Panis qualis eſſe debeat in uſu ligni ſancti 34
Pane biſcocto quare utẽdum ijs qui per lignũ ſanctum curantur 33
Papaueris nigri uſus 159
Paralyſis qualis ſit morbus 91
Paralyſis curatio in iuuene cholerico uel ſanguineo 93. in ſenibus 95. in iuuene phlegmatico uel melancholico 95
Perforatę herbę uſus in medicina morbi gallici 182
Phaſianorum uſus 35
Phlebotomia utilis aliqñ in pilorũ caſu 160
Phlegma cauſam eſſe aliquãdo amiſſi intellectus 74
Phlegmatici facilius ferunt inediam 37
Phthiſis morbus letalis 110
Phthiſis difficilis curatio 110
Phthiſis ligno ſancto curari poteſt 111
Pilulæ aggregatiuæ 155
Pilulæ uniuerſales fumiterræ 155
Pilorum caſus quibus curetur 158

Plumbi uſti uſus 147
Podagræ curatio 130
Podagra ligno ſancto curatur 29
Polypus morbus naſi 103
Polypi cauſa 103
Potus optimus quis 27
Purgationis tempore quomodo cibandus ſit æger 37
Purgationum modus illorum qui curantur li gno ſancto 37
Puſtularum multitudo in morbo gallico pro humoris & meatuum qualitate 140

R

Ramex herniæ ſpecies 128
Ramula morbus linguæ quomodo curandus (105
Regij morbi curatio 122
Renum morbi quomodo curentur 122
Renum ulcera per lignum ſanctũ curãtur 122
Rheupontici uſus in gallico morbo curando (144
Rhodomellis ſaccarini utilitas 156
Roſarum rubearum uſus 145
Roſarum incompletarum uſus 157

S

Saccari roſacei uſus 52
Saluiæ uſus in medicina morbi gallici 182
Sanguinei tolerãtiores inediæ quàm cholerici (37
Sanguinis draconis uſus 147
Scrophulæ puerorum qua cauſa oriantur, & quibus remedijs curentur 134
Serpentis pinguedo ad quæ utilis 159
Sicci natura 33

Simplicium conſideratio 10
Sol quo pacto regiões inferiores calefaciat 14
Spaſmi cura 96
Spiritus fœtidi curatio 116
Somnum quæ prouocent 40
Sterilitatis cauſæ 125
Sterilitatis remedia 125
Stomachi apoſtematis cauſa 117
Styracis uſus in morbo gallico 165
Sudor quibus prouocetur 42
Sudoris copioſioris cauſa 42
Sudor potione ligni ſancti elicitur 41
Sulphur in argento uiuo 172

T

Tabes morbus periculoſus 110
Talpæ pinguedo ad quæ utilis ſit 159
Tamaricis fructus uſus 153
Tartari combuſti utilitas 154
Tetanus 96

V

Varicibus quæ remedia adhibenda 130
Venerem quæ prohibeant 39
Vertiginis plures cauſæ 82
Vertiginis cura in ſene phlegmatico uel melancholico 83
Veſicæ morborum curatio 122
Vigilia immodica in iuuene phlegmatico uel melancholico quomodo emendet 71. in ſene cholerico uel ſanguineo 72. in ſene phlegmatico uel melancholico 72
Vigiliæ immodicæ cauſa 70

Vini multiplices effectus 192
Vini decoctio pro morbi & membri læſi exigentia uariè temperatur 194
Vinum medicamentorum uehiculum 187
Vinum canonicè conficiendum 193
Vinum quod eligendum 192
Vinum neq; à medicina, neq; à cibo abſit 188
Vinũ uarijs modis in medicina exhiberi 189
Vinum in quibus morbis dandum 190
Vinum uetus in quibus morbis eligendũ 193
Violarum uſus 149
Vlcerum in tibijs remedia 48
Vlcera matricis quomodo curentur 127
Vlcera oris quare ſint difficilis curationis 155
Vlcera uirgæ quo pacto curanda 145
Vlceribus oris gargariſmus utilis 157
Vniuerſalia ad particularia uiam oſtẽdunt 26
Vuæ paſſæ uſus 35. & 156
Vuluæ morborum cauſa 123

Y

Ydrargyros unde dicatur 168
Yuę arteticę uſus in curatiõe morbi gallici 182

Z

Zinzifur 171
Zirbalę Arabicè genus herniæ eſt. 128

INDICIS FINIS.

JCB
18-28

35.ᶠ Lancomment I. 1977

HCDS
H538
F388d